ARHITECTVRA

REVISTA SOCIETĂȚII ARHITECȚILOR ROMÂNI

REDACTORI
ARH. ST. H. OPARI și V. SMIGELSCHI

17 64
PI 36

1-2 IANUARIE
IUNIE 1942

ARHITECTURA

REVISTA SOCIETĂȚII ARHITECȚILOR ROMÂNI

COMITETUL DE REDACȚIE:

ARHITECȚII: C. IOTZU, I. D. ENESCU, SP. CEGĂNEANU, G. NEGOESCU, G. DOBRESCU, V. RĂDULESCU, P. ȘERBĂNESCU, ST. H. OPARI, V. SMIGELSCHI, URSESCU-GALAȚI

REDACTORI
ARH. ST. H. OPARI și ARH. V. SMIGELSCHI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUCUREȘTI I. STR. EPISCOPIEI 2
TEL. 3.57.28 CONT LA CEC Nr. 1284

ADMINISTRATOR: PETRE GEORGESCU

1-2 IANUARIE-IUNIE 1942
ANUL VIII

ABONAMENTE ANUALE:

ARHITECȚI LEI 1000 (incl. cotizația anuală)
PARTICULARI LEI 1000
ANTREPRENORI LEI 1500
INSTITUȚII ȘI MARI INTREPRINDERI LEI 2000

INSCRISĂ LA TRIBUNALUL ILFOV Nr. 433/38

R003310841

MOL.

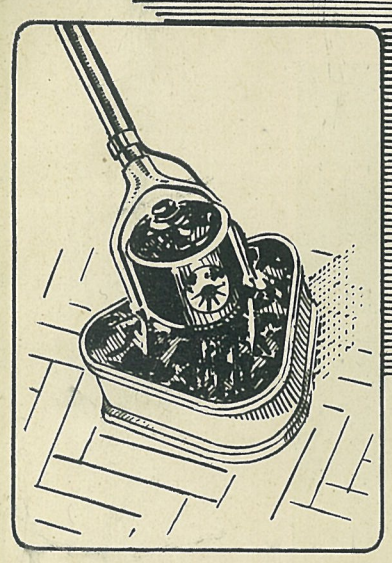

FRECĂTOARE DE PARCHETE

Electrolux

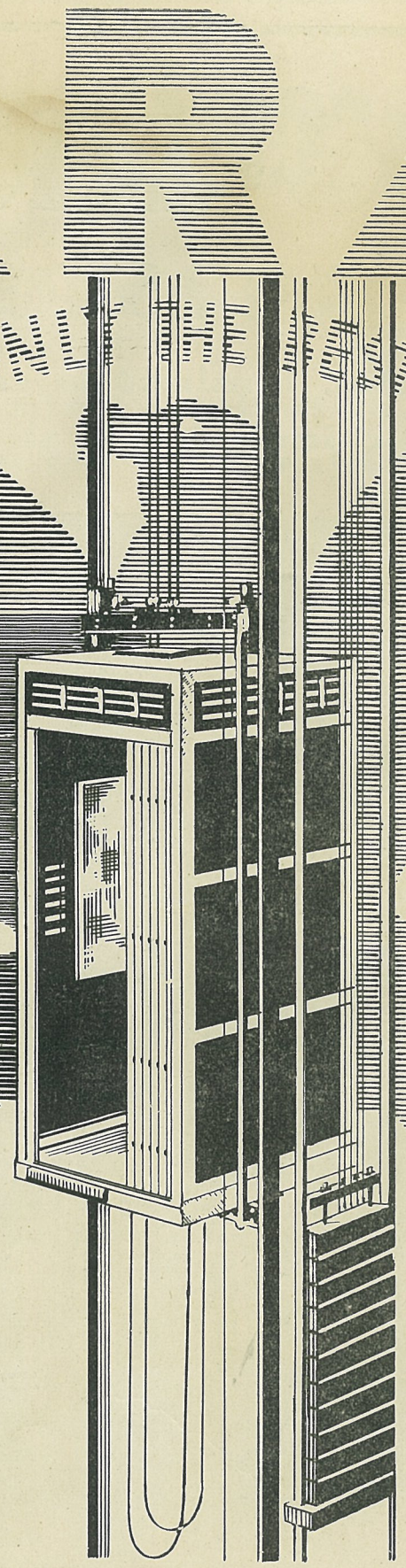

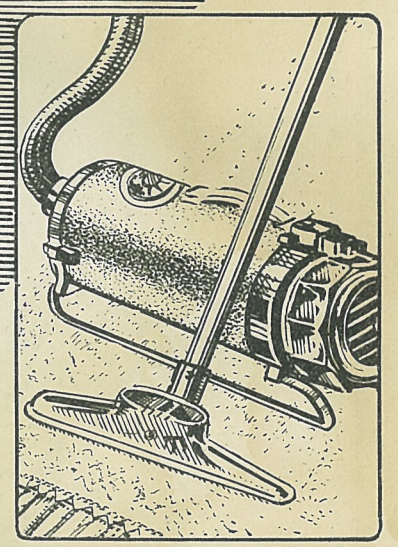

ASPIRATOARE DE PRAF

Electrolux

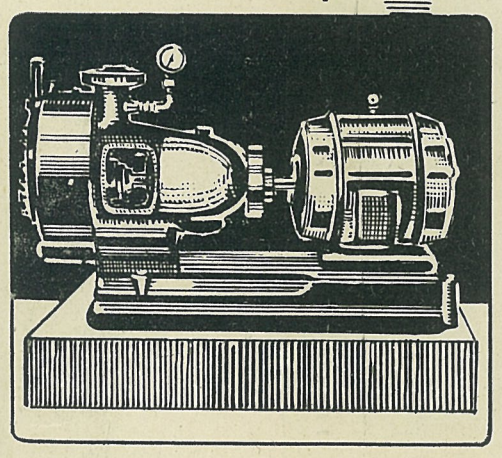

POMPE CENTRIFUGALE DE ORICE FEL, SUBMERSIBILE DE SUPRAFAȚĂ ȘI HIDROFOARE:

›E.VOGEL‹

ASCENSOARE

DE PERSOANE ȘI MĂRFURI:

›SCHLIEREN‹

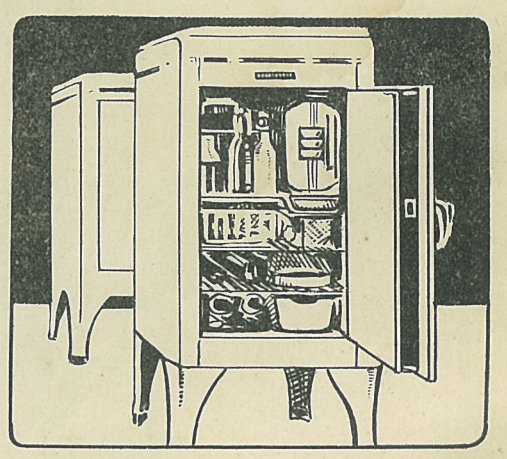

FRIGORIFERE, FUNCȚIONÂND CU ELECTRICITATE DE ORICE FEL GAZE, SAU PETROL:

› Electrolux ‹

AQUILA ROMANO-AMERICANA

BUCUREȘTI · STR. ROMANĂ 30 TEL: 2-90 20

R003310841

KLÖCKNER

PROFILE SPECIALE

din oțel profilat, laminat la cald pentru toate scopurile industriale si construcții

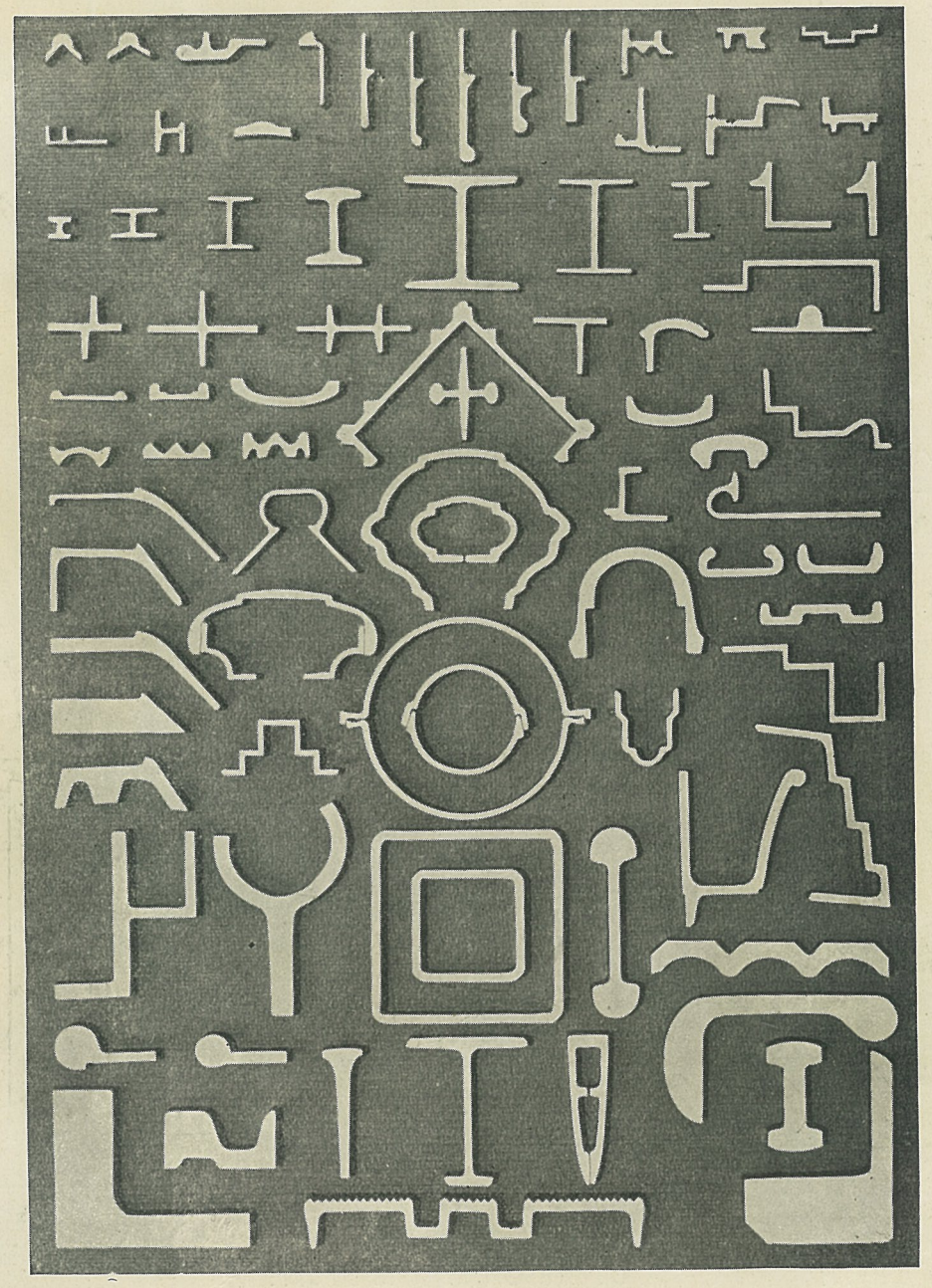

Reprezentanța generală pentru România :

KLOCKNER - HUMBOLDT - DEUTZ S. A. R.

BUCUREȘTI

Strada Alexandru Lahovary Nr. 23 — Telefon : 3,35-59 și 3,37-75

KLÖCKNER

PROFILE SPECIALE

din banda de oțel, laminat la cald și rece
pentru construcții

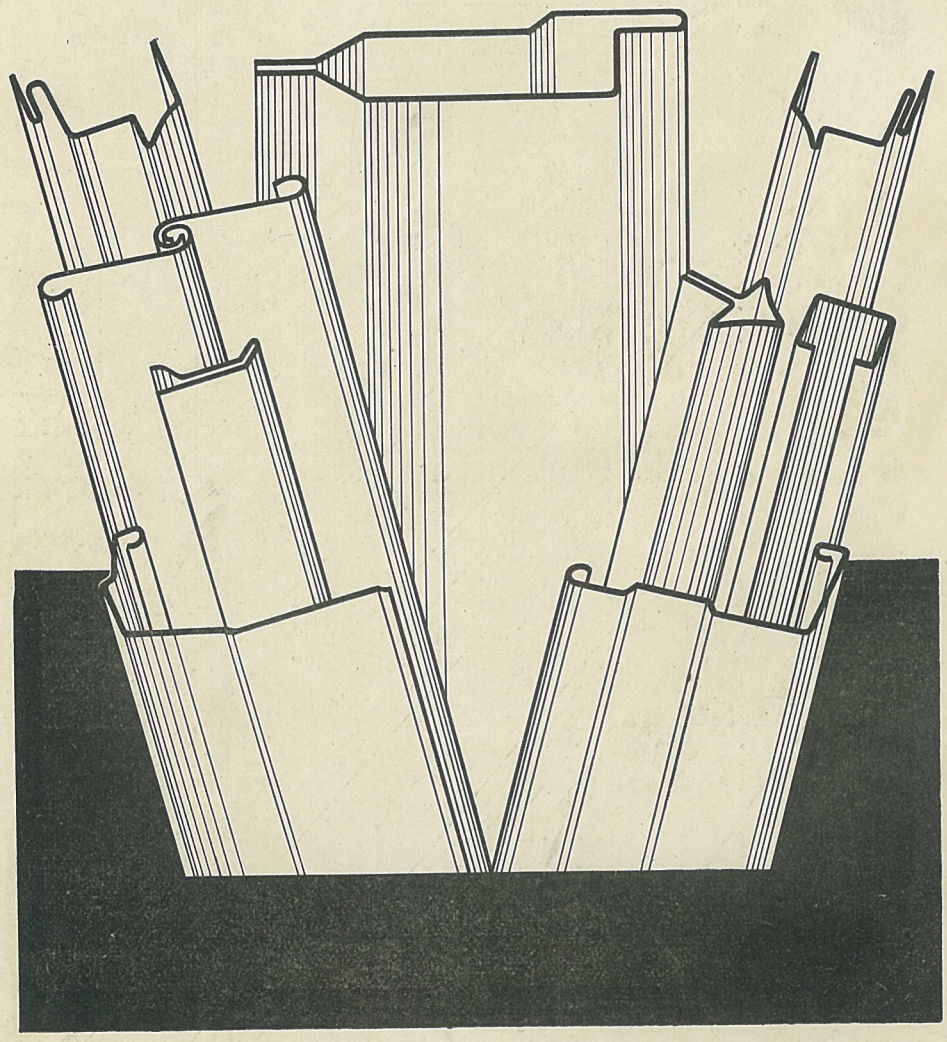

Reprezentanța generală pentru România :

KLOCKNER - HUMBOLDT - DEUTZ S. A. R.

BUCUREȘTI

Strada Alexandru Lahovary Nr. 23 — Telefon: 3,35-59 și 3,37-75

KLÖCKNER

PROFILE SPECIALE

din oțel profilat tras alb pentru toate scopurile industriale și constructii

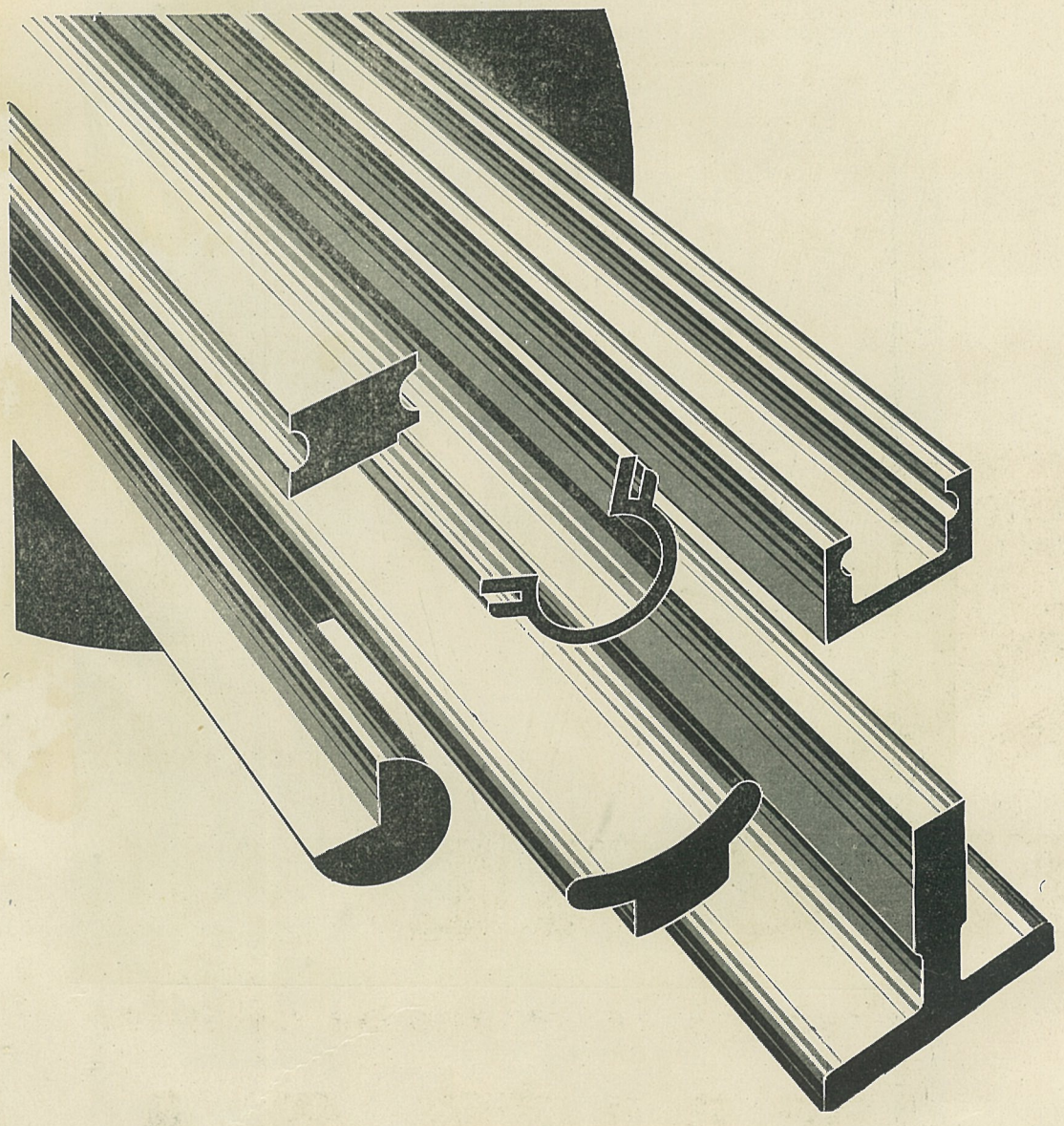

Reprezentanța generală pentru România :

KLOCKNER - HUMBOLDT - DEUTZ S. A. R.

B U C U R E Ş T I

Strada Alexandru Lahovary Nr. 23 — Telefon : 3,35-59 și 3,37-75

Cel mai perfect cazan de calorifer este cazanul

TUBAL

FARA PLACI TUBULARE

FARA MANDRINARI,
FARA NITURI,
FARA NIPLE,

FARA ANTRETOAZE,
FARA ANCORE,
FARA TABLE,

Totul sudat electric din tuburi de oțel,
Demontabil în elemente secționale,
Lipsă completă de încheeturi expuse focului,
Putere calorifică maximă,
Greutate redusă,
Montare și demontare ușoară,
Circulație ușoară a apei,
Rezistență mare la presiune.

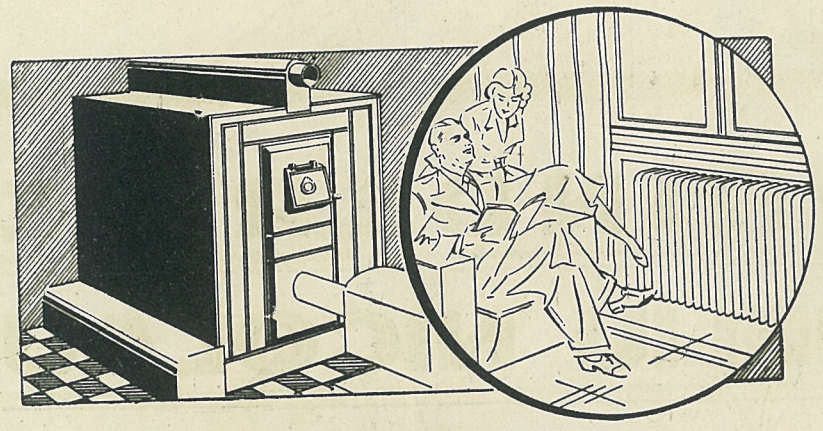

nu se crapă,
nu se sparge,
nu curge,
nu se defectează niciodată.

TUBAL

Fabrica de cazane de calorifer

TUBAL

ING. VICTOR POPESCU

BUCUREŞTI, STR. INCLINATĂ, 123-127 - Tel. 5.13.99

CALEA PLEVNEI, 12 — Telefon 3.83.05

SULZER FRÈRES

SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ

BUCUREŞTI, STR. DIM. A. STURDZA No. 17

EXECUTĂ:

INSTALAŢIUNI DE INCĂLZIRE CU APĂ CALDĂ ŞI ABURI, TOATE SISTEMELE.

INSTALAŢIUNI DE INCĂLZIRE CU APĂ SUPRA-INCĂLZITĂ.

INSTALAŢIUNI DE INCĂLZIRE CU APĂ CALDĂ CU CIRCULAŢIA PRIN POMPE.

INSTALAŢIUNI DE INCĂLZIRE LA DISTANŢĂ.

INSTALAŢIUNI DE INCĂLZIRE PRIN AER CALD.

INSTALAŢIUNI DE VENTILAŢIUNE ŞI RĂCIREA AERULUI.

INSTALAŢIUNI PENTRU PREPARAREA APEI CALDE DE SERVICIU.

INSTALAŢIUNI DE INCĂLZIRE PRIN ELECTRICITATE.

INSTALAŢIUNI PENTRU ARDERE CU PĂCURĂ.

INSTALAŢIUNI DE RECUPERARE - VALORIFICĂRI DE CĂLDURĂ.

INSTALAŢIUNI DE USCĂTORII.

INSTALAŢIUNI DE SPĂLĂTORII MECANICE, BUCĂTĂRII CU VAPORI.

INSTALAŢIUNI SANITARE.

INSTALAŢIUNI DE BĂI PUBLICE.

INSTALAŢIUNI DE DESINFECTARE, STERILIZARE, ETC.

INSTALAŢIUNI PENTRU INDEPĂRTAREA VAPORILOR (CEAŢĂ).

INTREPRINDERILE

Ing. CORNELIU NICOLAU

STUDII * PROECTE

BETON ARMAT • LUCRARI PUBLICE

BUCUREŞTI, I.

B-DUL BRĂTIANU Nr. 9

TELEFON 4.57.53

Firmă înreg. la Registrul Oficiului Comerţului sub Nr. 1250-939

CONSTRUCȚIUNI IN FIER,

OȚEL,

ALAMA,

BRONZ,

ETC.

pentru binale,

Jubileu de 50 ani de existență 1891–1941

FERESTRE ȘI UȘI CUPLATE
„CRITALL"

FABRICA

I. HAUG

București * Str. Ceres 8 * Telefon 4.02.50

(PRIN ISVOR)

ATEX

RENUMITELE PANOURI IZOLANTE

CONTRA FRIGULUI, CĂLDURII, ZGOMOTULUI

1 cm ATEX = 2 cm PLUTĂ

DEPOZITARI GENERALI PENTRU ROMÂNIA

„C. G. R."

Compania Generală Română de Import şi Export S. A.

BUCUREŞTI • CALEA VICTORIEI 91—93, SCARA D. • TELEFON 5.24.02

LUMINA ALB-
STRĂLUCITOARE •
FORMĂ ESTETICĂ.
EFECT DECORATIV.
TUNGSRAM
KRYPTON

N. I. Nicolau şi Ing. I. N. Nicolau

„A C T I V I T A T E A“

Electricitate

Instalaţiuni sanitare

Incălziri centrale

Depozit de materiale.

ROMANA 95 BUCUREŞTI

Telefon 203.90

SOC. ROMÂNĂ

UNIREA

DE CONSTRUCŢII

SOC. ANONIMĂ ROMÂNĂ

Capital social lei 15.000.000

PROECTEAZĂ ŞI EXECUTĂ:

Clădiri şi construcţii de orice fel

Beton armat

Lucrări şi instalaţii industriale

Lucrări edilitare

Căi Ferate, Şosele, Poduri

Uzine hydraulice, Căderi de apă

BUCUREŞTI — STR. CÂMPINEANU, 4

Adresa Telegrafică UNICO ★ Telefon 4.37.10

MATERIALUL

FRAŢII HERDLICKA

BUCUREŞTI IV., ŞOS. IANCULUI 23

TELEFON 3.71.34

MATERIALE DE CONSTRUCŢII:

Ipsos, Trass, Dolomit, Cărămizi refractare, Mortar refractar, Uşiţe de beton pentru coşuri, Tresalit, Atex panouri izolante, Coronamente pentru coşuri, Carton asfaltat şi pâzlă, Cristalit adaus pentru întărirea suprafeţelor de beton, Tuburi de bazalt, Mozaicuri, ş.a.

PRODUSELE G. A. BRAUN KOLN (Germania):

AQUASIT adaos la mortar de cimenţ ◆ **AQUASOL** emulsie bituminoasă ◆ **DURSIT** massăelastică izolantă ◆ **HYDROSTOP** accelerează priza cimentului ◆ **ITEX** ignifugă lemnul ◆ **B 12** protector contra îngheţului.

EXECUTAM:

IZOLĂRI HYDROFUGE ● IZOLĂRI TERMICE ● IGNIFUGARI CONTRA INCENDIILOR

BITUM DISTRIBUTIA

INTREPRINDERILE GENERALE TECHNICE

Ing. TIBERIU EREMIE

SOC. ANONIMĂ — CAPITAL SOCIAL 40.000.000 LEI

BUCUREȘTI ✶ STRADA ȘTIRBEY-VODĂ No. 188

Adresa Telegrafică „TIBEREMIA"-București" — TELEFON 3.48.80

Execută lucrări de: șosele, poduri și orice fel de construcțiuni. Proecte.

FRAȚII

G.FIU & E. SANTALENA

ATELIER DE
LUCRĂRI IN
MARMORĂ ȘI PIATRA

BULEV. GENIULUI No. 9
(COTROCENI)

TELEFON 4-10-85

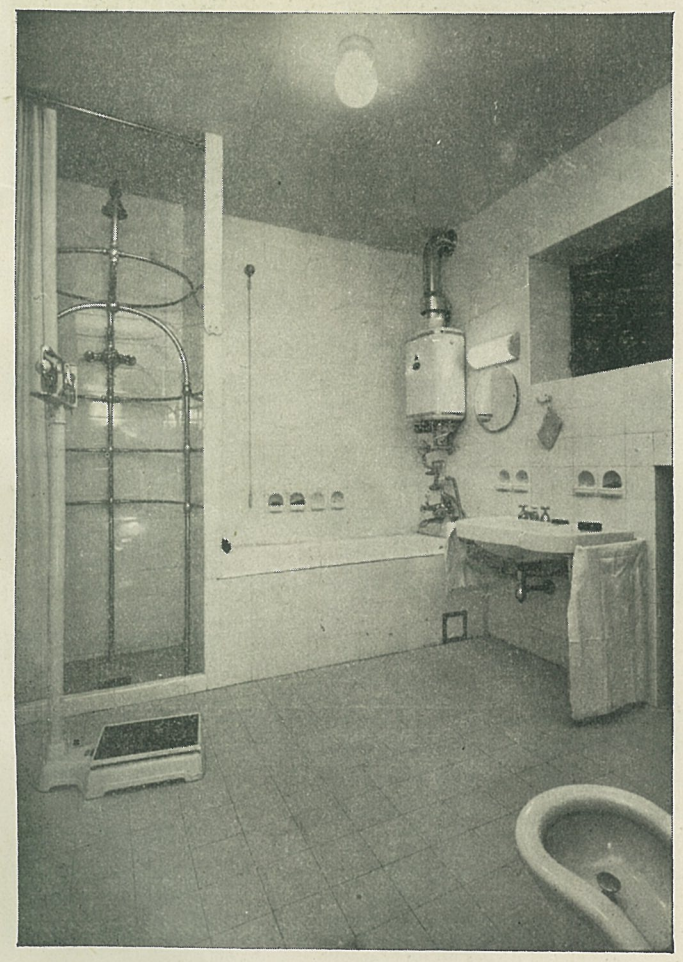

SOCIETATE ANONIMA ROMANĂ
DE COMERȚ ȘI REPREZENTANȚE

ZWEIFEL & Co.

TEL.: ZWEIFEL CONT-ÇEC POȘTAL No. 4029

TELEFON 4-23-10

BUCUREȘTI

STR. CAP. M. G. VASILESCU MIRCEA, 25
(fost Emancipată)

PLACI de FAIANȚA și GRESIE
„CZECHOSLOVAKIA ȘI DICIO"

MARE ASORTIMENT DE PISCOTURI
ȘI KLEINMOSAIC

LINOLEUM
CARAMIZII
REFRACTOARE
BETONIERE

SIEMENS

INSTALAȚIUNI TELEFONICE PREVĂZUTE IN PLANUL DE CONSTRUCȚIE

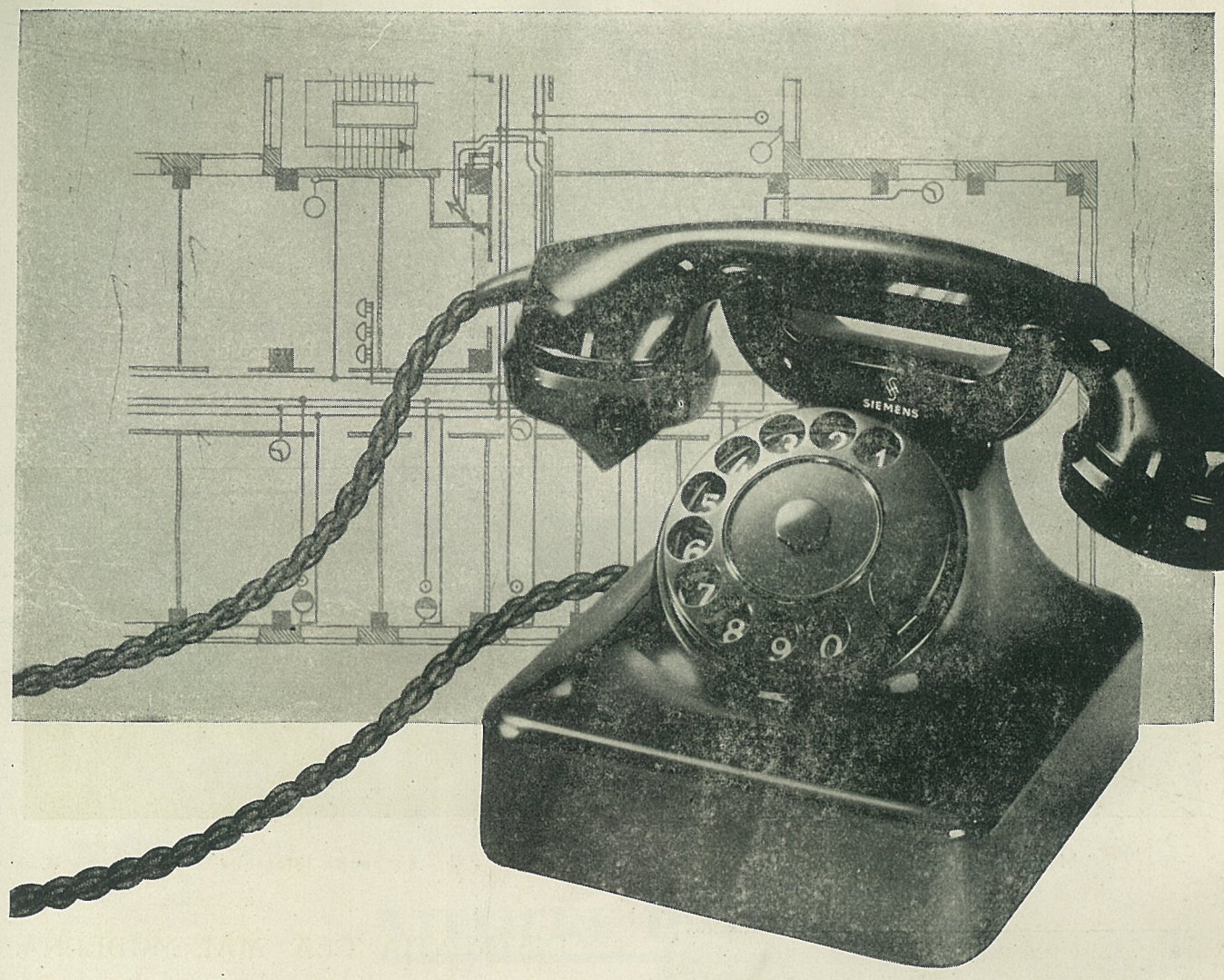

Prevederea instalaţiunii telefonice în planul de construcţie oferă multe avantaje.
In acest fel se pot stabili dinainte cele mai scurte trasee de legături şi se pot acoperi cu tencuială, lemn sau metal. Instalaţiunile noastre telefonice se pot mării oricând cu uşurinţă.
Dacă se prevede în proect un număr suficient de racorduri şi eventual o încăpere pentru centrală, mărirea ulterioară a instalaţiunii nu produce decât mici cheltueli de montaj.
Peste 5 milioane posturi telefonice automate S I E M E N S funcţionează azi în toată lumea.

Cereți prospecte și informațiuni la :

Societatea Română de electricitate SIEMENS-SCHUCKERT S. A.
SECŢIUNEA CURENŢILOR SLABI
BUCUREŞTI I., STR. C. A. ROSETTI 21/II.

GHEORGHE LUNGU

BIROU DE COPIAT PLANURI

STRADA C. A. ROSETTI, 2

IN FUNDAŢIA REGELE CAROL I.

TELEFON 5.36.35

HELIOGRAFIE
FOTO=DOCUMENTARE
REDUCERI şi MARIRI
BIROU de DESEN

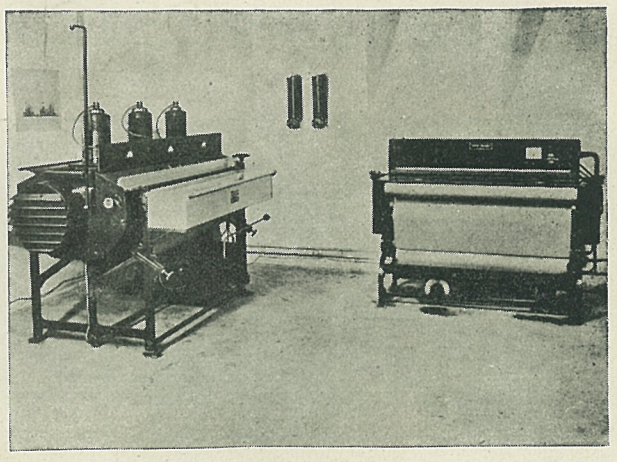

Maşini Heliografice.

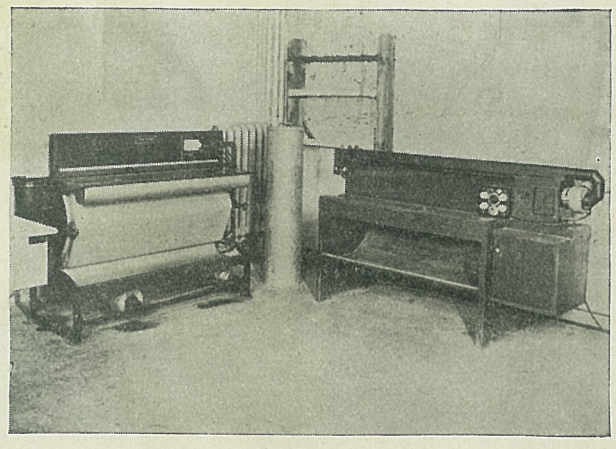

Maşină Heliograf şi Developat

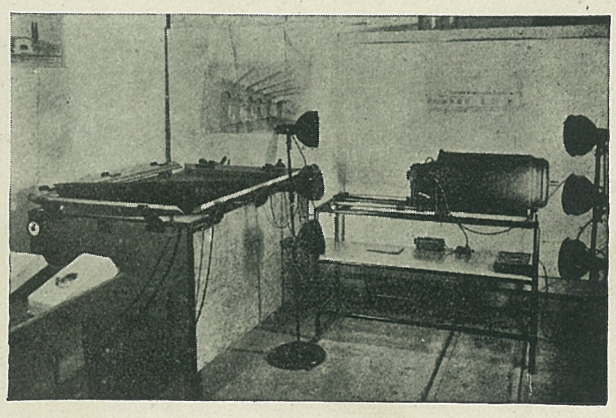

Secţia fotografie

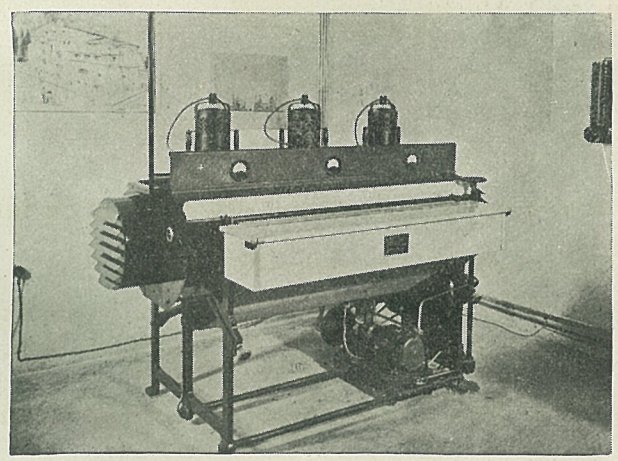

Aparat Heliografic cel mai mare tiraj.

INSTALAŢIA CEA MAI MODERNĂ
SE COPIAZĂ ŞI FOTOGRAFIAZĂ
PROECTE.

SE FAC MĂRIRI ŞI REDUCERI DE
PLANURI ORI ŞI CE MARIME.

SE LIPESC PLANURI PE PÂNZA.
SE FAC DESENURI DE ARHITEC-
TURA, TEHNICE ŞI TOPOGRAFICE
PENTRU SOC. PETROLIFERE.

CURIERI LA DISPOZIŢIA ONORATEI CLIENTELE

*Gh. Lungu * str. C.A. Rosetti, 2. * Telefon 5.36.35*

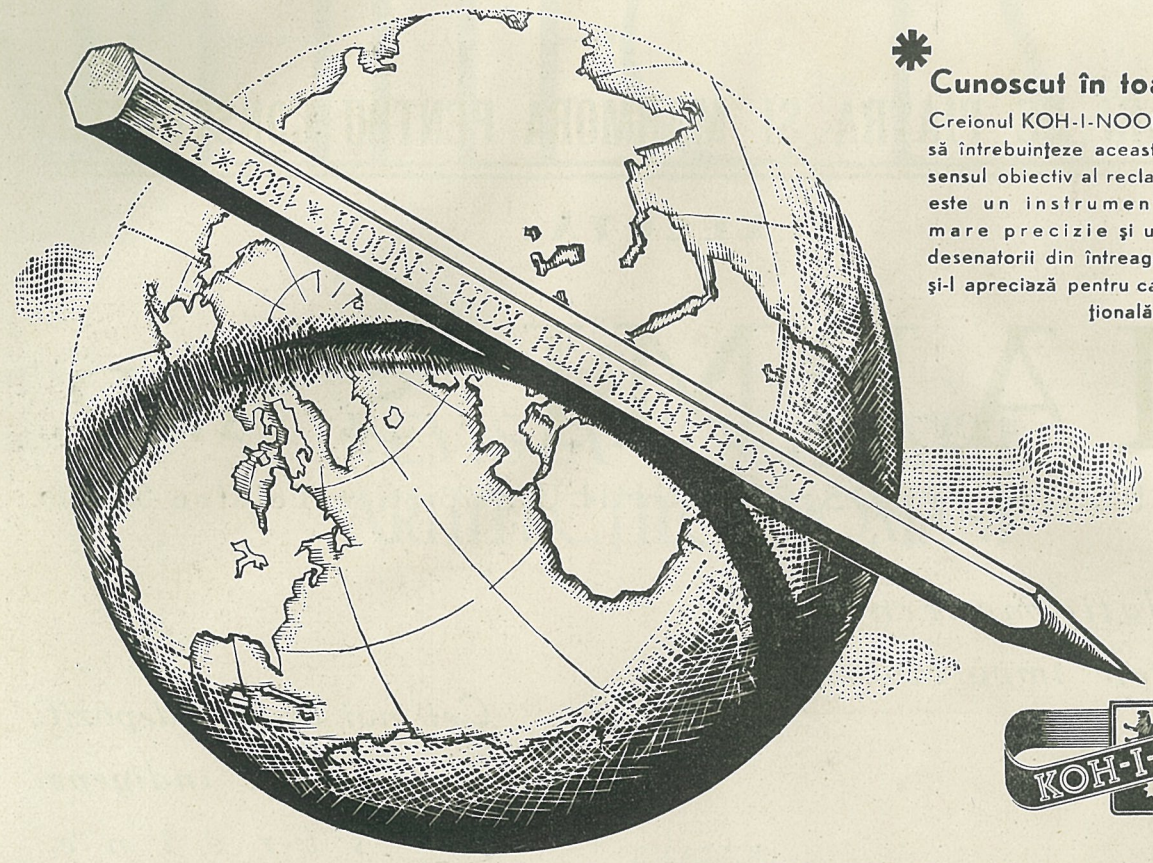

Cunoscut în toată lumea!

Creionul KOH-I-NOOR este îndreptăţit să întrebuinţeze această afirmaţie — în sensul obiectiv al reclamei, — deoarece este un instrument de cea mai mare precizie şi un creion pe care desenatorii din întreaga lume îl cunosc şi-l apreciază pentru calitatea sa excepţională.

KOH-I-NOOR

KOH-I-NOOR UZINELE DE CREIOANE L. & C. HARDTMUTH

INTREPRINDERILE ILIE ADAMESCU

INTREPRINZATOR AUTORIZAT DE COLEGIUL INGINERILOR

BUCUREŞTI • STRADA CAROL KNAPPE Nr. 22—24

TELEFON 5-74-92 TELEFON 5-74-92

ATELIERE PROPRII

TINICHIGERIE **LĂCĂTUŞERIE**

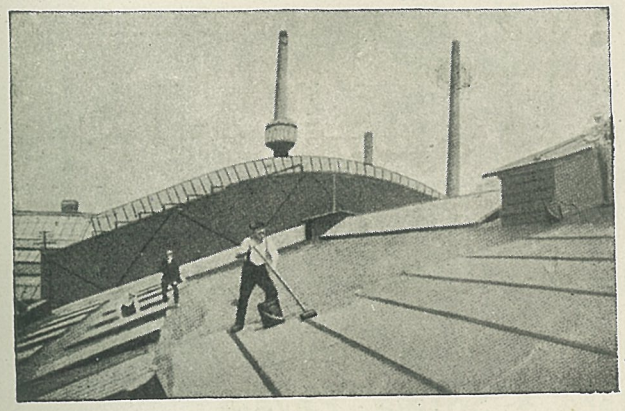

Specialist în lucrări de:

INVELITORI CU CARTON LIPIT PE TERASE DE BETON ARMAT (holciment), ASFALT şi ORICE FEL DE IZOLĂRI CU PLUTĂ CONTRA UMIDITĂŢII, FRIGULUI, CĂLDUREI şi SGOMOTULUI

ANTREPRIZĂ DE CONSTRUCŢII DE ORICE FEL

LUCRARI DE PIATRA ŞI MARMORA PENTRU CONSTRUCŢII

EXECUTĂ:

MARMI S. A. R.

BUCUREŞTI V ★ ŞOS. GIURGIULUI, 173 bis ★ Telefon 5.13.48

Instalaţie modernă,
capacitate importantă.

Cel mai asortat depozit
de materiale indigene
şi străine.

SOCIETATEA ANONIMA DE LUCRARI PUBLICE

CONST. şi Arhitect GH. URSESCU-GALAŢI

SOCIETATE ANONIMĂ

★ ★ ★

BUCUREŞTI
STRADA ROMA No. 25
TELEFON: 1-08-23

★ ★ ★

Studii de antreprize de construcţii şi lucrări Publice ★ Construcţii de beton armat ★ Instalaţiuni sanitare, electrice şi de încălzire centrală ★ Intreprinderi tehnice şi edilitare ★ Şosele, Pavaje, Căi Ferate ★ Exploatare de cariere de piatră.

ARHITECTVRA

REVISTA SOCIETĂȚII ARHITECȚILOR ROMÂNI

REDACTORI
ARH. ST. H. OPARI și V. SMIGELSCHI

BIBLIOTECA
1764
P I 36

1-2 IANUARIE
IUNIE 1942

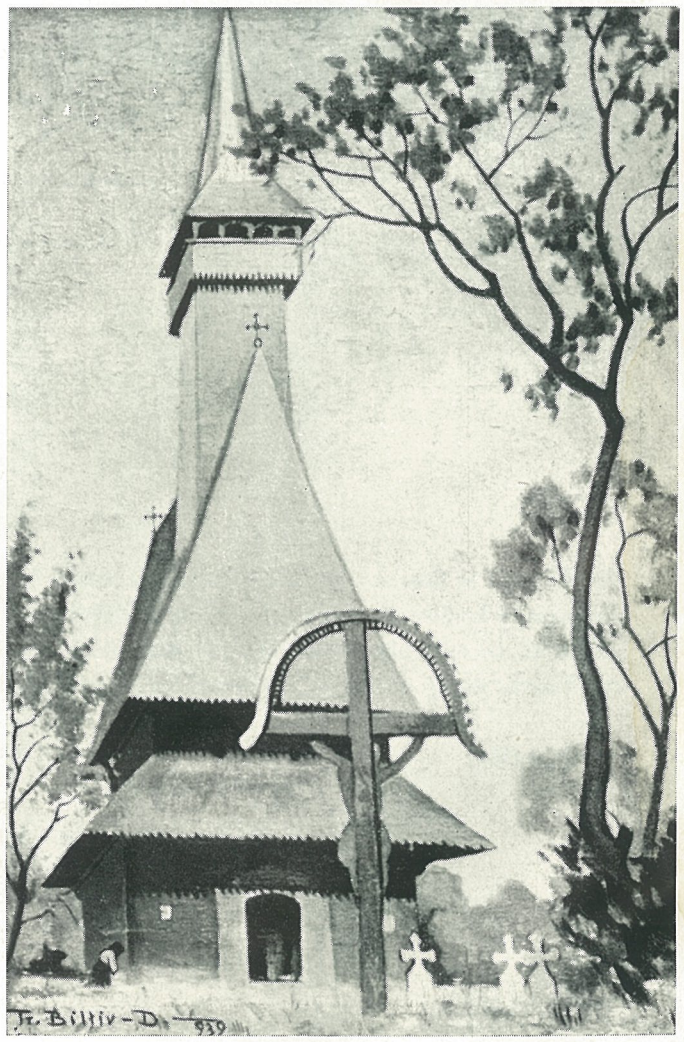

ARHITECTURA

ANUL VIII NR. 1—2 ● IANARIE-IUNIE 1942

CUPRINSUL

Arh. ST. H. OPARI	:	Problema la ordinea zilei	6
Arh. I. D. ENESCU	:	Problema locuințelor economice la orașe și sate	7
Prof. N. NENCIULESCU	:	Liceul artistic	11
Arh. N. APRIHĂNEANU	:	Casa Construcțiilor. Programe și realizări	13
Arh. I. DAVIDESCU	:	Aspectele locale ale urbanismului în România	17
Arh. N. NENCIULESCU	:	In jurul pieței Palatului Regal	23
Arh. H. GEORGESCU	:	Decorație interioară. Tradiție și evoluție în interiorul de azi	24
Arh. V. ASQUINI	:	Mijloacele de realizare a construcțiilor	27
		Salonul oficial 1942	31
Arh. N. NENCIULESCU	:	Stare de anomalie	33
Pandele ȘERBĂNESCU	:	Indicator tehnic în construcție	33
Ing. V. FOCȘA	:	Geotehnica. Studiul terenului de fundație	34
		Buletinul Colegiului Arhitecților	36

Colecție Monumentele istorice. Mânăstirea Horez.

Articolele semnate nu angajează redacția.

ACEST CAET EDITAT PRIN INGRIJIREA
SOC. ARHITECȚILOR ROMÂNI
REDACTAT DE
ARHITECT ST. H. OPARI
S'A TERMINAT DE IMPRIMAT LA 30 IUNIE 1942 IN ATELIERELE INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE „MARVAN" S. A. R. BUCUREȘTI

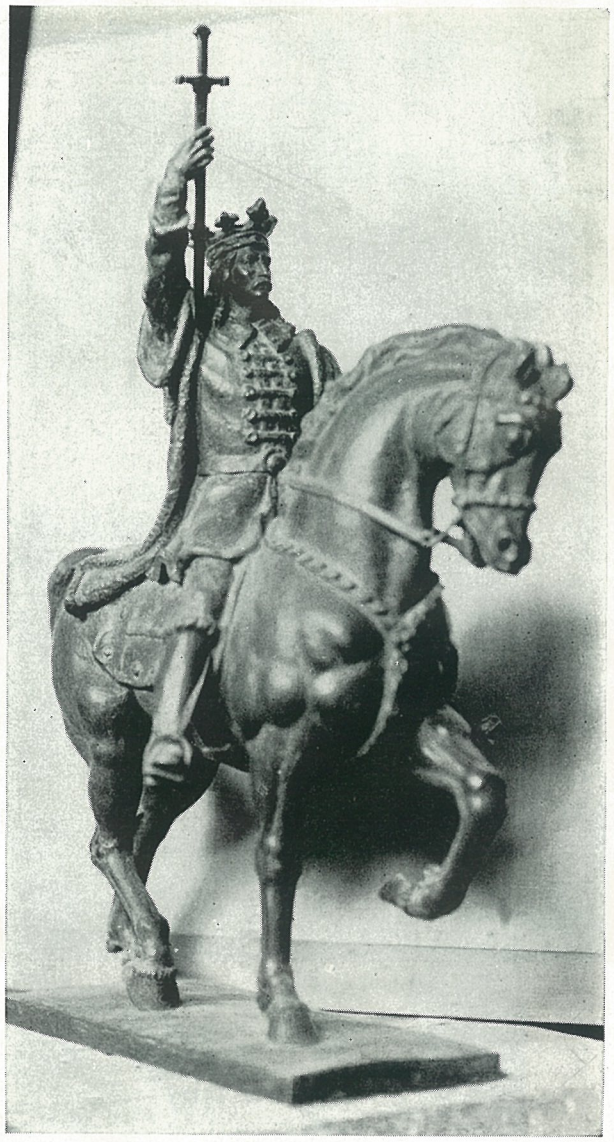

C. Baraschy

Călcând pe urmele lui Ștefan Cel Mare, cavalerul neobosit al Creștinătății, soldatul român, sentinelă neclintită la poarta de răsărit, desrobind pământurile cotropite, așează azi piatră de temelie nouă la construcția Europei de mâine.

„Cinstire celor cari cu sângele lor înscriu azi pagini de glorie nemuritoare în istoria neamului".

REDACȚIA

Arhitectură veche românească

Foișorul
Dionisie Bălăcescu

Detaliul coloanelor

Mânăstirea Hurez, Jud. Vâlcea

Ansamblul chiliilor

(Din Colecția Mon. Istorice)

Arhitectură veche românească

Foişorul lui Dionisie Bălăcescu

(Din Colecţia Comisiei Mon. Istorice)

Arh. ST. H. OPARI

PROBLEME LA ORDINEA ZILEI

Odată cu marele avânt al tehnicei, cu desvoltarea corpurilor tehnice și cu crearea organelor reprezentative ale acestora, anume Colegiul Arhitecților și Colegiul Inginerilor se pun o serie de probleme noi ce trebuesc rezolvate în prisma organizării Statului de mâine.

Inainte vreme, numărul Arhitecților și Inginerilor, era foarte mic, majoritatea dintre ei fiind absorbiți de necesitățile Statului, foarte puțin rămânând a activa pe terenul liberei profesiuni, care a fost multă vreme acaparat de elemente străine.

Cu timpul simțindu-se nevoia unui organism care să dirijeze și să stabilească o erarhie tehnică în organizația de Stat, s'a creat „Corpul tehnic al funcționarilor publici" în care se încadrează numai arhitecții și inginerii din slujba Statului.

Acest corp a fost creiat la timpul său, în special pentru faptul că aceste profesiuni nu erau organizate așa cum sunt astăzi și pentru faptul că tehnicienii din slujba Statului au simțit nevoia unui organism care să le confirme și să le apere drepturile lor alături de ceilalți funcționari de Stat.

Astăzi prin avântul luat de ramura tehnică în toate domeniile și prin desvoltarea școlilor tehnice naționale s'a ajuns că numărul arhitecților și inginerilor să crească cu mult, iar domeniul lor de activitate să se mărească în special prin abordarea tuturor posibilităților de inițiativă proprie.

In acelaș timp prin dobândirea legilor de organizare ale Colegiilor, s'au creiat organisme profesionale puternice cu misiunea de a îmbrățișa toate problemele ce interesează aceste profesiuni.

In acest moment „Corpul tehnic al funcționarilor publici" devine un organism lateral, reprezentând o veche sistemă și necesitățile unor vremuri de mult depășite prin desvoltarea organizațiilor profesionale de azi.

Stabilirea unei erarhii tehnice în activitatea profesională nu mai poate fi privită azi ca un lucru necesar numai unei categorii de tehnicieni, ci ca un lucru necesar pentru toți membrii acestor 2 profesiuni cari activând fie în funcțiile de Stat, fie în domeniul inițiativei particulare, colaborează cot la cot la propășirea Țării noastre.

In special azi când, în cadrul operei de românizare se deschide Arhitecților și Inginerilor Români, un vast câmp de activitate pentru propășirea muncei naționale, este necesar mai mult ca oricând ca organizațiile profesionale ale Colegiilor, să fie completate cu un organ de Stat care să stabilească o ierarhie technică și anume cu :

„Corpul tehnic al Arhitecților și Inginerilor Români".

Prin acest corp în care vor intra automat toți arhitecții și inginerii membri ai Colegiilor respective, se vor stabili grade tehnice atât pentru funcționarii de Stat, cât și pentru liberii profesioniști, în baza anilor de profesiune, operilor realizate, etc. în condițiunile stabilite printr'o lege specială și un regulament de funcționare.

Crearea acestei noi organizațiuni, ca o anexă a actualelor Colegii și ca o complectare a actualului Corp tehnic al funcționarilor, va avea darul să rezolve o serie de probleme destul de importante ce se pun azi din cauza creerii temporare a acestei diferențe între tehnicieni, cei cu grade în Corpul tehnic (funcționari la Stat) și cei fără grade (liberii profesioniști).

Incă de mai multă vreme cadrele de arhitecți și ingineri funcționari la Stat nefiind suficiente s'a simțit nevoia a se apela la concursul liberilor profesioniști, cari au fost chemați la posturi de răspundere, lucru care a creiat o stare de anomalie din punct de vedere al încadrării și al gradelor în Corpul tehnic, aceștia nefiind în prezent încadrați în acest Corp.

Din aceste motive pentru a putea satisface prevederile legale în special ale Ministerului Finanțelor, avem azi o seamă de arhitecți și ingineri ce ocupă importante posturi tehnice de Stat fiind încadrați cu grade administrative.

Astăzi, prin nevoia ce se simte de a se organiza sub egida Statului o puternică campanie de lucrări în urma cutremurului și a războiului, este necesar mai mult ca oricând ca această stare de anomalie să nu mai existe și să se pășească cu un ceas mai devreme la rezolvarea acestei chestiuni, care va avea darul să înlăture o seamă de probleme nu totdeauna ușor de rezolvat ce se pun azi și se accentuiază din ce în ce din cauza acestei stări de lucruri.

In ființarea **„Corpului tehnic al arhitecților și inginerilor"** nu trebue să fie privită ca un lucru nou, ci ca o complectare a actualului corp tehnic reclamat de experiența trecutului și necesitățile viitorului.

Noua Lege, va fi complectată cu regulamentul ei de funcționare și va avea grija să prevadă pe lângă cazurile normale și cazurile speciale și este natural că va trebui găsit și mijlocul de a trece dela vechiul corp tehnic al funcționarilor publici, la noua organizație ce propunem prin stabilirea unor norme de tranziție.

Incă de multă vreme această problemă a preocupat cercurile arhitecților și inginerilor, însă din cauza desfășurării evenimentelor și faptului că organizațiile profesionale nu erau încă cristalizate nu s'a putut păși la realizări.

Astăzi această problemă este la ordinea zilei. Atât membrii, cât și conducătorii celor 2 profesiuni sunt convinși de necesitatea ei, iar D-l Ministru al Lucrărilor Publice, patronul celor 2 colegii a dovedit o largă înțelegere a acestei chestiuni.

Deci nu ne-a rămas decât să pășim la realizare.

Arhitect I. D. ENESCU

PROBLEMA LOCUINȚELOR ECONOMICE LA ORAȘE ȘI SATE

Cum se prezintă situația :

De mai bine de 20 ani, dela războiul trecut, se recunoaște, cu toate prilejurile, importanța locuinței pentru sănătatea fizică și morală a națiunii. Și tot cam de atâta vreme statisticele ne arată că, din circa trei milioane locuințe rurale, peste două milioane sunt case de pământ, case cu ferestre fixe, case acoperite cu paie și bordee. Ceeace înseamnă că două treimi din locuințele țărănești nu sunt locuințe omenești.

Iar în ce privește locuințele din mediul urban, cel puțin o treime sunt, sau complet insalubre sau improvizate de cei nevoiași, în câteva nopți, în graba și cu teama de a nu fi surprinși de controlul poliției comunale, pe terenuri lipsite de lucrări edilitare. Acestea dau unor părți periferice ale orașelor în general, ale Capitalei noastre în special, (intrarea despre Chitila) înfățișare de sat cu așezarea nestatornică și cu populație de refugiu și mizerie.

In ce privește capacitatea locativă a locuințelor din mediul urban, 20% din populație, respectiv circa 700 mii suflete, locuiesc dela 3 la 7 persoane într'o cameră de mărime modestă.

In aceste condițiuni, nu se poate tăgădui necesitatea construirii de locuințe — și deci necesitatea de a trece, în această importantă problemă, din faza constatărilor, memoriilor, proectelor și bunelor intențiuni, în aceia a serioaselor și metodicelor înfăptuiri.

Problema locuințelor are 3 aspecte : economice, sociale și naționale, integrând deci cele trei principale laturi și sectoare de preocupări ale Conducerii Statului. Ea capătă azi, dar mai ales mâine după încheierea războiului, înfățișări și urmări din cele mai îngrijorătoare. Jumătate sau cel puțin o treime din viață, omul și-o petrece în locuință, care are asupra formării sau deformării sale sufletești ca și asupra puterilor sale de muncă și creație, o influență hotărîtoare. Fără a mai aminti și stării asupra influenței pe care o are locuința în mortalitatea infantilă și nivelul biologic al națiunii.

Ținând seamă că războaiele aduc întotdeauna schimbări în mentalitatea oamenilor, provocate fie de schimbările de natură politică și economică, fie de stările și consecințele războiului, ținând în seamă că cei întorși de pe front au văzut și suferit mult, au făcut constatări și comparații, se explică ușor de ce lumea în general, după fie care război, devine mai pretențioasă. Dacă mai ținem seama și de distanța prea mare între casa locuință improvizată mizerabil la marginea orașului și casa confortabilă din centru, distanță ce poate da loc la amare reflecții din partea celor nevoiași, problema construirii locuințelar apare și mai serioasă.

Aceasta din punct de vedere social.

Dar și din punct de vedere economic, declanșarea unei ample activități constructive este necesară, spre a înlesni trecerea dela starea de războiu la cea de pace, în care atâtea brațe, atâtea specialități, meserii, industrii și comerț, afectate azi necesităților de războiu, să poată reintra în rosturile lor, găsindu-și și reluându-și îndată funcția socială și întrebuințarea normală, spre a da particularilor mijloacele de existență, Statului isvoarele de venit și Națiunii posibilitățile de propășire.

Transformările de natură politică, geografică, socială, dar mai ales economică, aduse de războiu, cu desvoltarea multor orașe, fie prin populația prisoselnică venită dela sate, fie prin efectele românizării, fie prin importanța comercială a acelor orașe prin care vor trece mari artere de trafic comercial, în Europa Economică de mâine, — vor face și mai mare nevoia de locuințe și deci activitatea industriei locuințelor.

Din punct de vedere național, politica de Stat trebuie să tindă la o armonizare socială și solidaritate națională, prin încadrarea tuturor în funcțiile de viață ale națiunii, pe terenul muncii și producției, prin împărtășirea din ceeace oferă civilizația modernă și prin păstrarea și întărirea legăturilor cu pământul românesc.

Prisosul de brațe, mai ales de brațe tinere, cari trec dela sate la orașe, în câmpul muncii industriale, comerciale, meseriilor și funcțiilor publice și particulare, deslipit oarecum de țarină, trebuie fixat și legat de pământ la orașe, prin locuință, care constituie cea mai puternică legătură materială și sufletească a insului, a familiei, cu colectivitatea și familia cea mare a națiunii.

Câte locuințe ne trebuiesc ?

Socotind la necesitățile prezente și cele rezultate din sporul de populație, pe primii zece ani următori, avem nevoie de 1.500.000 (un milion cinci sute mii) locuințe rurale și 300.000 (trei sute de mii) locuințe urbane, a căror construire s'ar eșalona pe acești 10 ani ; — și al căror cost în condițiunile cele mai economice de azi și cu unele reduceri ce s'ar obține, ar fi de 225 miliarde lei cele rurale și 200 miliarde lei cele urbane ; în total 425 miliarde lei.

Cifre impresionante, însă dacă ne gândim că Germania Național Socialistă a construit în 6 ani (dela 1933—1939), prin inițiativa publică, două milioane locuințe, al căror cost total a fost de 8 miliarde mărci, respectiv 500 miliarde lei, efortul nostru n'ar fi o imposibilitate, dacă mai ținem seama că Germania are în proectul de viitor construirea a 5 milioane locuințe ; și dacă socotim investițiile de peste 15 miliarde mărci, dela 1923 la 1933, pentru construirea de locuințe.

Dar nu numai Germania, ci și Italia, Franța, Belgia, Olanda și Anglia, au construit locuințe pentru multe miliarde de franci.

Dacă am lăsa două treimi, din numărul locuințelor necesare, pe seama inițiativei particulare, ar rămâne o treime respectiv 500 mii locuințe rurale și 100 mii urbane, pe seama inițiativei de Stat, adică anual de construit 50 mii locuințe rurale și 10 mii locuințe urbane, — necesare la orașe acoperirii nevoilor de locuință pentru lucrători, meseriași, asigurați, salariați publici și particulari ; iar la sate atât comunelor noui creiate pentru colonizări, cât și celor în stare de distrugere și așezare de mizerie.

Locuințele rămase dela evrei — în mare parte la orașe, — prin varietatea lor de poziție, încăperi și cost, constituesc o problemă delicată, în ce privește repartiția lor. Și în ori ce caz n'ar putea satisface decât poate o parte dintre românii cari s'au întors și distins pe front, precum și o parte din nevoile serviciilor noastre publice.

Inițiativa particulară :

Dela inițiativa particulară nu se poate aștepta azi mare lucru, cu privire la construirea de locuințe. La prețul de cost de azi, la veniturile comprimate de azi, prin plafonarea chiriilor, la impozitele exagerate de azi, cari merg până la peste 50% din venit pentru proprietatea clădită, care este cea mai greu impusă, particularii nu vor construi.

Va trebui deci ca inițiativa particulară, care a avut și are un rol atât de important pentru viața economică, să fie stimulată prin asigurări și avantaje — economice și fiscale ; atât cât mai pot fi luate în serios aceste asigurări — și avantaje — oficiale.

Din nefericire în această materie, mai mult decât în toate, Statul a făcut tot ce i-a stat în putință să se discrediteze. Legea încurajării construcțiilor din 1921 a fost o tristă păcăleală pentru cei ce au crezut în ea, construind locuințe noi. S'au găsit Miniștrii de Finanțe cu orizont asemănător cu al unui simplu agent de percepție, care neînțelegând nimic din mecanismul vieții economice și al fenomenelor de incidență, cu privire la încasările fiscului, au anulat această lege chiar pentru cei ce construiseră.

Tot în materie de inițiativă particulară, ar trebui obligate dar și ajutate, toate marile întreprinderi, să construiască locuințe pentru personalul lor, pe care le-ar închiria (ca și în Germania) acestui personal, în condițiuni avantajoase.

Inițiativa de Stat :

Obligația pe care Statul ar impune-o altora de a construi, trebuie susținută și cu exemplul Statului de a-și construi monumentele și clădirile administrațiilor publice, gările, silozurile, antrepozitele, drumurile, autostrăzile, sanatoriile, spitalele, școalele, canalurile, indiguirile, aduceri de apă și electricitate, lucrările de asanări și sistematizări, etc.

Inițiativa de Stat a avut până azi un mare defect : nu este unitară, ci mai mult fragmentară, — nu este continuă ci sporadică ; ceeace s'a început de unii nu se mai continuă de urmași. Efortul unui Minister sau Instituții nu interesează și nici nu angajează pe celelalte, ci din contră, toate celelalte opun o rezistență și o lipsă de sprijin descurajatoare ; așa că Statul apare totalitar numai pe plan negativ.

Statului îi revine însă azi, mai mult ca oricând, sarcina și răspunderea unei temeinice organizări și sprijiniri, în toate domeniile de manifestări creiatoare, fiindcă a luat asupra sa controlul și îndrumarea întregei activități a națiunii.

Această activitate însă nu se poate desvolta rodnic, dacă Instituțiile Statului nu colaborează convergent și nu pun în operă toată înțelegerea necesară.

Activitatea constructivă în general și mai ales a construirii de locuințe, nu se poate aduce la îndeplinire fără concursul Ministerului de Finanțe, al Băncii Naționale, al Ministerului Economiei și Aprovizionării, al Muncii, al Lucrărilor Publice, al CFR, al Municipiilor, al UCB ; și mai ales fără o simplificare de forme inutile și paralizante, cari niciodată nu măresc garanțiile morale și materiale, ci numai subtilizează răspunderile.

Prețul de cost :

Colaborarea tuturor acestor Departamente și Instituții publice este necesară, nu numai pentru a asigura realizarea, dar mai ales pentru a reduce costul construcției, care, la prețurile pieții de azi (materiale și mâna de lucru) este cu totul în afară de puterea de plată a categoriilor sociale cari au nevoie de aceste locuințe.

Ministerul de Finanțe trebue să consimtă la scutirea de ori ce impozit a noilor locuințe, pe termen de 10—20 ani, căci dacă aceste locuințe nu se construiesc, fiscul nu încasează nimic. Să mai consimtă deasemenea a acorda efectiv o însemnată subvenție, dată anual Casei Construcțiilor, precum și la o reducere de 50% a impozitelor cari grevează materialele de construcție. Fiindcă cel dintâi beneficiar al unei activități constructive și deci cel dintâi interesat este Ministerul de Finanțe, care încasează direct și indirect, cel puțin 30% din prețul de cost al unei construcții, dela toate industriile, meseriile, comerțul, prelucrarea și circulația tuturor materialelor, ce intră în construcția unei locuințe.

De aceiași înțelegere să dea dovadă și celelalte Instituții arătate mai sus, convingându-se că e mai cuminte să iei mai puțin din mult, decât mult din puțin.

Municipiile și municipalitățile trebuiesc să pună la dispoziție terenurile lor libere, sau rezultate din operațiile de sistematizare, să facă fără tărăgăneală lucrările edilitare, căci aceste lucrări nu sunt străine de interesele comunei, ci din contră constituesc și prilejuiesc măriri de patrimoniu general și isvoare de venituri comunale.

Finanțarea construirii locuințelor :

Finanțarea construirii de locuințe este dintre toate operațiile financiare, publice și particulare, cea mai ferită de

riscuri ; fiind cea mai acoperită cu valoarea pe care o reprezintă construcția. Dacă Statul asigură plata regulată a ratelor și curmă ori ce încercare de demagogie, pe această chestie, totul merge sigur și normal.

Cum însă învestirea de capitaluri particulare, chiar dacă sunt, s'ar face azi cu greu, și pe o scară foarte redusă, Statul trebuie să vină el însuși cu aceste capitaluri, adoptând în această chestiune o concepție financiară și monetară mai elastică, după exemplul Germaniei, în care munca și mai ales produsul muncii sunt acoperiri mai sigure decât ori care metal convențional. Surpriza solemnă sau naivă a celor cari nu mai pot părăsi vechile erezii pentru nouile adevăruri, în această privință, nu trebuie să fie o piedică.

Sumele necesare anual pentru cele 50 mii locuințe la sate și 10 mii locuințe la orașe, socotind a 150 mii lei locuința la sat și 600.000 lei locuință la oraș, ar fi de 13½ miliarde lei, cari ar putea fi astfel realizate :

20% din cost, respectiv 2700 milioane lei subvenția Ministerului de Finanțe, din cele 5—6 miliarde ce ar încasa dintr'o activitate constructivă, în care Stat și particulari ar învesti 15—20 miliarde anual.

10%, respectiv 1350 milioane lei, sume depuse de cei amatori de locuințe.

20%, respectiv 2700 milioane lei din veniturile „Casei Construcțiilor", „Fondul Muncii" și „Casei Centrale a Asigurărilor".

50%, respectiv 6750 milioane lei din împrumut direct sau printr'o Instituție specială de Credit — dela B. N. R. Acest împrumut reprezentând numai 50% din valoarea construcției-locuință, ar avea o acoperire pe deplin asigurată.

Mulți dintre cei amatori de locuințe ar putea plăti la început până la 30% din valoarea locuinței.

Operațiile de finanțare ar putea avea diferite forme, dela finanțarea directă la cea prin emitere de titluri, garantate de Stat, ș. a.

Un oficiu Național al locuințelor, în care s'ar transforma actuala Casă a Construcțiilor, funcționând în baza unei legi speciale, ar avea sarcina și răspunderea acestei misiuni. (C'am ceeace este Centrala Reichului pentru locuințe și colonizări).

Vânzarea locuințelor și asigurarea plăților :

Locuințele construite ar trece în seama celor amatori : lucrători, meseriași și funcționari, a căror selecționare s'ar face cu seriozitate pentru garantarea plății ratelor, dar cu obiectivitate și fără formalități inutile și procedură prea greoaie.

Cel ce cumpără locuința ar vărsa la început 10% din cost, ceeace ar determina și mai ales încuraja necesitatea și spiritul de economie al celor ce vor să aibă locuințe ; selecționarea acestora făcându-se și din acest punct de vedere.

Restul s'ar achita în rate lunare, timp de 20—25 ani, rate care să nu însumeze anual mai mult de 5% din prețul total, în care s'ar cuprinde amortizarea și o dobândă redusă pentru acoperirea cheltuelilor.

Oficiul național al locuințelor ar păstra toate drepturile asupra locuințelor, până la completa achitare, garantând la rândul lui, cu aceste drepturi ipotecare, instituțiile creditoare.

Locuințe urbane, locuințe rurale :

Dată fiind deosebirea de mediu, de structură economică, de necesități și posibilități, între cadrul locuințelor urbane și al celor rurale, socotim mai potrivit, ca pe seama Oficiului Național al Locuințelor, pendinte de Ministerul Muncii, (Casa Construcțiilor). să rămână numai locuințele din mediul urban și regiunile industriale. Locuințele rurale, legate de problemele de colonizări, transformări, refaceri, cu lucrările de asanări, de sistematizare, apă lumină, șosele, să treacă pe seama altui oficiu, sau Direcții, pendinte de Ministerul Lucrărilor Publice. Minister de care ar depinde, bineînțeles și Direcția Arhitecturii, care s'ar ocupa exclusiv de construcția monumentelor, clădirilor publice și sistematizarea orașelor.

Poate că în legătură cu complexul de lucrări rurale, a căror necesitate este urgent impusă de viața noastră economică, și mai ales de desvoltarea și valorificarea economiei agricole, s'ar putea organiza și „Munca Tineretului" și s'ar putea adapta instrucția de stagiu militar la aceste necesități, cari sunt și ale Apărării Naționale, folosind ultimele 3 sau 6 luni de stagiu militar la astfel de lucrări. Ar fi și o educație constructivă, pe care ar face-o Armata soldaților, adică cetățenilor și gospodarilor de mâine.

Specificul regional și național.

Raționalizarea materialelor și mijloacelor de construcție.

Cum arhitectura exprimă și particularitățile de viață ale unei națiuni, noile clădiri de locuințe, ca și noile clădiri publice, vor trebui să poarte pecetia specificului național, cu variantele regionale.

Se vor stabili mai multe tipuri de locuințe și gospodării rurale, pentru regiunile de munte, de deal, de câmpie și din vecinătatea marilor ape, ținându-se seamă de starea economică și materialele regiunii. Aceste tipuri urmând să reprezinte soluțiile cele mai potrivite, pentru satisfacerea nevoilor, pe de o parte, pentru specificul național, pe de alta, trebuiesc să fie rezultatul străduințelor tuturor arhitecților. Un concurs public între arhitecți, repetat până la rezultatele cele mai satisfăcătoare, este singura cale de reușită.

Pentru locuințele rurale tipul de locuință potrivit spiritului țăranului nostru este cea individuală. Pentru locuințele din mediul urban și cel industrial, păstrându-se tot caracterul de locuințe individuale, ar putea fi totuși grupate câte două sau patru, fie care cu spațiul său de curte sau grădină, așa încât fie care familie să se simtă stăpână nestingherită în locuința sa.

Salazar spune : „O casă mică independentă înseamnă calmul, liniștea, sănătatea, iubirea, sentimentul just al proprietății, al familiei, al națiunii. Bordeiul sau baraca comună înseamnă promiscuitatea, dezordinea, ura, individul și mulțimea laolaltă".

Pentru funcționari a căror îndeletnicire este prea strâns legată de centrul administrativ, cultural sau comercial al orașului, se poate adopta și casa colectivă (Block), cu apartamente pentru fiecare, care are avantajul instalațiilor ce nu pot aparține totdeauna locuințelor individuale și izolate.

Casa și gospodăria rurală, cuprinzând pe lângă locuința propriu zisă, grajd de vite, magazie, pătul, cotețe, planul de ansamblu trebuie conceput în legătură cu necesitățile și activitățile regiunii.

Materialele folosite : în regiunile de munte, piatra și lemnul pentru pereți, tavane, pardoseli, pod — șița pentru acoperiș ; în regiunile de deal și câmpie, cărămida și țigla — trebuiesc să fie produse și fasonate, într'un chip mai unificat, ca forme și dimensiuni, înlesnind producerea și întrebuințarea lor, cu economie de timp și deci de preț și cost. Deasemenea grinzile, ușile, ferestrele, pardoselile, pot fi re-

duse la un număr de tipuri, corespunzătoare tipurilor de locuințe ce s'ar stabili.

Pentru locuințele rurale s'ar putea întrebuința ca pardoseală în locul celei de pământ nehigienică, cărămida bine arsă, fie în forma obișnuită, fie într'o formă specială.

Un sistem de instalație simplă, cu privire la apă, canal, closet, ar schimba felul de viață al populației noastre rurale.

S'ar organiza centre regionale de producție și aprovizionare pentru materialele de construcție, pe lângă care ar putea să funcționeze și școli practice pentru meseriile respective, Centre cari ar putea rezolva și problema folosirii timpului liber, din sezonul mort al agriculturii.

Standardizarea locuințelor, la câteva tipuri bine chibzuite, cu standardizarea elementelor și materialelor de construcție, n'ar duce la o uniformizare monotonă a așezărilor noastre de viață socială : sate și orașe ; — căci cei înstăriți cari pot să-și facă locuințe pe plac, vor continua să și le facă. Raționalizarea privește numai masa celor cu mijloace reduse, lăsată azi la mijloacele și priceperea proprie, cu rezultatele pe cari le cunoaștem. De aceștia tnrebuie să ne ocupăm și să-i ridicăm dela situația de azi la aceia a unui nivel de viață, care să le dea posibilitatea unui spor de muncă, de producție ,de câștig, deci a unei participări mai rodnice la economia noastră națională, ajutând la desvoltarea acestei economii, suport al tuturor puterilor de manifestare și isvor al tuturor creațiilor materiale și spirituale, printre cari, la loc de frunte, se numără și arhitectura.

Arhitect I. D. ENESCU

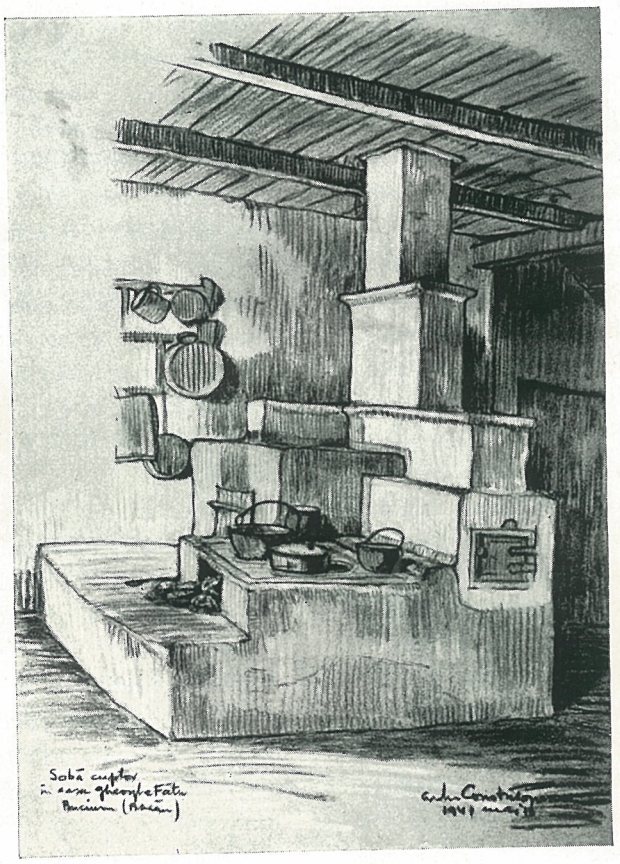

Prof. Arhitect N. NENCIULESCU

LICEUL ARTISTIC

Intr'un articol publicat în această revistă, arătam că este absolut necesar să se studieze temeinic și la noi, problema grea, de îndrumare a copiilor cu talente artistice învederate.

Talentele naturale, cu posibilități de realizări superioare, dacă nu sunt captate și îndrumate la timp, trebuesc considerate, în general, ca pierdute pentru națiune.

Credem că este datoria Statului să constate existența lor, care este reală, să le considere și să le desvolte, până când vor avea posibilitatea, prin ele însuși, să se mențină și să formeze, din **mediu** lor propriu, noi valori, noi talente.

Acest mediu, indispensabil desvoltării sentimentului artistic, îl formează **familia, societatea** și **școala.**

Dacă se cercetează domeniul familiar al națiunilor cu artă învederată, se constată că patrimoniul carierii artistice se păstrează, trecând din tată în fiu, până la legăturile de familie cele mai îndepărtate, timp de mai multe generații.

Acest patrimoniu este esența de viață spirituală și sufletească, care leagă o familie de artiști.

Se cunoaște un număr mare de familii de artiști, care au trăit în decursul veacurilor numai din preocupările și emoțiunile manifestărilor artistice, voind să ignoreze curentele politice sau îndeletnicirile rentabile, deși existența lor era ades foarte redusă.

Ei lucrau toată viața, din instinct artistic, cercetând natura, încercând să redea viața însăși, și să exprime starea sufletească **„de extaz".**

Consider această stare, drept expresiunea lapidară cea mai complectă a noțiunii de artă, fără altă încercare de lungă vorbărie nuanțată pe tema analizei elementelor de critică de artă.

Exemple de familii de artiști, ca aceea a unui Tintoreto, Jacopo Bellini, Sangallo, Paladio, Du Cercau, Mansart, Blondel, Gabriel, Adamis, etc. etc., sunt modele de continuitate în lumina artelor.

Mediul social, a contribuit asemeni la îndrumarea tineretului înclinat spre artă și sunt cunoscute binefacerile aduse, cu mare mărinimie, de celebrele familii ca Visconti, Sforza, d'Este, Medicis. Gonzague, Valois-Orleans, Aragon, regii Franței, etc. etc.

Dar școala ? Care din cei cărora le place să răsfoiască istoria artelor, n'au simțit emoția frumosului realizat de celebrele școli de artiști din Roma, Veneția, Florența, Padua, Siena, Fontainebleau, școala germană, școala flamandă, etc. etc.

Din mediul lor s'au format marile talente care au imprimat caracterul după care se recunoaște producția artistică a unui oraș, a unei națiuni și au ajuns să creeze opere neperitoare pentru refugiul sufletesc al umanității.

Aceste școli erau întreținute, în mod indirect de oficialitate și de particulari, prin numeroasele comenzi de amploare considerabilă.

Din cauza cantității enorme de lucru, maeștrii erau obligați, prin această cale, să caute și să-și formeze ajutoare, să le întrețină, să-i învețe arta desenului, compoziția, tehnica, expresiunea, execuțiunea, până când aceste ajutoare, frământate de pasiunea artei, ajungeau să se înalțe până la ei, desvoltau schițele lor, suportau corectura lor, lucrau alături de ei, și în numeroase cazuri depășeau posibilitățile maeștrilor lor.

*
* *

Privind trecutul nostru, vedem că ne aflăm în starea normală a țărilor care nu posedă nici măcar un secol de manifestare de artă plastică, asemeni constatăm că mediul artistic nu există nici în familie, nici în societate, nici în școală.

In această situație, trebue să punem întrebarea, câtă vreme va trebui să mai viețuim fără preocupare temeinică și indispensabilă a artelor plastice, în general, la noi în țară ?

Lipsiți fiind de orice mediu de bază, trebue să încurajăm din liceu, formarea mediului artistic.

Pentru aceasta, este indispensabil să cunoaștem problema artelor, să vedem situația lamentabilă de astăzi și să tragem concluzii.

Legea învățământului superior, prevede obligativitatea diplomei de bacalaureat pentru a fi admis la învățământul superior artistic, dar omite să prevadă liceul artistic în învățământul secundar.

Această absență este distrugătoare.

Studentul care începe pregătirea artistică, la vârsta de 18 ani **ajunge prea bătrân la școala artelor.** A începe lunga și marea școală a desenului la această vârstă **este cu totul prea târziu.**

Toate școlile similare din occident primesc elevii dela vârsta de 15 ani. Un artist al școalei franceze, Violet le Duc, reclama pentru participarea la concursul anual pentru „le grand Prix de Rome" limita maximă de vârstă, 18 ani ; Ori

pentru a obține un astfel de premiu, trecând probele de 12 ore, de 24 de ore și de 3 luni, trebuia să fi un desinator de mare forță și compozitor de înaltă cultură, într'una din specialitățile artelor plastice.

Azi limita este până la 30 de ani, căci preparația, pentru consacrarea unui artist, este extrem de pretențioasă.

Aducem aceste precizări, pentru a face să se înțeleagă, că preparația în artă este extrem de înceată și lungă și trebue să se înceapă, așa cum este necesar, dela vârsta de 14—15 ani.

Copilul înclinat spre artă, desenează instinctiv, ori și ce și ori și unde, toată ziua, pentru a se juca.

Unii desenează din memorie, alții după model, alții prind o mișcare. Toți acești copii trebuiesc să fie observați și încurajați de părinți, adunați de oficialitate și introduși, după ce au trecut primele 4 clase de liceu, în școala națională de pregătire artistică, pe care o denumim **Liceul artistic.**

Singurul drum pentru a obține valori reale prin învățământul superior este acesta, spre **Liceul artistic.**

Numărul elevilor admiși să fie mic și limitat la nevoile stricte ale posibilităților învățământului superior artistic.

Pregătirea să nu fie numai în clasă, căci nu este propriu artelor, ci mai mult în ateliere, corijându-se fiecare elev în parte, spre îndrumare și selecționare.

Elevii să fie internați, departe de oraș, în mijlocul naturii, în școală proprie, bine dotată și perfect unitară, fără pretenții de cultură generală, ci muncă reală de specialitate ; Nu universalism, ci profesionism.

Sunt cunoscute rezultatele universalismului care produc cantitate mare de profesioniști ce excelează prin mediocritate pretențioasă și sunt incapabili în profesiune. De această cantitate prea mare Națiunea nu are nevoe.

Legea înființării Liceului artistic trebue să confere dreptul de intrare fără concurs în învățământul superior al artelor, prevăzând și echivalența cursurilor suprimate din liceu, pentru cazul când posibilitățile elevului, în materie de artă, se sting cu vârsta.

Această echivalentă este indispensabilă pentru elevi, pentru părinți și mai ales pentru țară. Cu sila și fără înclinare, nu se produce nimic și marea masă a mediocrității, pornește de aci.

Muzeul, biblioteca, materialul didactic și artistic, mulaje, copii, fotografii, după lucrările mondial consacrate, vor complecta ansamblul.

Acest Liceu artistic trebue condus de specialiști, având ateliere proprii în școală, lucrând și învățând pe alții.

Totul trebue concentrat și gradat pentru artă, tehnică și sport.

Elevii unui astfel de liceu, vor fi podoaba școalelor superioare artistice. Profesorii acestor școli superioare, vor fi scutiți de a profesa abecedarul, ani de zile, putând ataca probleme de esență superioară, pe baza unui fond real și puternic.

Avem licee militare, licee industriale, licee comerciale, licee agricole, etc. etc. și **cerem manifest Liceul Artistic.**

Contrar vom bâjbâi mai departe, fără artă, fără suflet, fără speranță, fără nici o posibilitate de înălțare.

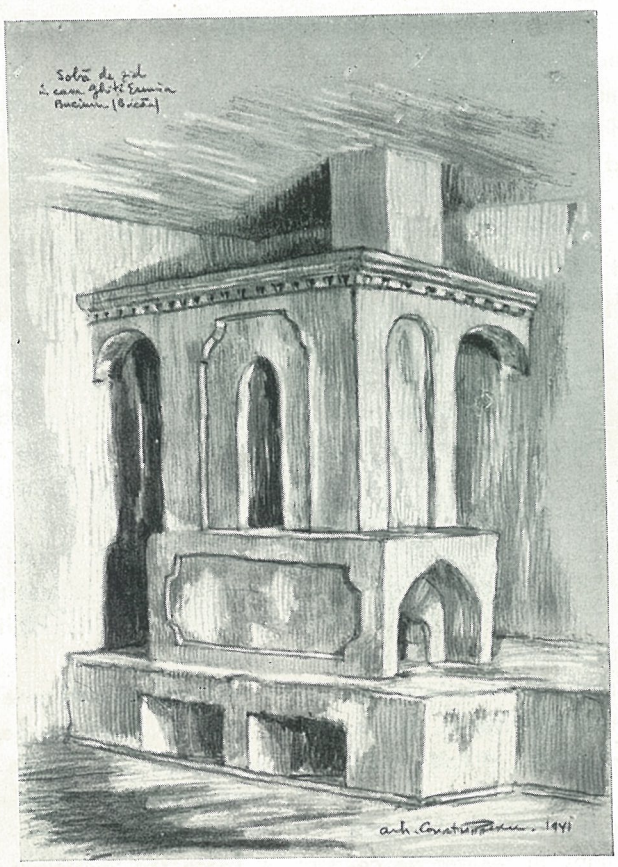

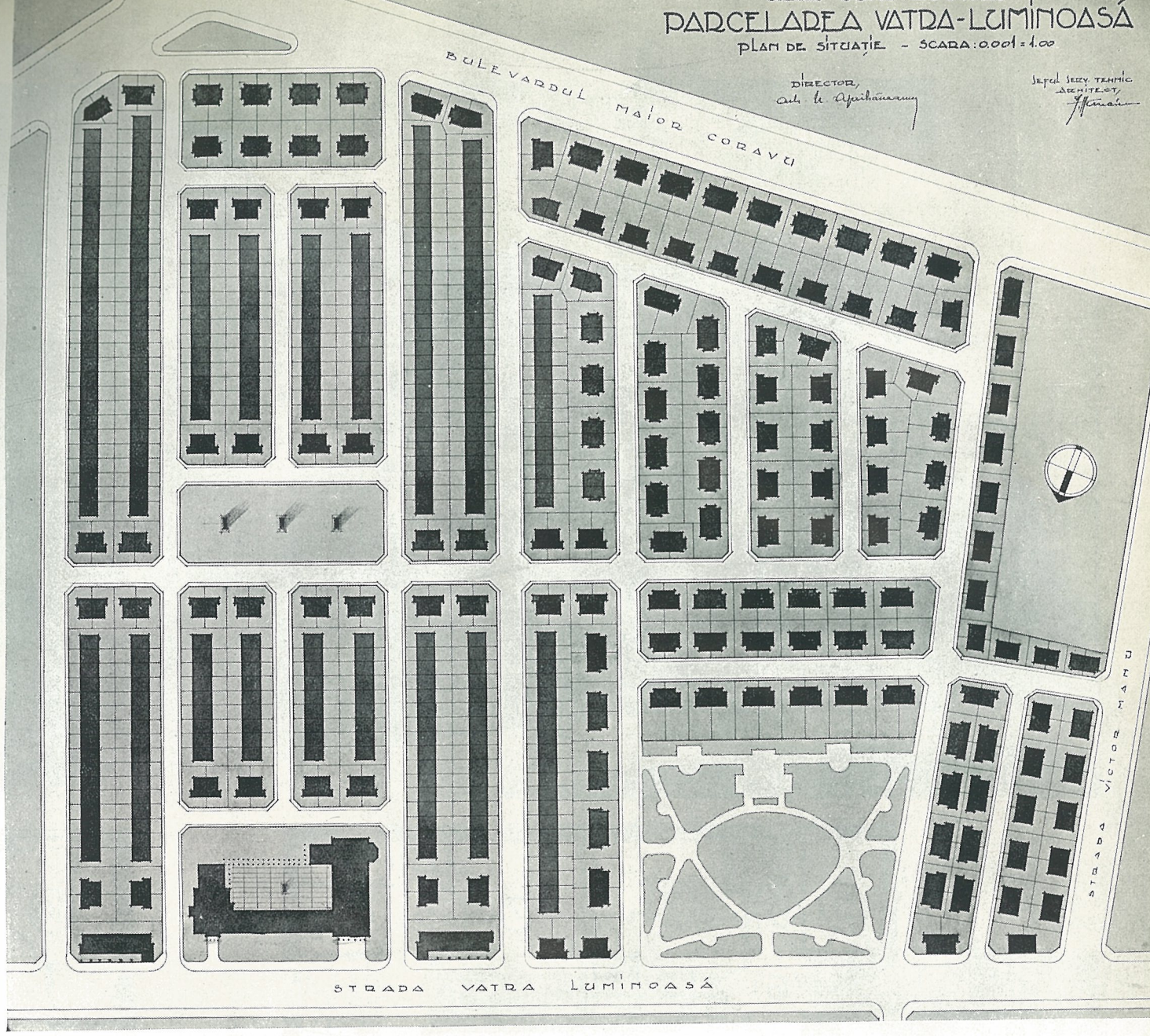

Parcelarea Parcul „Vatra Luminoasă"

ARH. N. APRIHĂNEANU

CASA CONSTRUCȚIILOR

PROGRAM ȘI REALIZĂRI

CASA CONSTRUCȚIILOR numită la înființare Casa Autonomă a Construcțiilor, pendinte de Ministerul Muncii, a fost creiată prin Legea din 17 Mai 1930, în scopul de a construi locuințe de tip popular și economic, sau de a acorda împrumuturi în numerar pentru acelaș scop, înlesnind astfel populației cu mijloace reduse, dobândirea de căminuri proprii.

Prin locuințe de tip popular se înțeleg acelea care cuprind maximum 3 camere de locuit, plus toate dependențele necesare, iar locuințele de tip economic maximum 5 camere de locuit.

Au beneficiat de această lege, în primul rând funcționarii publici definitivi, pensionarii, invalizi, văduvele de război, apoi funcționarii particulari, muncitorii, etc.

In scopul arătat mai sus, dintr'un prim și unic fond de lei 83.000.000 acordat de Stat s'a cumpărat în anul 1930 un teren de circa 24.000 m. p. între Bdul Independenții și str. Sf. Elefterie, teren care s'a parcelat în parcele de cca. 300 m. p., executându-se toate lucrările edilitare fără concursul Primăriei.

S'au construit în 1930—1932 un număr de 75 locuințe, cari s'au dat în majoritate funcționarilor publici, plătibile în 15 ani, cu o dobândă de 5%, iar în urmă, din cauza reducerii continui a salariilor și imposibilității de plată a beneficiarilor s'a redus dobânda la 2,50%, costul cu 40% și termenul de plată s'a mărit la 30 ani.

Inl acelaș timp s'au acordat și împrumuturi în numerar în valoare de peste lei 10.000.000. Aceste începuturi, cam slabe în realizări, s'au datorat mijlocele modeste de care Instituția dispunea, precum și lipsei de concurs din partea Statului cu

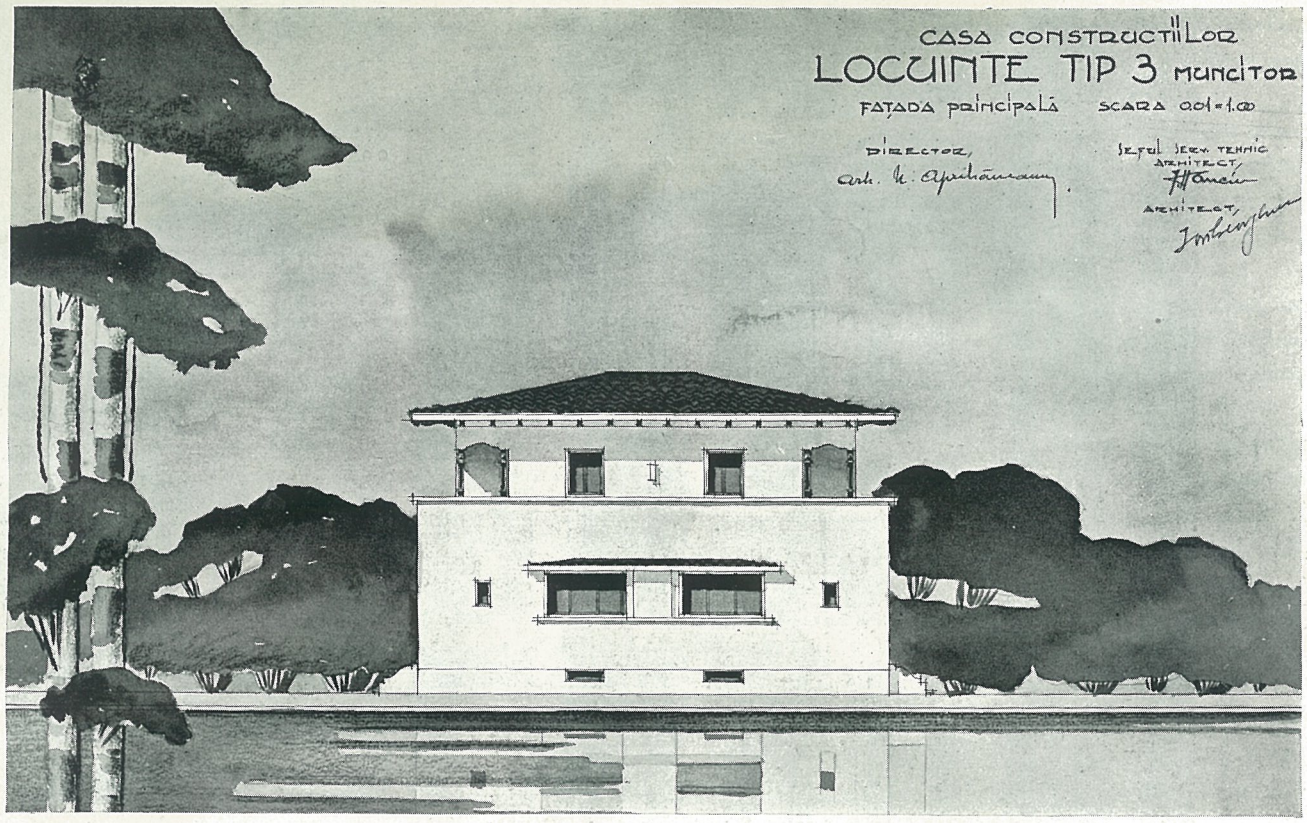

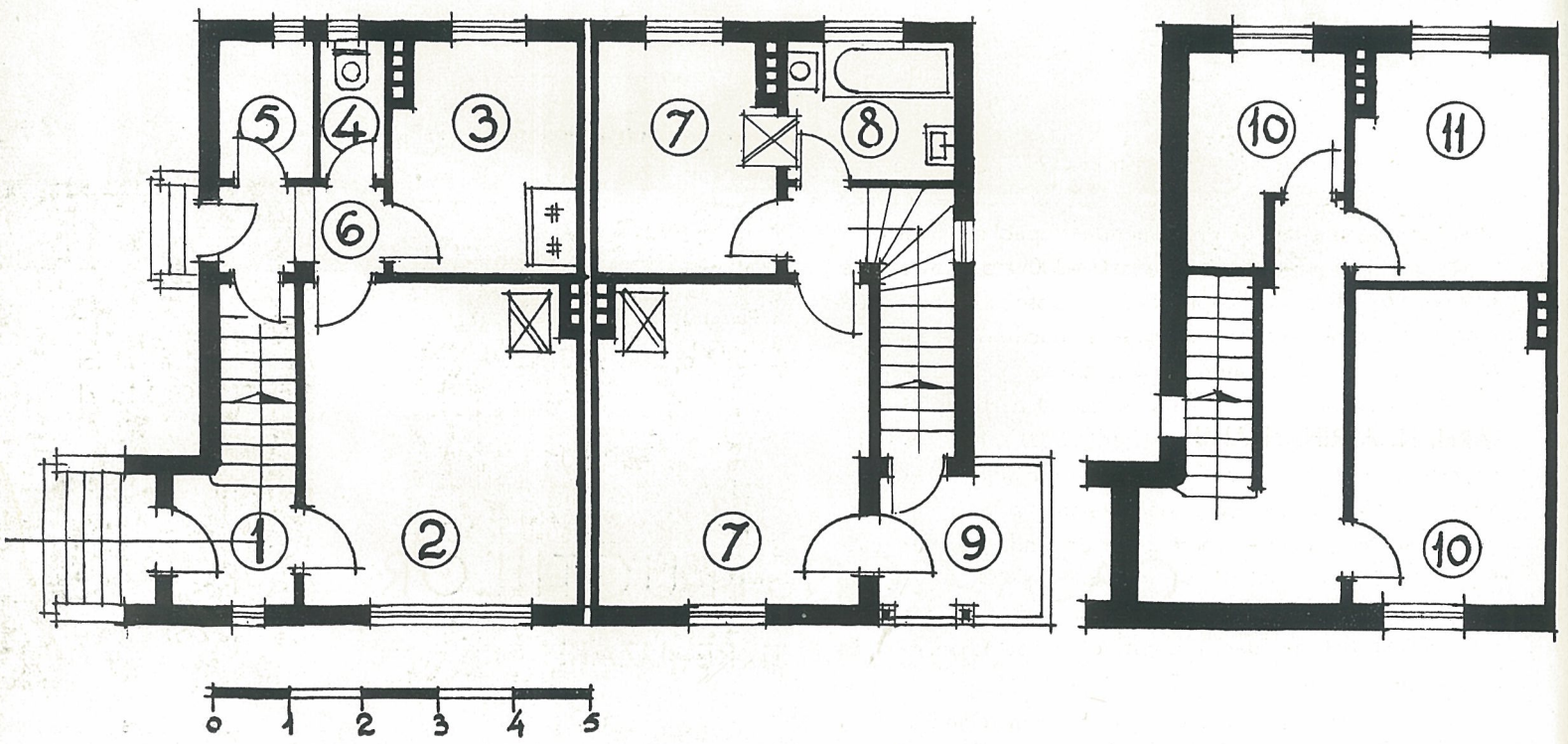

toate că legea prevedea subvenții de 50.000.000 lei anual și alte avantajii.

In anul 1933, Casa Construcțiilor a fost alipită pe lângă Casa Centrală a Asigurărilor Sociale, cu care ocazie s'a schimbat programul ei de construcții, hotărîndu-se a se construi în primul rând locuințe de tip popular pentru asigurații Casei Centrale (meseriași, mici-patroni și funcționari particulari).

E pentru prima oară la noi în țară, când se pune în aplicare un program de operă socială preventivă — edificarea de locuințe higienice pentru muncitori — căutându-se astfel a se preîntâmpina invaliditatea prematură, prin scoaterea muncitorilor dintr'un mediu insalubru, în care o bună parte din această pătură socială mai trăește încă.

Cu fondurile pe care Casa Centrală le-a pus la dispoziție, sub formă de împrumut, s'a cumpărat un teren în suprafață de 15 ha. dela Eforia Azilului „VATRA LUMINOASĂ", întocmindu-se un plan de parcelare, în care s'a căutat a se ține seama de toate cerințele urbanistice moderne.

S'au obținut 567 de parcele de 1220 m. p. (pentru locuințele cu regim închis) până la 250 m. p., străzi de 10—12 m. l. lărgime, un parc public în suprafață de 11.000 m. p., un square de 3500 m. p., rezervându-se 2 loturi pentru 2 grupuri comerciale (la parter prăvălii, la etaj locuințe), iar în centru un lot pentru o școală mare de ucenici prevăzută cu bibliotecă și sală de spectacole, clădiri ce vor deservi

Grup de locuințe moderne

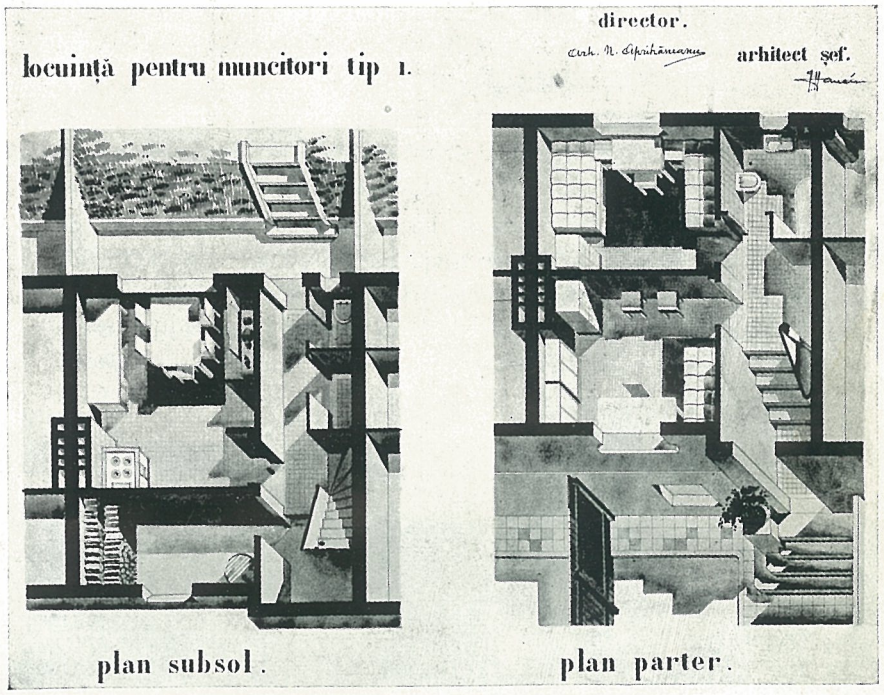

întregul cartier și a căror edificare va începe în această campanie.

Din anul 1933—1939 s'au onstruit 190 locuințe de tip popular după 6 variante de planuri, din cari 160 pentru muncitorii asigurați și 30 pentru funcționari publici. Aceste locuințe au teren în suprafață de 150—200 mp., partea clădită de 36—45 m. p., cuprinzând la subsol pivnițe și spălătorie, la parter vestibul, sufragerie, bucătărie, cămară și W. C., iar etaj 2 dormitoare și o baie. Toate aceste locuințe sunt grupate câte două și au costat cu teren, lucrările edilitare și instalațiunile necesare între 250.000 lei — 420.000 lei, prețurile variind și după prețurile din anii în care s'au construit cât și după suprafața terenului și a construcției.

Plata se face în rate lunare cu o dobândă de 3% anual, în timp de 20 ani, plătindu-se un avans de 15%.

In acest răstimp s'au acordat și împrumuturi în valoare de peste 60.000.000 lei, pentru construcțiuni pe terenurile proprii ale beneficiarilor.

Cu toate eforturile depuse, Instituția neavând nici un concurs din partea statului și a primăriilor, redusă fiind numai la mijloace proprii, nici acest rezultat n'a fost cu mult mai satisfăcător.

La 30 Martie 1939, s'a dat Casei Construcțiilor o nouă lege, care a imprimat un nou impuls activității Instituției prin creiare de mijloace financiare mai ample, în vederea îndeplinirii reale a marelui său scop social, prevăzându-se totdeodată ca ajutorul Casei Construcțiilor să fie dat exclusiv muncitorilor asigurați și funcționarilor publici civili și definitivi, excluzându-se dela avantajiile legii, celelalte categorii de persoane prevăzute în legea din 1930, instituția devenind din nou pendinte de Ministerul Muncii.

Prin proporțiile vaste ale programului de înfăptuiri în domeniul construcțiilor muncitorești și pentru funcționari, care se întinde acum și asupra Țării întregi, legea din 30 Martie 1939 pune Casa Construcțiilor în slujba celui mai nobil și social scop : însănătoșirea morală și materială a claselor populare din România, prin edificarea de căminuri proprii, din care să fie izgonită boala, mizeria și întunericul și ura de clasă, pentru ca astfel să se ridice prin sănătate și virtute, în toată Țara, clasele muncitorești și de funcționari, pe care să se bizuie ordinea și puterea productivă a întregii națiuni.

Prin contribuția patronilor și a salariaților, prin subvenții din partea Ministerului Muncii și Statului, prin împrumuturi importante și obligatorii din partea Casei Centrale, prin obligația municipiilor și a primăriilor de a pune gratuit la dispoziție terenurile necesare, se dă posibilități mult mai largi Casei Construcțiilor, care dela un buget anual de cca.

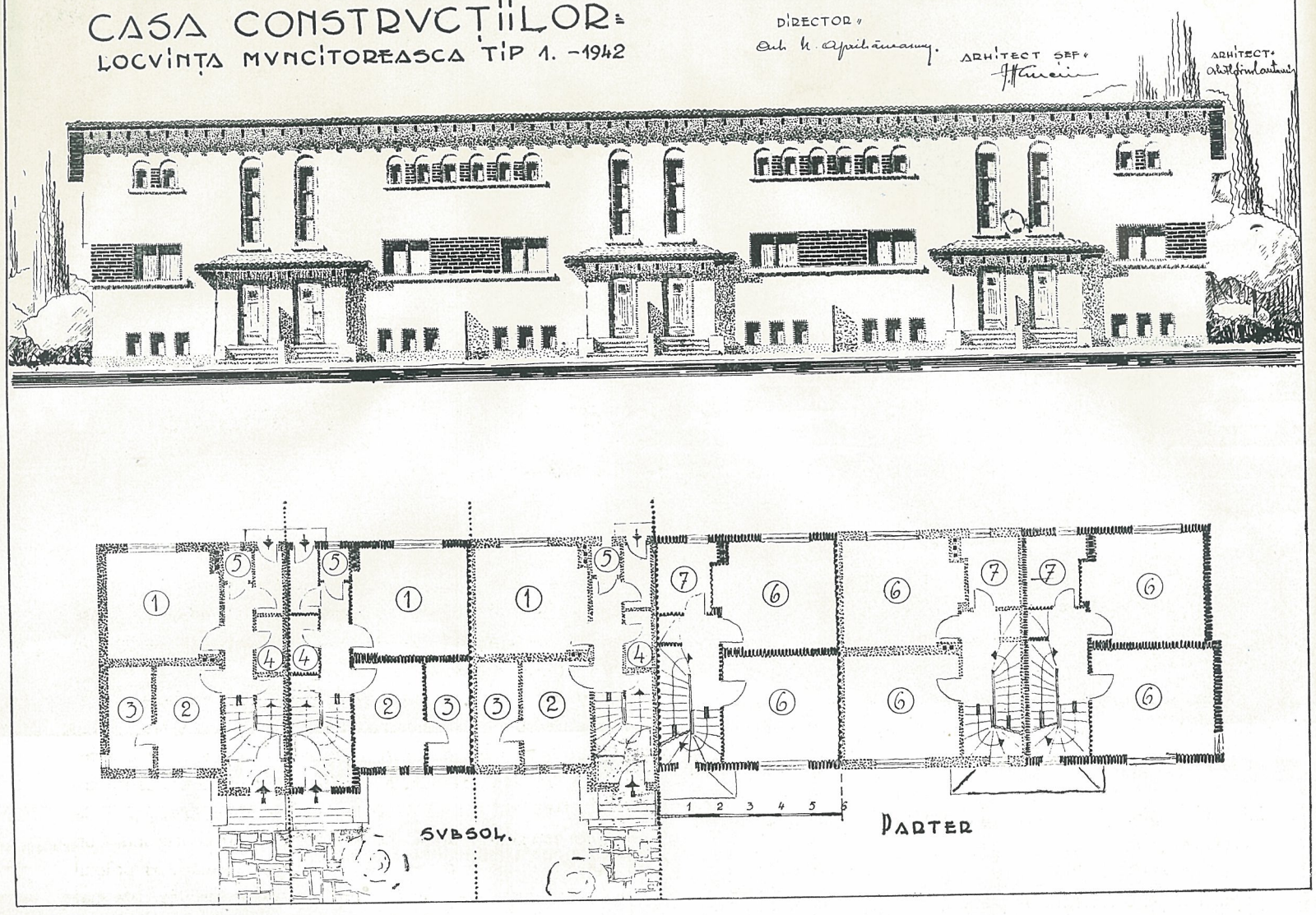

Locuințe Muncitorești tip I

30.000.000 lei, trece la un buget pe anul 1939—40 de 210.000.000 lei pentru a ajunge la un buget de 36.000.000 lei în anul 1942, capitolul împrumuturilor reducându-se însă la lei 5.000.000 anual. Pe baza acestei legi se începe la „VATRA LUMINOASĂ în anul 1939 construirea a 174 locuințe, dintre cari 156 pentru meseriași și 18 pentru funcționarii publici.

Din cauza scumpirii materialelor, a mânei de lucru și a lucrărilor edilitare, s'a pus pentru prima oară în aplicare un program de locuințe cu regim închis, cu fațade de 6 m. l. (parcela de 120 m. p.), iar construcția de 42 m. p., cu un subsol locuibil (numai 1 m. în pământ), având o sufragerie, bucătărie, pivniță, cămară și W. C., iar la parter 2 dormitoare și baie, plus un pod care la nevoie (având acces comod) se poate transforma în atelier sau o cameră de locuit (Tipul I. 1939).

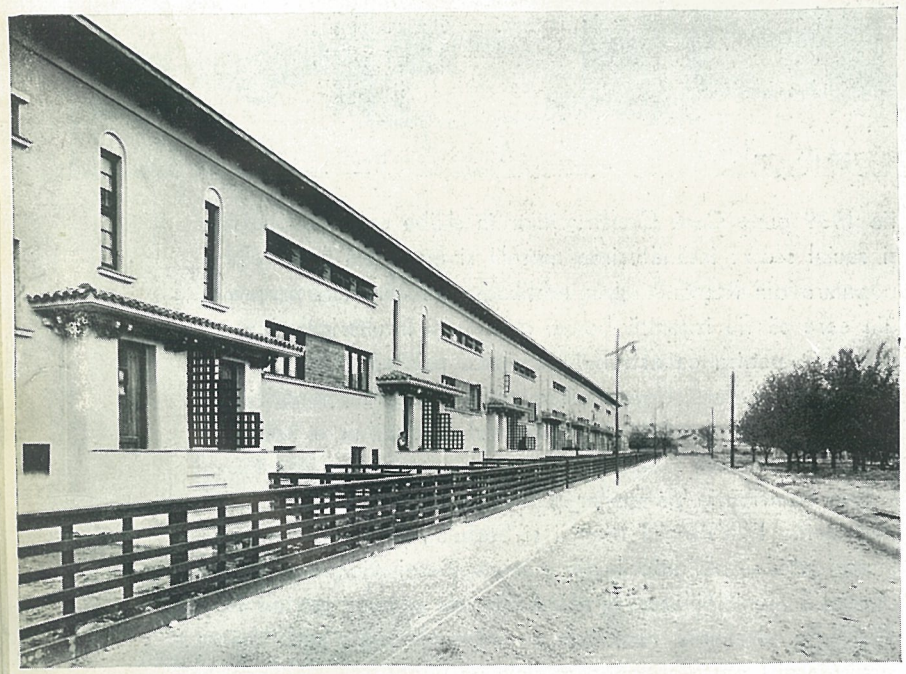

Perspectiva unui grup de locuințe executate

Incepând războiul mondial și posibilitatea de construcție reducându-se din ce în ce, în campania 1940—41, nu s'au construit decât 92 locuințe, cumpărându-se în acelaș timp importante terenuri în Capitală și provincie, către care actualmente se îndreaptă activitatea acestei instituții.

Din dorința eftenirii pe cât posibil a costului locuințelor, precum și din cauza modei arhitecturale care a dominat în arhitectura noastră, majoritatea acestor locuințe au fațadele simple, cu acoperișul într'o singură pantă și mascat, abandonându-se pentru acest timp, frumosul, dar mult mai costisitorul nostru stil românesc.

După programele actuale, toate clădirile se vor executa cu acoperiș de țiglă, adoptându-se pe cât posibil elemente de arhitectură românească.

Intr'un număr viitor vom prezenta și câteva tipuri noui de locuințe, grupurile comerciale din parcelarea „VATRA LUMINOASĂ" și planul de parcelare a terenului de lângă Șoseaua Vergului, arătând în acelaș timp programul și menirea pe care trebuie să o aibă Casa Construcțiilor în opera de reconstrucție a Țării noastre.

Arhitect N. APRIHĂNEANU

Arhitect ION AL. DAVIDESCU

Aspectele locale ale urbanismului în România

— Critici şi metode de îndreptare —

Inainte de a face o expunere a acestui subiect, vast şi complex, este util să definim bine Urbanismul, aşa încât să nu existe confuziuni posibile asupra acestei noţiuni şi a atributelor sale.

Ţelul urbanismului este de a da putinţă unui cetăţean să beneficieze de cel mai bun traiu posibil, cu minimum de cost. Traiul poate fi excelent ; dar dacă el este peste puterile omului, devine o povară. El poate fi şi extrem de economic ; dar atunci se ivesc adesea o serie de lipsuri, uneori grave, cari fac viaţa grea şi tristă.

Mijloacele pe cari le are urbanismul pentru a atinge ţelurile sale sunt diferite : de ordin **legislativ,** şi atunci ele stabilesc anumite raporturi precise între cetăţeni şi autoritate, raporturi cari permit înfăptuirea unor măsuri urbanistice ; de ordin **financiar,** şi ele cată atunci să pună la dispoziţia autorităţilor resursele băneşti indispensabile multora din lucrările de ordin edilitar ; în sfârşit de ordin **technic** şi atunci ele au de scop de a găsi cele mai bune soluţiuni estetice, higienice, economice, cari cu ajutorul măsurilor legislative şi financiare, să facă din grupările de oameni adică din oraşe alcătuiri de ansamblu cari să le procure acel traiu optim, de care am vorbit mai sus.

Rezultatele înfăptuirilor urbanistice sunt multiple şi variate. Ele sunt de ordin **biologic,** când îmbunătăţesc fizicul omului şi prepară generaţii viitoare puternice şi bine echilibrate. Ele sunt de natură **socială,** când oferă un cadru de viaţă demn şi potrivit ocupaţiunilor fiecăruia. Ele pot fi de natură **economică** atunci când aşează pe om în cel mai bun mediu pentru a-şi putea exercita ocupaţiunile, dând prilejul unui randament de muncă maxim. In sfârşit, printre cele mai importante, sunt rezultatele **estetice** cari, prin obţinerea frumosului în creaţiunile urbanistice, ridică nivelul moral al individului şi al colectivităţii.

Deşi ne-am mărginit numai la generalităţi, se poate uşor vedea amploarea şi diversitatea problemelor urbanistice, precum şi repercusiunile importante ce ele au asupra vieţii oamenilor.

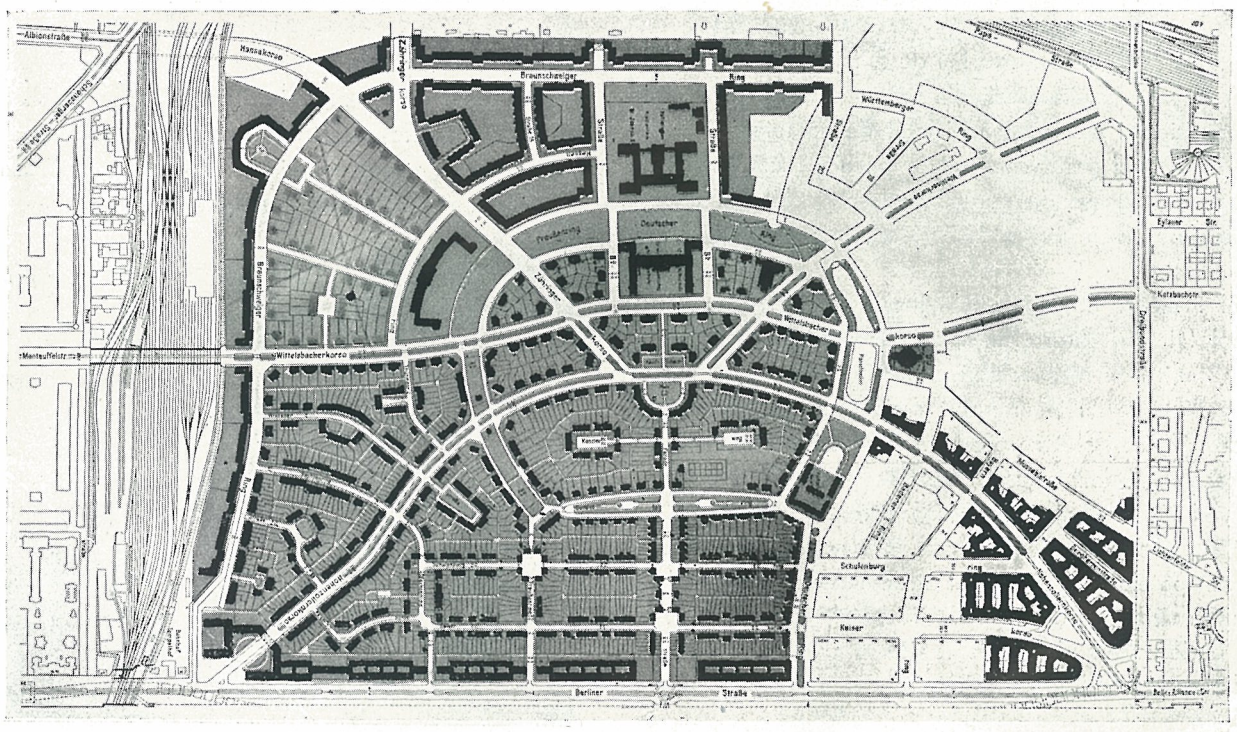

Noul cartier „Tempelhof" în Berlin
Exemplu de formaţiune urbanistică modernă şi armonioasă

II

In lumina lămuririlor de mai sus, vom căuta să vedem cum se prezintă orașele noastre, lipsurile lor și ce trebue să facem ca să le vedem într'o stare înfloritoare.

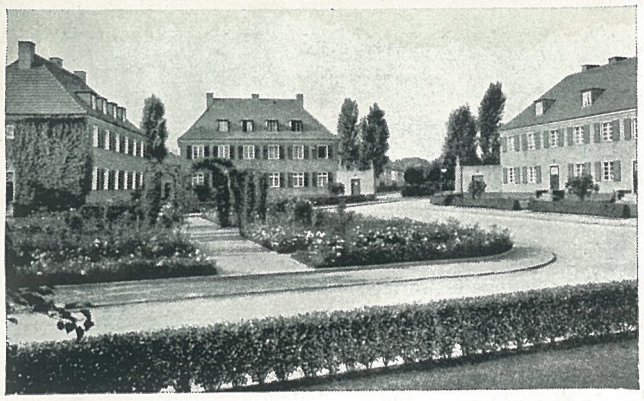

Berlin. Vedere din cartierul „Tempelhof". Exemplu caracteristic burghez cu mari suprafețe plantate

In primul rând trebue să arătăm că, în trecut, n'a existat la noi (cel puțin în Muntenia și Moldova) **o adevărată viață burgheză,** adică orășenească. Populația era cu deosebire alcătuită din boeri, răzeși și țărani, toți cu ocupațiuni rurale.

Vedere a curții interioare din același grup de locuințe

O foarte mică clasă de negustori și de funcționari, alcătuiau populația orașelor noastre cari, din foarte multe puncte de vedere, era (și mai este încă) mai mult de caracter sătesc. Lipsa de lucrări edilitare (chiar și de pavaje), curți imense în jurul caselor, ogoare de porumb, adeseori chiar în centru, așa cum se poate vedea încă și azi, îndreptățesc afirmațiunile noastre.

Trecutul turburat al Țărilor Românești explică suficient cauzele acestei stări. Așezați în calea năvălirilor barbare iar, mai târziu, teatru de războiu permanent între creștini și mahomedani, Românii nu și-au putut creia meseriile, iar mai târziu industriile cari alcătuesc esența sau nucleul adevăratei vieți orășenești, nucleu în jurul căruia se grupează apoi negustorii, liberii-profesioniști, funcționarii, etc. [1]).

Numai perioada de pace de cele câteva decenii, de la Unirea Principatelor încoace, apoi atracțiunea exercitată de orașe asupra sătenilor, derivată din războiul mondial, a determinat o desvoltare destul de rapidă a orașelor noastre.

Desvoltarea s'a realizat printr'un mare aflux de populație rurală, atrasă în special de câștigurile mai mari, din orașe. Se poate zice că marea majoritate a populației orășenești, și chiar a burgheziei, este la prima sau a doua, cel mult a treia generație trăită în oraș. Deaceea nici mentalitatea generală nu este **burgheză.** Ea nu mai este însă nici **țărănească.** De aci o stare hibridă care nu a fost totdeauna prielnică înfloririi acestor orașe.

Oricine privește la orașele noastre, este isbit de aceste caractere generale : dezordine în traseul străzilor, în așezarea și aspectul clădirilor ; sărăcie ce se manifestă prin clădiri cari se ruinează de timpuriu, străzi rău întreținute, varietate exagerată de stiluri și de forme ; urâțenie de aspect, cusur care evidențiază lipsa de „caracter" așa de frecventă. Și această lipsă de caracter este o boală ce tinde să se răspândească și azi, atingând chiar unele orașe cari, până în prezent, prin daruri ale naturii, sau prin rămășițe istorice, se deosebeau în mod interesant de marea massă amorfă.

Mai multe racile fundamentale stau la baza acestei stări de lucruri :

Prima constă în **întinderea exagerată** a orașelor noastre față de cifra populației lor. Două axiome de cari lumea nu pare să-și dea bine seama sunt următoarele : întâia, că cheltuelile pentru gospodărirea unui oraș sunt în sarcina fi-

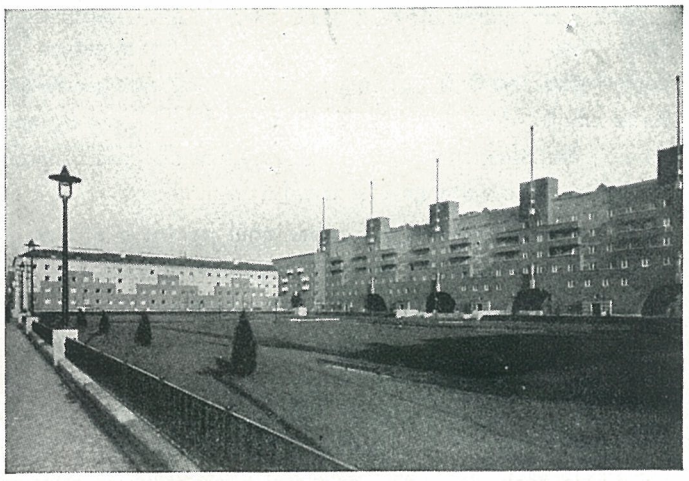

Altă vedere a aceluiaș grup de locuințe

nanciară a fiecărui cetățean și dacă orașul este răspândit cu exagerare, sarcinile devin insuportabile. Sărăcia orașelor noastre, cu toate consecințele sale, este rezultanta directă a prea marei lor răspândiri. Din cauza acesteia nu se pot realiza lucrări frumoase sau utile ; nu se pot ali-

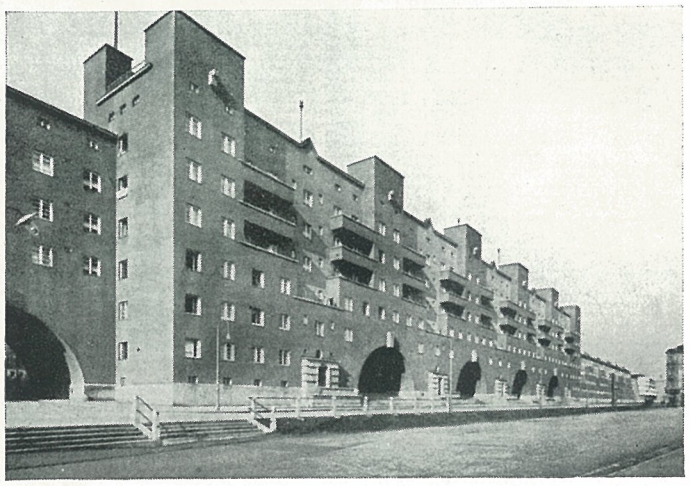

Grup de locuințe modeste, în Viena. Exemplu de caracter monumental obținut prin o compozițiune de ansamblu

[1]) Numai rare excepții, ca orașele militare de exemplu, derogă de la acest principiu natural.

menta, canaliza, pava orașele, nu se pot realiza creațiuni estetice și monumentale.

Și lucru care pare paradoxal : deși populația este prea rară, locuințele (cu deosebire la periferii), sunt totuși supra populate.

Aceasta este o consecință a mizeriei. Intre case sunt însă imense locuri virane cari fac ca, în total și pe unitate de suprafață, populația să fie mult prea rară.

Aci este locul să stabilim distincția fundamentală între cele două regimuri de viață ; regimul **urban** și regimul **rural.** Regimul urban, în viața modernă, înseamnă : construcții dese, în general cu mai multe etaje. Terenul este utilizat în mod intensiv. Din cauza acestor caracteristici se impune în acest regim, în mod obligator, înzestrarea clădirilor cu canalizații de apă potabilă și de evacuare a apelor uzate. Aceste canalizații sunt indispensabile. **Ele sunt caracteristice și deosebesc categoric regimul urban de cel rural.** Acest din urmă regim presupune clădiri rare și parcele întinse. Utilizarea terenului este **extensivă.**

In acest regim, pot lipsi canalizările ; apa potabilă se ia din puțuri, apele uzate sunt absorbite de pământ.

O combinație a acestor regimuri adică construcție intensivă, dar fără canalizații nu este admisibilă. Și totuși ea dăinuește în orașele noastre, spre marea pagubă a sănătății publice. Statisticile oficiale arată mortalitatea îngrijorătoare provocată de boli contagioase.

Insistăm asupra acestui punct, pentrucă speculatorii de terenuri, cari sunt autorii mahalalelor noastre prin creiarea de parcelări cu caracter urban, dar fără canalizări, mai duc încă o luptă aprigă pentru a li se permite mai departe operațiunile lor bănoase, dar cari, în mod inconștient poate, sunt deadreptul criminale.

Câtă vreme nu va fi suprimat din rădăcină acest rău, nu se va putea conta pe o desvoltare armonioasă a orașelor.

O altă racilă, enunțată mai sus, constă în **haosul stilurilor ;** orașele noastre, lipsite de un trecut mai lung, și deci de tradiție, au adoptat, fără prea multă judecată, toate stilurile cunoscute, și le-a aplicat fără discernământ, Arhitectură clasică, executată în tencuială, arhitectură gotică, maură, arhitectură în așa zisul „stil românesc" care caută să transpună în clădiri de raport, arhitectura bisericilor și mânăstirilor din trecut, arhitectura zisă „modernă" care cuprinde adesea copii după toate încercările reușite sau ratate ale arhitecților din Occident, iată ce se poate vedea, amestecat, la fiecare pas pe străzile noastre.

Dar în plus, sistemul învechit al hatârurilor, a mai sporit și el acest haos prin varietatea imensă de înălțimi și caractere. Pe lângă viile cochete, se înalță adesea clădiri cu câte 10 etaje. Pe străzi înguste, se întind ca niște monștri, imense blocuri de raport, luând lumina, soarele și caracterul de stradă locală.

Anarhia aceasta este întristătoare și va apăsa multă vreme asupra urbanismului românesc. Ea este chiar, deadreptul anti-urbanistică, pentru că urbanism înseamnă coordonare și armonie.

O consecință directă a acestei racile este și lipsa de **compoziținni de ansamblu.** Clădirile noastre cele mai reușite, sunt mai totdeauna așezate izolat și înecate între construcțiuni curente. In loc de a fi grupate în jurul unor piețe publice și puse în valoare prin largi perspective, ele trec aproape neobservate. Banca Națională, Palatul Poștelor, Casa de Depuneri și atâtea altele ilustrează acest defect. Acțiunile izolate și divergente au adus cel mai mare rău arhitecturii românești.

In sfârșit o altă mare racilă constă în **lipsa de grădini,** cu deosebire în București. Pe vremuri, Bucureștiul era în felul său, adevărat oraș-grădină, cu imense plantații private. Astăzi, o mare parte din ele a dispărut, distruse de activitatea speculatorilor cari au clădit blocuri Dar nu s'au creat, în schimb, grădinile și parcurile publice, așa necesare sănătății, atât fizice cât și morale a populației. Zilnic, cei mai frumoși copaci cad sub securea constructorilor fără suflet, sau administrațiilor fără conștiință.

III

Tabloul atât de sumbru ce am schițat mai sus, este din păcate, foarte exact. Dar aceasta nu trebue să ne descurajeze ; din contra, el trebue să ne oțelească în voința de a-l îndrepta și în așteptarea acestei îndreptări, care va cere un răstimp mai îndelungat, să preparăm cel puțin o atmosferă favorabilă și o stare de lucruri care să facă realizarea posibilă în timpul cel mai scurt, fără ezitări, fără reveniri îndărăt.

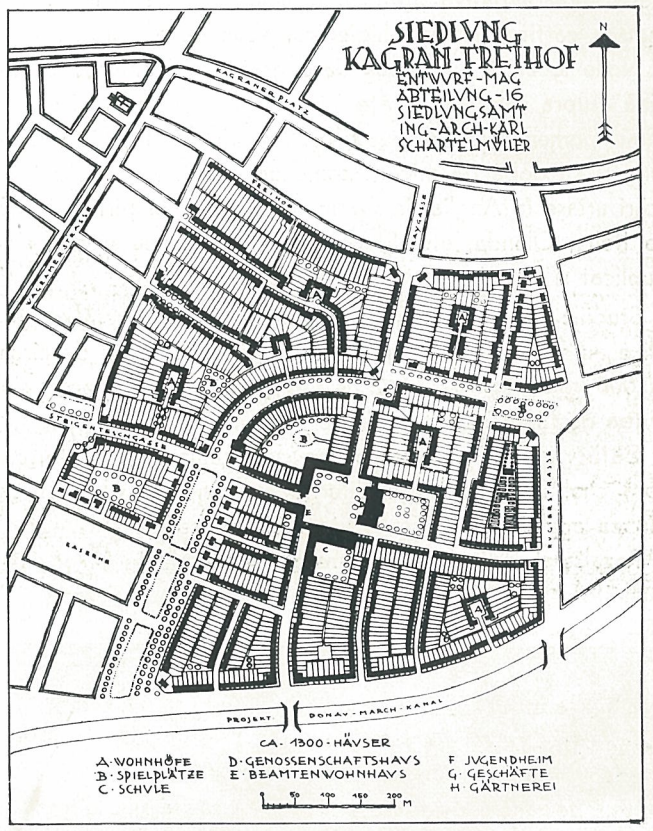

Cartier cu caracter semi-rural în împrejurimile Vienei. De remarcat grupările omogene și cu efect de ansamblu, ale clădirilor

Inainte de a trece la realizări urbanistice concrete, avem nevoe de un **instrument legal,** corespunzător. In starea de azi, cele mai bune și cele mai frumoase proecte, pot rămâne timp îndelungat, numai pe hârtie. Posibilitatea de a realiza, fără a ne isbi de nenumărate interese particulare, rău înțelese și uneori contradictorii, nu o putem obține decât printr'o legislație adecuată, prin care să se armonizeze în mod echitabil, interesele particulare cu acele colective. In această privință, Germania ne oferă un exemplu desăvârșit. Grație unor legi înțelepte, orașele germane s'au putut desvolta în chip uimitor, în ultimele șapte decenii.

O a doua măsură constă în proectarea și executarea unor lucrări cari, în loc de a costa, să aducă venituri. Deschideri de străzi noi, de exemplu cu revinderea terenurilor riverane

puse în valoare, intră în această categorie. De altfel, pe vremuri, chiar la București s'a săvârșit o operațiune analogă, prin crearea cartierului așa de civilizat zis „Parcul Ioanid". Precedent frumos ce, din păcate, nu s'a mai reînoit.

In sfârșit, printre condițiunile prealabile unei reușite în materie de urbanism, trebue avută în vedere necesitatea de a se învedera proecte cu adevărat practice, prin cari să obținem maximum de calități și avantaje, cu minimum de cost. Pentru acest rezultat trebue însă să cunoaștem și să aplicăm în mod corect, principiile urbanismului modern. Nu este locul să intrăm în detaliile acestui principiu, ceeace ar lungi articolul peste măsură.

IV.

Printre problemele cele mai importante pe cari trebue să le soluționăm în orașele noastre, stă în primul rând problema **locuințelor de muncitori.**

Am arătat mai sus starea mizeră a mahalalelor noastre. Ele adăpostesc marea majoritate a populației orășenești. Ele sunt însă dezonorante, ele aduc desnădejde, boală și degradarea rassei. Reforma cartierelor sărace nu se poate face decât prin inițiativa Statului, prin lucrări în stil mare, creindu-se cartiere întregi, higienice, economice, estetice.

Noile locuințe nu trebue date gratis căci ar crea o sarcină asupra celorlalți cetățeni și obișnuim pe oameni cu sistemul pomenei ; ele trebuesc plătite prin anuități cu termen lung și cu dobândă mică. Asemenea lucrări s'au realizat pe scări uriașe în Anglia, în Germania și chiar în țări mai mici ca Italia, Olanda, etc. Studii pentru asemenea opere, s'au publicat și la noi, dar nu s'a realizat nimic [1]).

Studiile unei comisiuni create la Ministerul Lucrărilor Publice au stabilit că, numai în București, ar fi nevoe de circa. 40.000 locuințe. Pe măsură ce s'ar clădi aceste locuințe, s'ar putea desființa casele insalubre de azi.

Câtă vreme nu ne vom ocupa de locuințele modeste, dar vom cheltui bani pentru diferite monumente, vom fi asemenea acelora cari pun căruța înaintea boilor.

Rezultatul indirect a unei reforme complecte a locuinței muncitorești, va fi suprimarea țigăniilor de azi, și zădărnici-

Berlin. Stradă într'un cartier nou

rea parcelărilor particulare cari au fost și mai sunt și azi, plaga orașelor noastre.

Odată amorsată în mod temeinic această campanie de locuințe, se va putea porni și la alte lucrări de alt gen ; creări de străzi, bulevarde, piețe publice, parcuri, ansambluri monumentale sau decorative, etc.

Nu putem intra în detaliul lor, în cadrul acestui articol. Trebue numai să semnalăm câteva principii sănătoase cari trebue să stea la baza unor asemenea lucrări.

Vedere din orașul Zlin (Boemia). Exemplu caracteristic de oraș creiat în întregime pentru o industrie (Fabricile Bata)

In primul rând, trebue să avem pe cât posibil, un **spirit conservativ.** Tot ce există și este „acceptabil" trebue păstrat. Bun sau mediocru, este patrimoniul nostru, reprezentând decenii de muncă; iar pe de altă parte, desființarea acestui patrimoniu implică sarcini considerabile asupra contribuabilului. Scriind aceste rânduri, ne gândim la „devastarea" din piața Palatului Regal, unde clădiri ce se pot califica „onorabile" și foarte bine zidite, încadrând în acelaș timp singura piață publică **complectă** din București, au fost dărâmate cu mari cheltueli și fără nici un folos estetic, ba din contra.

In al doilea rând, trebue să **concentrăm efortul urbanistic,** la un număr limitat de lucrări, dar cari să le putem desăvârși succesiv și pe deplin, fără termene prea lungi. Ne întoarcem cu gândul la „Planul de alinieri" din 1921 al Capitalei, în care fiecare stradă, cu sau fără importanță, era lărgită sau rectificată. Incă nu s'a putut încheia o socoteală de cât au costat, timp de 15 ani de aplicare, lucrările datorite acestui plan, lucrări din care însă nu se vede nici un rezultat de seamă, eforturile fiind irosite într'o infinitate de puncte fără importanță ale orașului.

Lucrările ce ar trebui luate în considerație sunt numai :

Bulevardele necesare circulației de viitor, pentru ca orașul să nu se înăbușească ceeace ar provoca mai târziu cheltueli sporite.

Câteva piețe publice și uneori chiar un singur „centru civic" care să grupeze principalele monumente ale orașului, coordonate într'un ansamblu armonios.

Parcuri publice, acolo unde nevoia este simțită.

Cele de mai sus, alcătuesc ele singure un program destul de considerabil.

Și în realizarea unui asemenea program, trebue să reamintim că tot ce este conservabil, trebue conservat. Un oraș care nesocotește trecutul este lipsit și de suflet, și de pitoresc. El nu poate fi interesant.

---

[1]) In memoriul Planului de Sistematizare din 1935, am publicat un studiu personal pentru un cartier muncitoresc, bazat pe un tip de locuință minimă" pentru o familie de 5 persoane. Costul locuinței inclusiv terenul, precum și străzile, prevăzute cu toate lucrările edilitare se ridica la 140.000 lei. Costul se putea amortiza, socotind o dobândă de 2% și o rată mensuală de 700 lei, pe tip, de 20 ani.

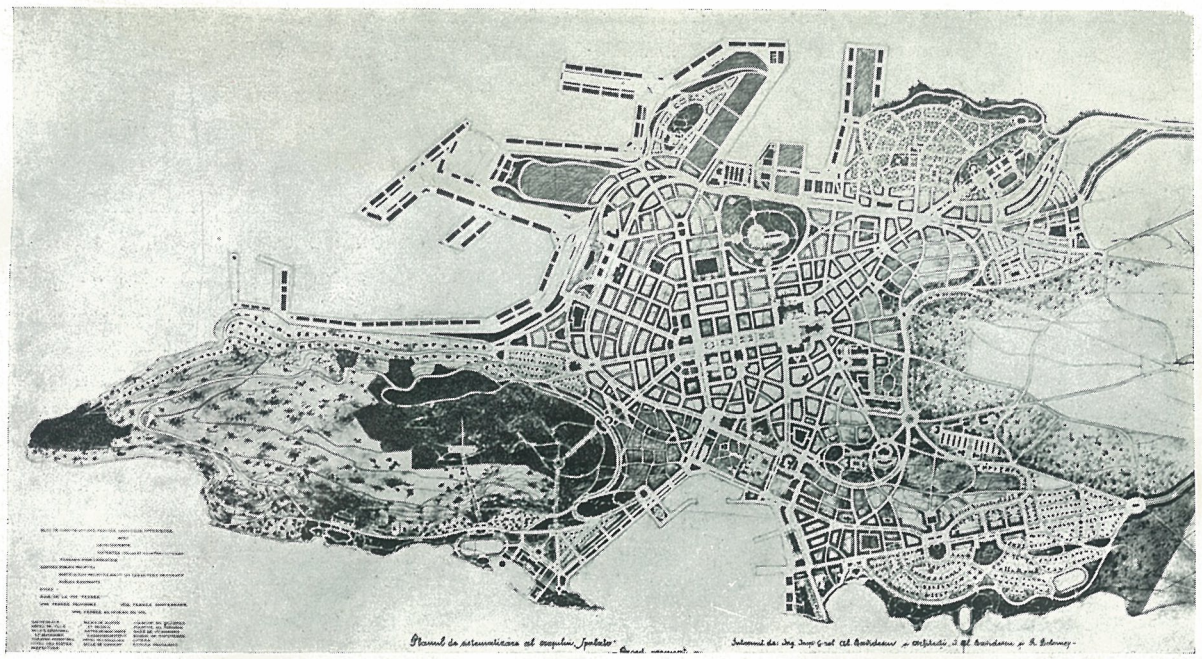

Spalato (Dalmația). Concurs pentru planul de sistematizare (Ing. Al. Davidescu, Arh. R. Bolomey și Ion Al. Davidescu).

V

La înfăptuirea unor asemenea programe de lucrări, arhitectul are un rol precumpănitor. Lucrările de urbanism au, după cum s'a văzut, laturi numeroase. Ele trebuesc coordonate, în vederea unui rezultat cât mai bun.

Arhitectul este coordonator prin esență. El pune technica în slujba nevoilor omului, nevoi complexe de ordin biologic, economic, moral și estetic. El este deci obligat să cunoască aceste aspecte ale vieții. Lucrările lui sunt rezultatul unei cugetări care îmbrățișează toate aceste probleme. Din acestea el plămădește, prin prizma temperamentului său, o operă arhitecturală. Prin educația, cultura și prin modul de a gândi, arhitectului îi revine deci, în primul rând, dirijarea în linii mari, și chiar de multe ori în detaliu, a lucrărilor urbanistice.

Evident,el are nevoe de colaborări variate și importante. Aproape toate ramurile de activitate omenească, îi aduc contribuțiile lor (geologi, meteorologi, hidrologi, botaniști, sociologi, economiști, istorici, arheologi, militari, administratori, esteți, etc., etc.). Dar numai el este calificat să le strângă și să le ordoneze într'un ansamblu coherent, armonios, într'un cuvânt, **urbanistic.**

Acesta va fi unul din țelurile frumoase ce trebue să-și atribue tinerile generații de arhitecți : **Propășirea orașelor noastre !**

Aci este însă locul să adăogăm că, în ultimul timp, Urbanismul și-a lărgit mult câmpul de activitate. De la **oraș,** el a trecut la **regiune,** înglobând grupuri de orașe precum și comunele intermediare. Regiunile s'au dovedit așa de utile, încât Urbanismul a făcut legătura între ele, și a întins preocupările sale la întregul teritoriu al Statului, sub forma **Urbanismului național**. Acesta caută să coordoneze desvoltarea tuturor orașelor, în cadrul economiei și intereselor superioare ale Statului. De aci, și o tendință la specializarea orașelor ; unele vor fi de caracter predominant administrativ, altele cultural, sau industrial, unele vor fi în deosebi militare, altele închinate turismului și vilegiaturii, etc.

Acest nou mod de a vedea, cere urbanistului și mai multă pregătire, precum și o însemnată doză de cultură generală.

Tot prin extensiune, Urbanismul își îndreaptă grijile spre

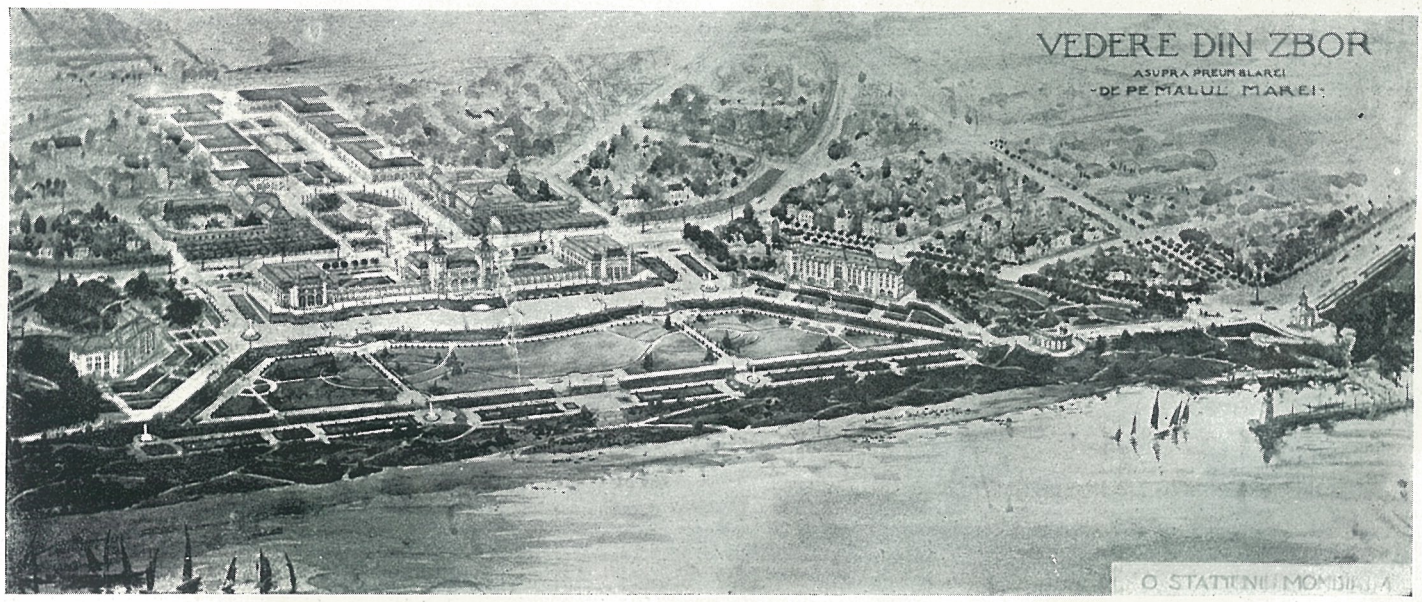

Carmen-Sylva. Concurs pentru planul de sistematizare ; plan general. (Arhitect Ion Al. Davidescu)

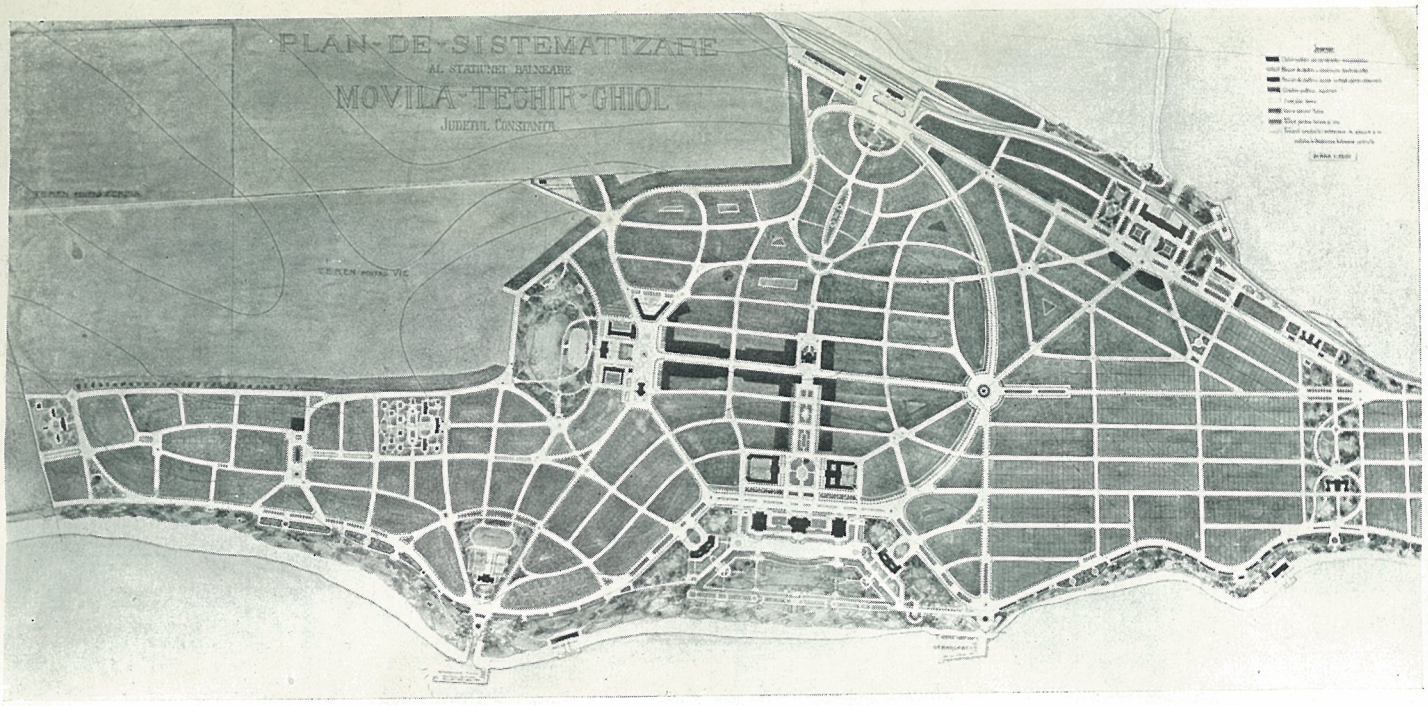

Carmen-Sylva. Perspectivă aeriană a centrului stațiunii

sate. (Din această cauză, unii vor să-l boteze, în această ipostază, cu numele de ruralism !). Pentru noi Românii, grija de sate trebue să fie chiar mai puternică decât aiurea.

Satele noastre sunt acelea cari mai păstrează încă caractere autohtone de rassă, de artă, de obiceiuri. Urbanismul trebue să se străduiască să păstreze tot ce mai este posibil și să creeze un cadru de viață românească modernă, cu puternice reazeme pe viața trecutului.

Iată deci noui și foarte vaste preocupări pentru Urbanismul românesc și pentru Arhitecții români.

Vom conchide repetând că Urbanismul implică multe cunoștințe cari nu sunt din domeniul pur al Arhitecturii, dar cari au cea mai mare afinitate cu această artă. Invățământul actual are nevoe desigur de complectări importante, cari azi sunt obținute în mod destul de sumar, chiar imperfect. Specializarea în Urbanism prin disciplini complimentare, este deci o nevoe serioasă, de care învățământul a ținut seama în mai toate țările civilizate.

Dar aci ne atingem de o altă problemă care are nevoe de o expunere specială.

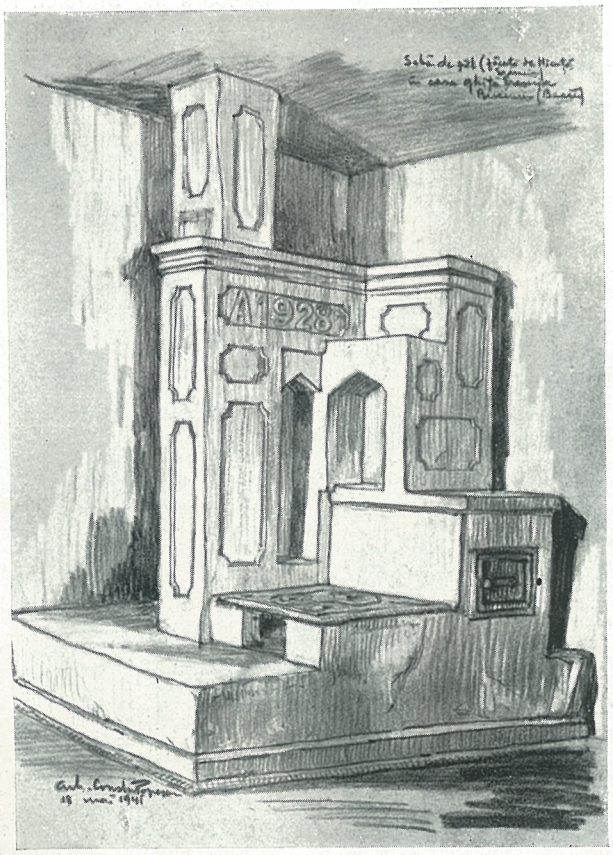

IN JURUL PIEŢEI PALATULUI REGAL

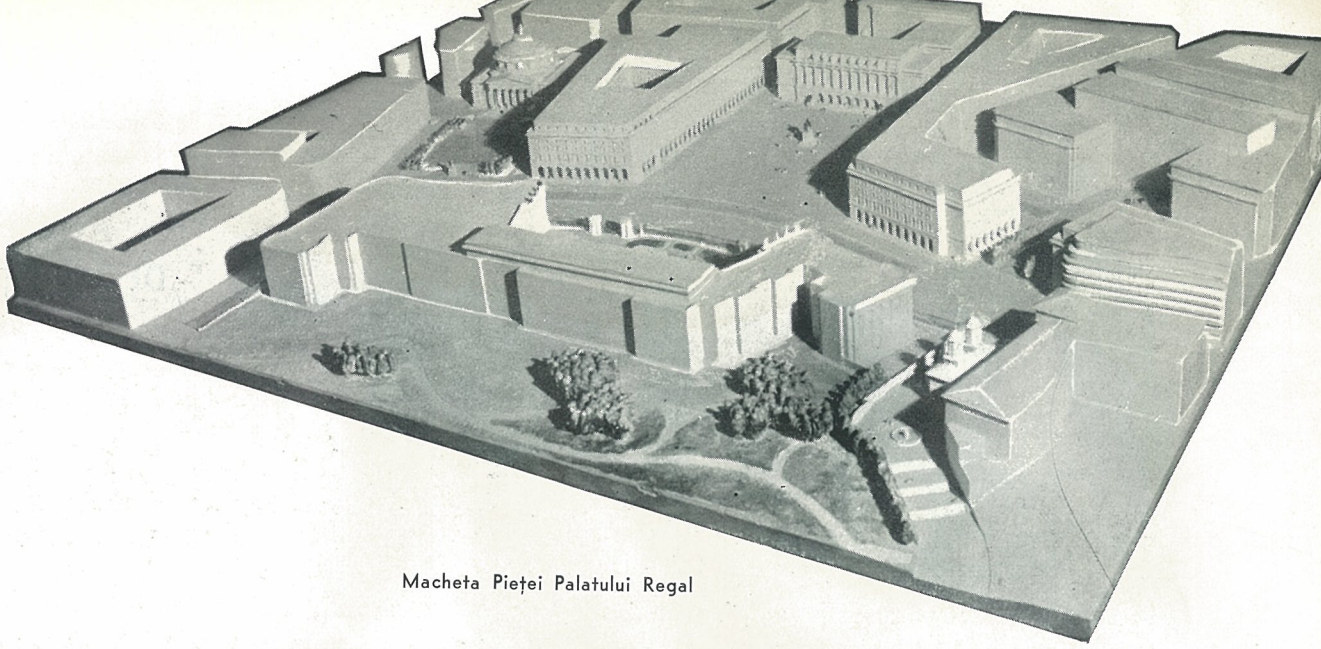

Macheta Pieței Palatului Regal

Calea Victoriei, în fața Palatului Regal, nu este în linie dreaptă.

Alinierea formează un unghi de 151° deschis spre Palat.

Această situație micșorează caracterul monumental al Palatului și împiedică vederea de ansamblu.

S'au făcut propuneri și schițe de amatori și arhitecți și se vor mai face, dar problema este grea și soluțiile foarte reduse.

La rândul nostru, prezentăm acest proect sub formă de machetă la scara de 0,005 mm. pentru „O mare piață publică" studiată în funcțiune de imensa construcție a Palatului Regal.

Această condițiune este logică pentru că nici o construcție nu va putea depăși importanța, caracterul și amploarea Palatului Regal.

Caracteristicele acestui proect sunt următoarele :

1. Preocuparea permanentă de a micșora impresia de eșire din aliniere al aripelor Palatului, prin perspectiva și spațiul pieței proectate, care atrage și dirijează privirea către piață.

2. Așezarea în fața Palatului Regal a Fundațiunei „Regele Carol I" la distanța stabilită de proect, permițând, pe de o parte, vederea completă și bine încadrată a Palatului Regal, iar pe dealtă parte, limitând piața însăși.

Fără această limitare, piața ar deveni o stradă largă, cu rezultate inferioare pentru Palatul Regal, căci Bd. Brătianu are un nivel prea ridicat față de Calea Victoriei.

3. Statul să poată construi o parte din instituțiile sale (Președinția Consiliului de Miniștri, Ministerul Aerului și Marinei, Pinacoteca, etc.), sau Municipiul să parceleze și să vândă cu obligația unei fațade unitare, oferită gratuit pentru instituțiuni de înaltă cultură, industrie, comerț, bănci, etc., având la parter, sub arcade magazine de mare lux, constituind o decorație și o sursă de venituri.

4. Arhitectura pieței trebue să fie de aceiași natură monumentală cu aceia a Palatului Regal, adică, impunătoare, unitară, simplă și liniștită, tinzând prin aceste caractere spre perpetuitate, ca și Palatul Regal.

5 Așezarea unei pieți în fața Palatului Regal este absolut necesară, pentru motive de estetică, de cultură, și de prestigiu național.

Toate palatele, de orice natură, sunt așezate pe mari piețe publice și nu putem îndruma opinia generală decât pe această cale.

Arhitect Prof. N. NENCIULESCU

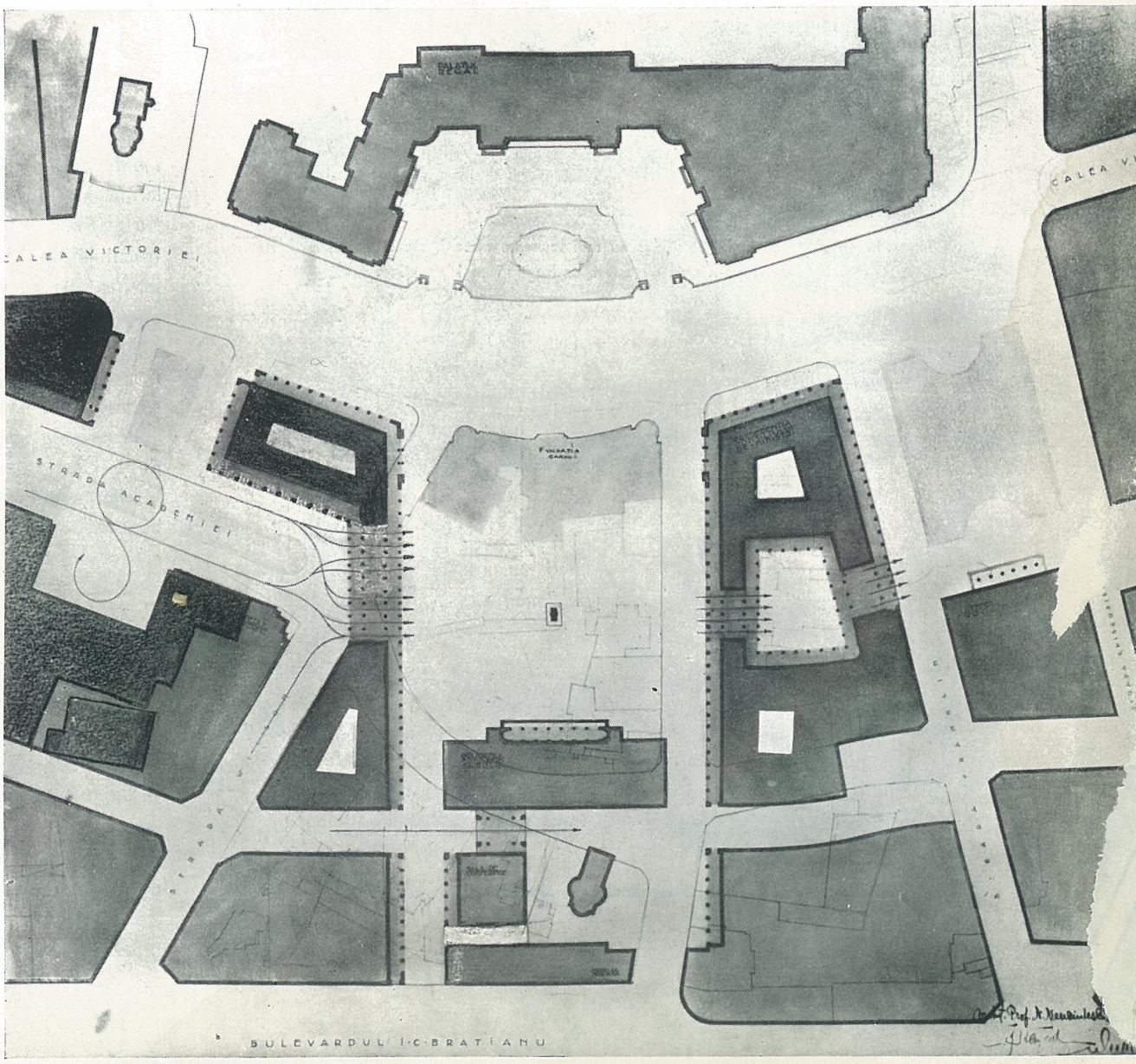

Planul Pieței

Arhitect H. GEORGESCU

Tradiție și evoluție în interiorul locuinței de azi

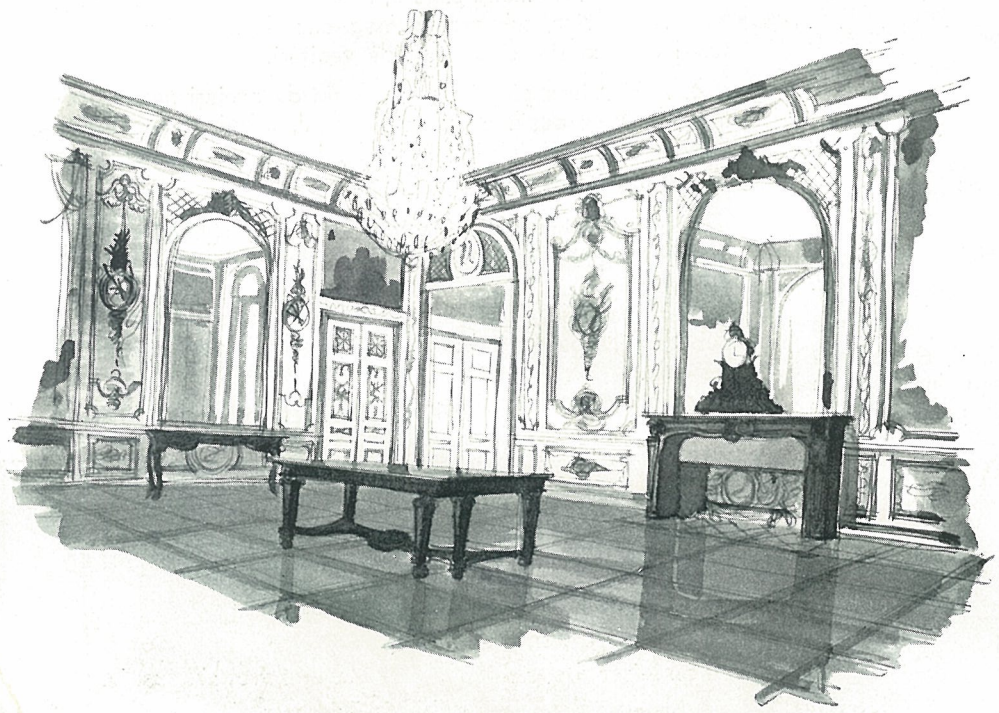

... în interioarele de la Versailles nu mai locuește nimeni, omul secolului al XX-lea se convinge că acest cadru nu-i mai aparține....

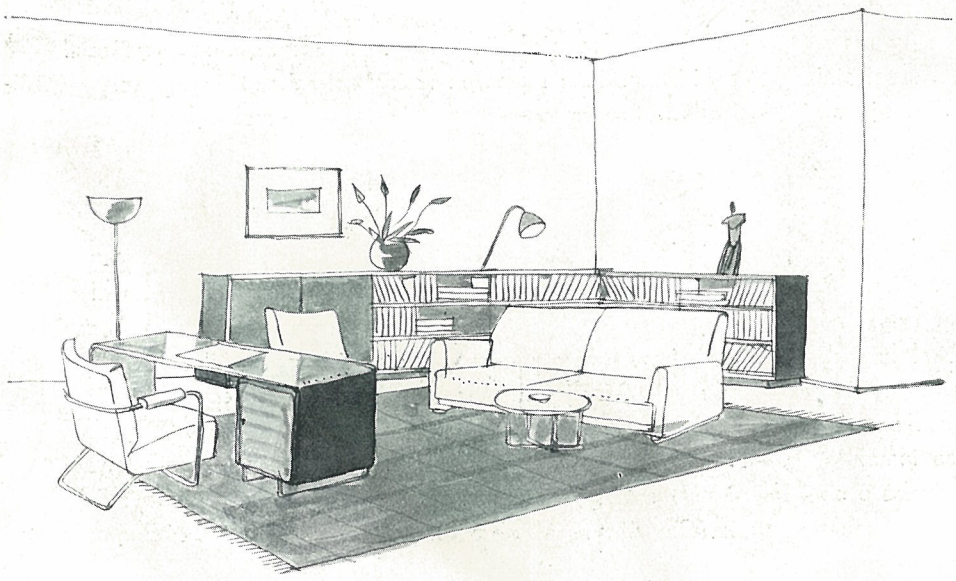

....viața socială stabilă va duce la rezolvarea interiorului nou...

Tradiție și evoluție, au ajuns pentru mulți două noțiuni cu înțeles complect opus, două noțiuni care se resping.

De asemeni se proclamă de către aceiași, necesitatea unei independențe a artei față de technică.

Technica însă, a fost întotdeauna tovarășa artei.

In trecutul civilizației arta a profitat de noile procedee technice, iar aceste descoperiri dădeau artei posibilități noi de exprimare. Arta și technica se completau.

Dacă sculptura și pictura, au ajuns la o evoluție technică mai lentă, arhitectura a descoperit și a adoptat cu mai mult noroc inovațiile technicei construcției. Preocupările de artă ale arhitectului reușeau să domine ingeniozitatea technicianului.

Când pe o nouă technică se experimenta o formulă de artă nimeni nu se alarma. Evoluția nu excludea respectul pentru patrimoniul de experiență artistică al trecutului, patrimoniu ce forma tradiția, iar tradiția nu era folosită ca argument negativ, ca frână.

In ultimii ani am asistat însă, la un fenomen de desechilibru cu totul caracteristic epocei noastre.

Progresele vertiginoase ale technicei au depășit arta.

Mașina a înlocuit mâna omului, creind industriile moderne, industrii cari servesc arhitecturii materialul technic gata pentru montat.

Materialul decorativ, țesătură, sticlă, ceramică, obiectele casnice, furnizate cu prețuri minime, sunt aruncate în serie pe piață de industrie.

Technicianul nu are timp de pierdut, iar artisanul se simte din ce în ce mai străin, într'o lume străină în care ar părea inutil...

Artistul contemporan e surprins de imensele posibilități ale technicei noi.

El reacționează cu un entusiasm nelimitat pentru ea, sau printr'o atitudine de negativă răsvrătire.

In pictură, sculptură, mașina a devenit sursă de inspirație lirică. Curente noi se nasc căutând frumosul în puritatea mașinei, în noutatea ei.

Arhitectura trece prin aceiaș febră.

In construcție progresele technice nu mai pot fi contestate.

Inginerul, ajutat de noile materiale, — fierul și betonul armat — de mașină și calcul, creiază opere de o îndrăzneală, de o puritate a liniei, care le ridică până la artă.

Arhitectul își asumă o misiune de contemporaneitate, încercând și folosind imensele posibilități ale technicei moderne.

In ce măsură s'a reușit vom vedea în viitor, căci eforturile de adaptare a arhitecturei la technică, au întâmpinat o reacțiune pe care nici una din artele plastice nu a resimțit-o.

Pentru unii, noile concepții ale construcției nu puteau să fie în arhitectură decât o super-artă în acord cu super-mașina.

Socotind technica mașinei în plină evoluție, arhitectura în bună tovărășie trebuia să evolueze la fel. Se concepe excesiv de nou „orașul viitorului", „casa viitorului" uitând și disprețuind ades nevoile și posibilitățile prezentului.

Pentru alții entusiasmul este îngrădit de o exagerată „rațiune" și astfel dirijat în direcție opusă.

* * *

Când te naști contemporan al diligenței și copilărești în patriarhala casă de mic orășel prăfuit de provincie, unde nici caloriferul, nici baia, nici automobilul nu au venit încă să-i strice liniștea, este natural să fii supărat pe toți acești intruși costisitori și sgomotoși, și să regreți „le bon vieux temps".

Prea au venit repede, prea au bruscat toate porțile, ca să ne mai fie simpatici.

Sacrificiul pentru o idee care ar duce la rezultate problematice nu surâde. Trecutul este în definitiv „catalogat", „clasat", „experimentat", formulele lui dau rezultate sigure, dece ar fi schimbate ?

Adică, ce cusur are arta ultimilor boemi ca să se renunțe la ea ? Era agreabilă și costa puțin. Tabloul redus la câțiva centimetri pătrați era la puterea pungei oricui. Cu „artă" se putea tapisa o casă întreagă din subsol până în pod. Pictorul îngrijea interiorul iar sculptorul ipsosar exteriorul, cele trei arte plastice se împăcau agreabil și practic...

..... Interioarele moștenite de epoca noastră....

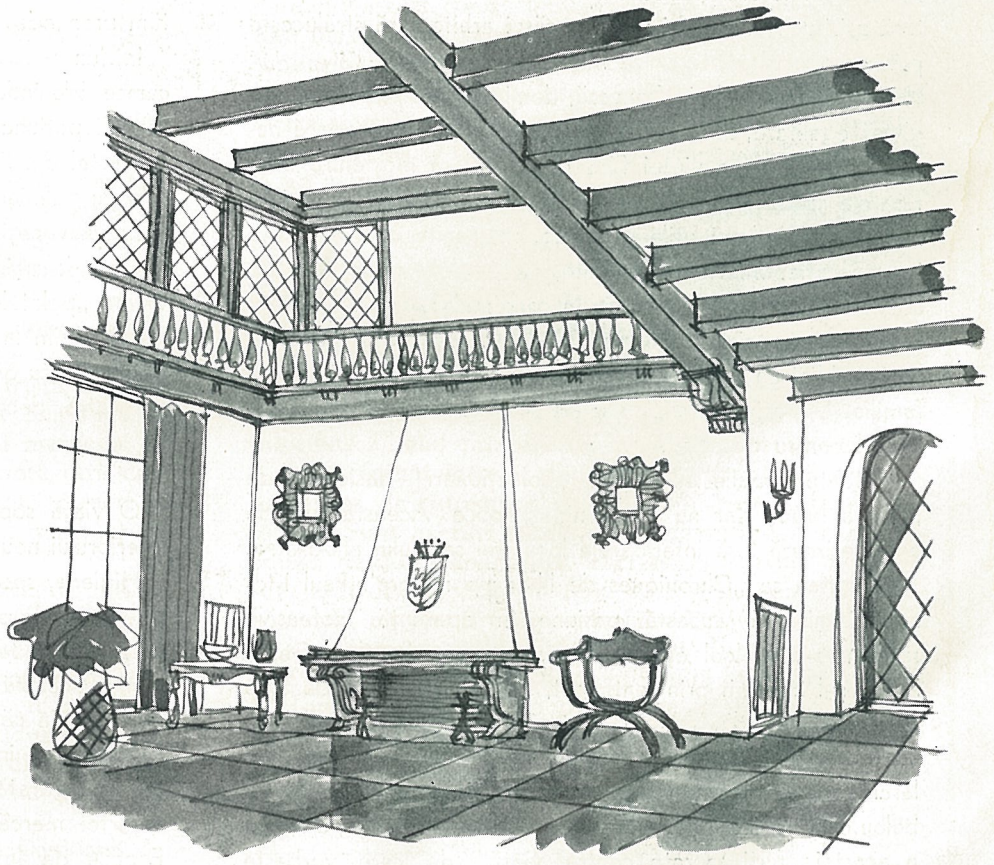

... interioare în care totul este fals, pseudo-grinzi, pseudo-vitrouri, pseudo-mobile autentice....

Dacă în ultimii ani tehnicienii și-au unit eforturile în slujba evoluției, în arhitectură asistăm la o împărțire a forțelor. Servilismul unora — deveniți sclavi ai technicei — negativismul altora care refuză artei orice tangență cu spiritualitatea technicei, au creiat starea haotică de azi.

Pentru primii tradiția nu are nici un rost, totul trebue înnoit radical, iar pentru ceilalți tradiția este folosită ca cel mai puternic argument împotriva evoluției.

Dacă unii creiază o arhitectură seacă, fără căldură, neumană, în care omul se simte ca într'o colivie de sticlă, ceilalți servesc o saladă artistică, atât de copios complicată, încât bietul om de data aceasta se simte ca într'un păienjeniș.

*

Dar să nu acuzăm numai pe artiști.

O societate își are arta pe care o merită.

Dacă technicianul își poate urma cercetările fără să fie prea mult supărat de contemporani, (sunt destule cazuri când totuși nepriceperea și răutatea lor le pun stavilă) artistul însă trăește numai din bunăvoința lor.

Contemporanul prin felul cum înțelege să-și organizeze viața, creiază mediul favorabil desvoltării arhitecturei.

Ori, technica n'a depășit numai pe artist, ci pe burghez și mai ales pe reprezentanții lui. Lezați în meschine interese se opun din răsputeri oricărei noutăți.

Apoi, opera de artă costă, iar banul este de cele mai multe ori în mâna aceluia care n'are nimic deaface cu arta.

Nu credem că exagerăm spunând că în ultimii ani multe din comenzi au fost date arhitecților de oameni care câștigă de pe urma progreselor technicei, dar cari atunci când își construesc devin apărătorii unei „tradiții" pe care de altfel nici nu o au.

Cum se împacă tradiția și evoluția în interioarele locuințelor acestor contemporani ?

Majoritatea celor ce ne cer organizarea „căminului pentru bătrânețe" sunt intrați în secolul XX-lea, numai, pentru că s'au născut la sfârșitul secolului al XIX-lea. Ei sunt moștenitorii spirituali ai acestui veac, a cărui arhitectură strălucește printr'o atât de categorică neputință creatoare.

Născut din revoluția franceză, dominat de o societate burgheză egalitară, meschină și fără entusiasm, preocupată numai de asigurarea vieței fără griji, ne lasă moștenire interioarele lipsite de unitate și prospețime, cu cele mai variate mobile și bibelouri utile și inutile, moștenite din generație în generație. Interioare prăfuite, cu perdele grele și multe covoare, cu camere nelocuite în care mobilele îmbrăcate în huse apar ca niște fantome. Bibelouri, fotografii, panoplii, vitrine. Nici un centimetru patrat nu scapă unei amintiri de familie. Din mijlocul și în numele acestor orori se cere respectul pentru tradiție...

In toate epocile au existat „colecționari" pasionați de „bric a brac" dar nu au dominat epoca. Această pasiune caracterizează însă interioarele locuinței secolului al XIX-lea.

In cartea sa „Chroniques de l'homme maigre" Paul Morand ironizează această pasiune în aparență inofensivă spunând : „Bibeloul este epava oceanului vârstelor. Generațiile și-l transmit prin sentiment, sau din neputința de a se debarasa, sau din admirație pentru un trecut inegalabil... Astfel fiecare generație culege firimiturile celeilalte. Noi lăsăm adevărata frumusețe la muzeu și ne agățăm de bibelou. Este unul din primele simptome de decadență, o formă a acestei „furii secrete contra vieții" de care vorbește Nietzsche, particulară epuizaților, o floare de sezon trecut".

In casa fiilor și nepoților secolului al XIX-lea toate aceste epave și-au dat întâlnire. „Furia contra vieții" se agață de tradiție, o batjocorește și și-o face scut.

Am asistat și la noi în țară în ultimii ani la această depunere de aluviuni. Rămășițele din Evul mediu sau Renaștere se culeg sau se contrafac și din ele se combină noile interioare ale bogătașului contemporan. Totul este fals. False grinzi, false vitrouri, false „mobile autentice", false căminuri care ascund radiatoare, falsă decorație, falsă creație, falsă tradiție.

Acelaș om care amenajează bucătăria după ultimul catalog american, baia cu cele mai moderne piese, care nu se poate lipsi de frigoriferul automat și automobilul aerodinamic, când vrea să-și creeze un interior, golește toate magazinele de antichități sau comandă mobila „Renașterii" pe care o împușcă cu alice ca să capete patină.

Burghezie fără tradiție socială nu poate ajunge decât la o artă fără tradiție.

Câtă deosebire între interioarele acestea și interioarele secolului al XVIII-lea, ale epocei Regelui Soare. Ce lipsă de armonie între costume, felul de viață și interioare.

La Versailles nu mai locuește nimeni. Omul secolului al XX-lea, condus de ghid prin vastele săli, nu-și poate stăpâni admirația pentru tot fastul ce se desfășoară în fața ochilor, și e greu să nu se convingă că acest cadru nu-i mai aparține.

Cu totul altfel reacționează însă bogata Doamnă X care răsfoește o carte cu imagini într'un fotoliu comod. Dece nu și-ar decora viitoarea sufragerie aidoma cu sala de consiliu dela Versailles ? Dar ce legătură este între sportiva Doamnă și marchizele și curtezanele din tablourile lui Watteau ?

Apoi Florența, Spania, Mexicul, servesc ca sursă de inspirație interioarelor florentino-spaniole-mexicane de „veche tradiție moldo-valahă", veche și evoluată datorită cinematografului.

La Hollywood găsim aceleași fantezii în casa unui Ramon Novarro sau Fairbanks. Ca și în America ne completăm prea adeseori cultura la cinematograf.

Intr'un recent film „Fantome de vânzare" se ironiza un cumsecade industriaș american, care datorită subitei bogății capătă pasiune pentru „artă", demontează piatră cu piatră un castel din Scoția, îl reface în Florida în mijlocul unei insule cu palmieri, și mulțumit își admiră proprietatea dintr'o gondolă venețiană.

Oare la noi, în mahalalele bucureștene, nu apar dela o vreme „palatele florentine".

Nu găsim la etajul al 7-lea al blocurilor cu apartamente, interioare cu grinzi de lemn arhi-vechi, pavate cu dale grele de piatră, decorate ca niște relicvarii ?

*

O viață socială stabilă și liniștită va duce la rezolvarea interiorului nou.

Higiena, sportul, technica ne sunt în ajutor.

„Avem dreptul la bucurie, dreptul la o lume adevărată, dreptul la adevăratele bogății de acum, repede, imediat, pentru această viață", spune cu multă dreptate Jean Giono într'una din cărțile lui.

Numai un interior nou, al unei lumi a noastre, ne poate da o adevărată satisfacție, satisfacția că și în acest domeniu al artei marcăm un caracter și o superioritate a epocei. Epocile de înflorire ale artei în trecut, ne pot servi ca exemplu și îndemn.

Arhitect VICTOR ASQUINI

MIJLOACELE DE REALIZARE A CONSTRUCȚIILOR*)

Cel mai mare organizator al timpurilor moderne, Napoleon, spunea : „schema cea mai simplă îmi spune mai mult decât cel mai lung raport". Știința și buna organizație este impregnată de această idee. Pe cât ne este posibil, ne vom ține de acest principiu.

Mijloacele în realizarea construcțiilor sunt condiționate de :

1) Program ;
2) Finanțare ;
3) Materiale ;
4) Manopere ;
5) Legiferări.

I. PROGRAMUL. Coordonând nevoile reale în domeniul construcțiilor, încurajate prin legi bune stimulante de capital și de muncă, vom obține un tot reușit de progrese și de înălțare a unei națiuni. Pentru aceasta este nevoie de a studia cum putem obține capitalul drept nervomotor în stimularea și realizarea muncii ; cum putem obține belșug și eftinătate în producția materialelor și a mânei de lucru. Dacă Statul va dirija aceste operațiuni primordiale, ele vor ajunge la capătul dorit al realizărilor. Cum Statul e azi sărac și împovărat de greutăți mari, iar împrejurările interne și externe îi vor secătui și mai rău visteria sa, numai inițiativa particulară, dar susținută, asigurată și facilitată de el, poate realiza o epocă constructivă sănătoasă.

De mai bine de 5 ani activitatea construcțiilor este în stare de toropeală, iar anul scurs ca și cel în curs vor atinge maximul de stagnare — până la un șomaj complet a tot ce este profesiunea technică, meserii calificate sau industrii producătoare de materiale, legate de industria clăditului. Să se știe că este o zicătoare adevărată care glăsuește : „când se construește, totul înflorește". Călăuzindu-ne însă după starea tristă a realizărilor de astăzi în acest domeniu, când nimic nu se construește, putem spune că nimic numai merge și de această stare de lucruri este legată și finanța țării care nu are de unde să-și recupereze veniturile directe și indirecte de care are nevoie un Stat în existența sa sănătoasă.

Astăzi orașele noastre au nevoie de zeci de mii de locuințe ; satele noastre au nevoie de a fi ridicate la un nivel civilizat cu căsuțe sănătoase scăldate în soare și aer, cari să cunoască din binefacerile timpurilor noui, dându-le apă curgătoare, electricitate, băi, etc. ; atenansele din jurul gospodăriilor țărănești, grajduri - cotețe - pătule, să atingă și ele realizările făcute din țările din apus ; agricultura ca și industria noastră au și ele nevoia de a li-se creea construcțiuni sistematice, fără de care acestea nu se pot numi forțe producătoare de bunuri. A lăsa confortul imobiliar și industria țării la bunul plac al împrejurărilor, ar însemna să continuăm pe aceleași urme îndărătnice și orientale de până acum.

Suntem datori să formăm un program al posibilităților și al nevoilor de lucru ; un program organizat, care să fie artă și știință în acelaș timp.

Știința în acest program va formula principiile directoare pentru o viață raționalizată, utilizând în formele cele mai bune capitalul de care putem dispune, materialele și brațele capabile unui efort reușit. Ca artă va pune în aplicație legile ocrotitoare ce se degajează din aceste nevoi, și a controlului în rezultatele finale. Să pornim pe un program de lucru în domeniul clăditului bazat pe ordine, metodă și organizație, prevăzut pe o durată salutară de minimum 5 ani.

Dela 1938 putem spune, nu se mai construește. De atunci, an de an, s'a construit tot mai puțin, până la data de astăzi când clăditul, din cauza conjuncturilor, este inexistent. Statul nu mai activează, el este absent; fondurile sale sunt absorbite de alte nevoi mari și urgente. Inițiativa particulară e paralizată : ea nu găsește nici materiale, nici mâna de lucru, și mai puțin rentabilitate sau măcar siguranța că cele proectate pot fi aduse la un sfârșit.

Și în acest interval de timp, pe lângă nevoile de construcțiuni noui, multe din cele existente s'au ruinat din lipsă de întreținere, din cauza cutremurului din Noemvrie 1940, de inundații în anumite regiuni, — și de multiple cauze de ordin technic sau social.

Astăzi centrele noastre urbane au nevoie de peste 300.000 locuințe [2]) noui, iar satelor noastre le trebuiesc peste 1½ milioane de locuințe cari să amelioreze și să înlocuiască felul primitiv de locuit al țăranului nostru.

Sunt regiuni întregi, daunate de vitregia timpurilor : de răsboi, de cutremure, de inundații, care trebuiesc refăcute. Sunt așezări rurale de vaste întinderi care trebuiesc definitiv construite, căci acele așezări omenești sunt atât de înapoiate în felul cum și-au construit adăposturile, că pot fi comparate cu adăposturile primitive ce se construiau acum 200—300 ani. Sunt țări din apus care au grajdurile vitelor cu mai multă bună orânduială. Nici-un progres, nici ca distribuție de interior, nici ca confort ; 40% din aceste case țărănești n'au nici măcar latrină.

Dacă analizăm situația principalului nostru oraș, Bu-

---

1) Acest articol este un extras din activitatea Comisiunei 8-a a *„Cercului de Studii"* ale *Colegiului Arhitecților din România*, ce are drept subiect : *„Mijloacele de realizare a Construcțiilor"*.

2) Arhit. I. D. Enescu, Buletinul *Colegiului Arhitecților din România* — 1941.

cureștiul, care, după ultimul recensământ din 1941, număra 999.658 oameni ; dacă ținem seama că această capitală sporește în populație — urmărind datele ultimilor 15 ani — cu circa 22.000 locuitori anual, vedem că numai pentru a umple golul nouilor stabiliți în acest centru urban este nevoie anual de circa 4500 apartamente noui, fără a mai vorbi de numărul locuințelor ce trebuie sporit prin construcțiile devenite vechi, fără confort, sau total insalubre, sau a celor ce au fost ruinate de cutremur, dărâmate de noui alinieri, etc. Și păstrând proporția, mai toate orașele suferă de aceste lipsuri.

Analizând locuințele din mediul urban, pe întreaga Românie, cuprinzând în aceste date și provinciile revenite la matca lor, cu starea lor actuală, cu nevoia tot crescând rezultată și din înmulțirea populației, din afluxul țărănimei spre orașe, calculând că astăzi populația urbană depășește 3 milioane (fără Capitala) putem conta pe o nevoie de peste 30.000 locuințe noui de fiecare an, — fără a ține seama de nevoia de a ridica și anumite cartiere de locuințe muncitorești în mai toate orașele mari ce au industrie multă.

Populația [3]) rurală e evaluată la 12 milioane, și după datele statistice ce avem, locuințele țărănești — bune și rele — nu trec de 3 milioane, din care 50% sunt compuse doar din 2 camere cu o săliță ; 35% din aceste locuințe sunt construite din nuele și pământ ; că 22% din acestea au ferestre ce nu se pot deschide— și, repet, 40% n'au nici latrină, putem conchide că este nevoe de 1½ milioane locuințe noui de orânduit gospodăriilor țărănești.

II. CE SE POATE FACE (Finanțarea). Statul este primul factor ce poate îndrepta și ameliora starea locuitului. El poate lua exemplu de ceeace s'a făcut în această privință în Germania, Italia, Belgia, Anglia. Germania în stare de răsboi, de 2½ ani, nu cunoaște o stagnare în industria clăditului. Statul și întreprinderile mari caută pe toate căile să amelioreze confortul locuitului. In Germania nu se cunoaște șomaj, în nici-o ramură industrială. Acolo — și de foarte mulți ani — sunt mai multe de înfăptuit decât brațe disponibile. Munca este o concepție și o realizare creeatoare a național-socialismului ; standardul de viață cunoaște acolo cele mai mari binefaceri pentru binele colectiv al omului.

Statul poate și are datoria — de a încuraja și stimula, prin legi speciale, industria clăditului, incluzând în aceste leg toate ramurile de industrii legate de acest mare arbore constructiv, — prin :

a) Creearea de fonduri suficiente la toate, instituțiile bancare pe bază de garanții ipotecare, care vor fi puse la dispoziția celor ce vor să construiască, cu o dobândă mică de 2—3% peste scontul B. N. R., fără alte speze complimentare de înregistrări, comision, timbrări, etc. Imprumuturile să fie acordate individului până la 70% din valoarea construcției proiectate. Sumele vor fi avansate treptat cu înaintarea lucrărilor, prima garanție formând, pentru bancă însăși, valoarea terenului ipotecat, neevaluat, nesocotit în contul împrumutului ipotecar, împrutumul fiind acordat doar pe valoarea și nevoia imobilului. La terminarea imobilului, la care banca acordă un împrumut de până la 70% din valoarea sa reală, ea mai are în plus garanția terenului.

b) Aceste împrumuturi, pe bază de ipoteci, pot fi rambursate băncilor sau institutelor de credit, în termen de 12—15 ani.

c) Clădirile noui să fie scutite de orice impozite către Stat și Comună în primii 5 ani dela dobândirea autorizațiunii de construcție ; iar în anii următori până la al 10-lea, impozitul să fie redus la ½ celor în vigoare.

d) Taxele pentru dobândirea unei autorizațiuni noui să fie reduse la $^1/_6$ a celor existente astăzi, și în general să se ajungă la o ușurare în dobândirea autorizațiunii.

e) Industriile ce produc principalele materiale de construcție precum sunt : cărămidă, țigla, olanele, lemnul de construcție, fierul, tabla, nisipul, pietrișul, piatra, varul, ipsosul, trassul, cimentul, dalele de ciment sau mozaic, geamul, teracota, etc. să aibe anumite reduceri de impozite, tarife scăzute pe c. f., pe categorii, la produsele lor, motorina cu preț redus, etc.

f) Marile întreprinderi industriale și comerciale, să aibe obligația ca în cel mai mult 3 ani dela intrarea în vigoare a legilor ce încurajează construcția, să construiască pentru salariații și lucrătorii săi blocuri de multiple apartamente, unde poate fi adăpostit, pe o chirie redusă, tot personalul ce-i aparține. Marile întreprinderi cu mai mult de 1000 lucrători să-și construiască chiar și magazine de consum proprii, școli, internate, mici maternități și terenuri de sport, construite și întreținute de ele la dispoziția personalului de muncă.

g) Societățile sau cooperativele de construcții ce au un anumit capital inițial și un personal de conducere recunoscut de autorități, să se bucure de avantaje speciale în preluarea lucrărilor dela Stat, iar capitalurile de împrumut să fie acordate cu multă largheță din fondurile directe ale B. N. R. sau ale Ministerului de Finanțe, prin Institutele de credit creeate de Stat în acest scop.

h) Să se dea încrederea deplină celor ce vor să construiască, că legile decretate în favoarea construitului nu pot fi abrogate mâine, nici total, nici parțial ; că aceste legi rămân inatacabile de orice regim sau legi viitoare.

i) Construcțiile noui, construite în perioada celor 5 ani sub legea de încurajare a construcțiilor, să nu cadă sub regimul legilor de restricțiune care privește închirierea ; aceste clădiri rămân la libera închiriere a proprietarului.

j) Cassele de rezervă și de pensii ale marilor Societăți, ale marilor întreprinderi comerciale sau industriale, ale Soc. de Asigurare, Cooperative, Asigurările Sociale, etc. să fie obligate ca 65% din aceste rezerve să fie investite în construcții de locuințe de tip modest, destinate micului burghez și salariat.

l) Intreprinderile mari ce au construit locuințe, tip modest, pentru cel puțin 60% din personalul lor, să aibă anumite scutiri sau reduceri la capitolul de impuneri fiscale.

m) Să se combată cu hotărîre și să se modereze construcțiile cu mai mult de 5 etaje, impunându-le restricțiuni și condițiuni speciale în edificarea acestora. In plus aceste blocuri înalte să nu intre în legea de încurajare a clăditului. Asemenea edificii aduc autorităților publice și administrative, prin aglomerarea unui centru, repercursiuni și dificultăți până la haos, prin aglomerarea circulației publice, a conductelor subterane de apă, canal, cablurile de electricitate și telefoane, etc.

n) Să se studieze posibilitatea de a ajunge la o stabilizare a valoarei monetare și stabilizare a fluctuațiunilor de prețuri. Prețurile nestatornice de astăzi la materiale și mâna de lucru, cari se măresc surprinzător din lună în lună, chiar dela o zi la alta, sunt considerente cari deprimă avântul de a întreprinde vre-o acțiune constructivă.

Nici legile de maximalizare a produselor nu sunt binevenite. Nu prin regulamente și legi ce creiază bunuri de muncă, ci prin a stimula viața producției naționale la un cât mai mare randament, — chiar până la saturație !

III. MATERIALE. Creeând posibilități reale de a clădi, cert că se va desvolta și înmulți întreaga industrie a materialelor de construcție. Fabricele existente își vor mări capacitatea de producție, altele noi se vor creea, știind că materialul fabricat este căutat.

Nu pot exista piedici în această direcție, întrucât materia primă este din belșug în țară, fie că este nisipul, pietrișul, piatra, lutul pentru cărămidă și țiglă, materialul lemnos de tot felul, etc., fie că sunt fabricatele lor.

Mașinile pentru fabricarea acestor materiale se pot

[3]) Ing. N. Caranfil. Buletinul *„Agr"*, Nr. 9—10, 1941.

procura în timp scurt din ţări apropiate ca Germania, Italia, Belgia.

Să se introducă fabricaţiunea pe regiuni a materialelor specializate. De exemplu Dobrogea ne va da în special olanele de acoperiş; Câmpulungul, Comarnicul, Braşovul: varul gras; Diciosânmartin, Scăeni: geamul; Lugojul, Jimbolia: cărămizile de planşeuri, — şi a. m. d.

O problemă rămâne deschisă pentru ca aceste materiale să poată fi uşor aduse din orice unghi al ţării: o c. f. cu trafic intens şi suficient, cu acordări de reduceri speciale în transportarea lor; şosele bune, cât mai potrivite trancţiunii automecanizate, care să lege centrele mari între ele, precum şi o reţea întinsă de drumuri bune, bifurcate ca o pânză de paianjen, spre toate unghiurile judeţului unde s'a putut aşeza un anumit fel de industrie de materiale de construcţie; şi cu vremea, o reţea de ape navigabile cari asigură transportului de mărfuri o deplasare ieftină.

IV. MANOPERA: O problemă mare rămasă la noi deschisă de întotdeauna; este problema lucrătorului meseriaş. In ultimul deceniu ea s a mai imbunătăţit, lucratorul calificat s a mai format in oarecare măsură, însă in număr totuş insuficient. De aceea astăzi — chiar la starea redusă a clăditului — găsim mâna de lucru excesiv de scumpă şi insuficient pregătită. Mâine însă cand se va putea porni spre o realizare a construitului, când refacerea Romăniei va porni din toate colţurile ţarii, atat in centrele urbane cat şi in cele rurale, hotărît în direcţia mânei de lucru va naşte o perturbare şi o piedică dureroasă în realizarea programului de refacere a ţării.

De aceea trebuiesc înfiinţate în toate centrele noastre: noui şi nenumărate şcoli de meserii cu aplicaţii practice, care să ne dea, într un timp scurt, posibilitatea de a recruta braţe de muncă calificată în număr cât mai mare.

Alt punct insuficient rezolvat până acum sunt şcolile de învăţământ technic mediu în număr prea mic. Aceste şcoli formează elementele ajutătoare cari secundează creeaţia arhitecţilor şi a inginerilor; sunt elementele cari desvoltă opera arhitecţilor şi a inginerilor noştri atât în birourile de studii cât şi in campul practic al şantierului, pentru realizarea fidelă a concepţiunilor creeate şi studiate de primii. Aceşti tehnicieni — bine pregătiţi — devin adevăraţii colaboratori în realizarea marelui plan de refacere a ţării.

Avem astăzi doar 7 asemenea şcoli tehnice medii în ţară; număr infinit prea mic. La numărul de locuitori ai ţării, la numărul oraşelor noastre, la nevoile imperioase de reconstruire a tot ce este locuinţă, imobil public sau particular, urban sau rural, la starea şoselelor noastre înapoiate la căile proaste de comunicaţie din oraşe, la lucrările enorme şi multiple ce trebuiesc creeate sau completate din domeniul ingineresc, consider că numărul de 20 şcoli pentru învăţământul tehnic mediu abea ar fi îndestulător. Germania [4]) are astăzi 92 asemenea şcoli cu peste 60.000 elevi; cele 7 şcoli ale noastre nu totalizează nici 2000 de elevi!

Avem în 4 centre şcoli de învăţământ technic superior (politehnic) şi abea în 5 centre şcoli de învăţământ tehnic mediu! Este încă o proporţie neîngăduită dintre aceste două învăţăminte, distincte dar dependente între ele.

Mai ales când micile aşezări urbane de pretutindeni ca şi marea massă a locuinţelor rurale atât de înapoiate, pot fi călăuzite şi înjghebate sănătos prin elemente cu pregătirea învăţământului tehnic mediu: şefi de şantiere, desenatori tehnici, constructori, conductori, subingineri.

V. LEGIFERĂRILE. Legile de încurajare a construcţiilor trebuiesc astfel concepute ca ele să nu se extindă numai asupra anumitor factori. Pentru a fi într'adevăr eficace, ele trebuie să stimuleze producerea materialelor de construcţie; restabilirea creditului şi investirea rezervelor şi economiilor în clădiri; să oblige anumite instituţii să învestească excedentele în locuinţe şi în anumite clădiri de uz comun — dupăcum am arătat mai sus; dar mai ales să reducă sarcinile şi obligaţiunile ce apasă asupra bunurilor imobiliare noui. Să se formuleze precis regulamentele şi instrucţiile de construcţie şi alinieri; şi în fine, mai presus şi mai simplu decât toate, să oblige autorităţile respective să accelereze formele de eliberarea autorizaţiilor pentru clădiri. In acest scop propunem:

a) Autorităţile comunale să aibă ca maxim de termen:

1) pentru rezolvarea unei autorizaţiuni obişnuite durata de timp: 12 zile;

2) pentru un imobil pe o stradă unde trebue să i se fixeze o nouă aliniere, sau alte complicaţiuni serioase de ordin edilitar: 25 zile.

Astăzi ½ din timpul necesar execuţiunii unui imobil îl necesită formele pentru dobândirea autorizaţiunii respective. Şi aceasta fiindcă de cele mai multe ori regulamentul de regim şi alinieri al oraşului nu este bine precizat; are multiple posibilităţi de a subînţelege rezolvarea proectului înaintat din punct de vedere al Comunei.

b) Să se definitiveze şi stabilizeze cu claritate şi metodic planurile de sistematizări şi alinieri ale oraşelor, chiar şi la cele mai mici centre urbane. Să conţină un plan vast de execuţie şi de durată. Mai toate oraşele, chiar şi Bucureştiul, n'au încă un plan de regim şi alinieri statornic, indisolubil, unitar şi de ansamblu.

c) Regulamentele de construcţie atât pentru Bucureşti cât şi pentru celelalte oraşe sau regiuni, să fie judicios şi definitiv studiate şi aduse la cunoştinţa tuturor celor interesaţi ca oricine să se poată încadra în prevederile lor. Aceste regulamente — eventual întărite prin legi, vor fixa pentru toată ţara, şi pentru toţi cei ce vor să clădească, nu numai pentru Stat şi Instituţiile lui şi măsurile ce sunt de luat în regiuni bântuite de cutremur, sau alte măsuri dictate de împrejurări speciale ca asigurări împotriva bombardamentelor, a incendiilor, inundaţiilor, etc.; şi în fine, pentru oraşe să se impună cu mai multă vigoare un fel raţional de a clădi.

d) Să se interzică de a se construi case-blocuri ce au apartamente destinate individual spre vânzare. Să se admită doar blocuri ce au spre vânzare cel mult 1 apartament-locuinţă pe fiecare cat. In Germania de mai mult de 4 ani s'a interzis acest gen de construcţii, cari au dat naştere la multiple nemulţumiri; clădirile acestea mai au şi o desvoltare neprielnică, neraţionalizată pentru viaţa de familie.

e) Edificiile particulare cu caracter boeresc sau monumental, precum şi orice construcţie ce nu este concepută în stilul nostru naţional, cu streaşină, cu acoperiş de ţiglă sau olane, care nu exclude învelitoarea de tablă, nu vor intra în cadrul legilor de încurajare a construcţiilor.

f) Legea de încurajare a clăditului să fie în fiinţă pe o perioadă de 5 ani. După acest termen cei ce construesc decad din privilegiile acordate de această lege; se trece la regimul normal.

Aceasta spre a sili, ca într'o perioadă cât mai scurtă să se realizeze un maxim de locuinţe. Rămâne în urmă să se vadă dacă mai este necesar să se prelungească legea pe încă 2—3 ani, sau să se aducă modificări de lege.

Legea Trancu-Iaşi, de încurajarea construcţiilor din 1921 şi 1927, conţinea multe bune înfăptuiri în ea; din păcate însă legea n'a fost continuată, nici respectată de guvernările ce i-au urmat.

g) Invalizi de război, văduvele de război, ca şi familiile împovărate cu mai mult de 4 copii, vor avea în lege articole speciale care să-i favorizeze în deosebi posibilitatea de-aşi construi căminul lor. Aceştia trebuind să fie împrumutaţi din chiar fondurile Statului sau de Institutele sale de credit; li se vor acorda mai multe scutiri de impozite, cu dobinzi mai mici şi cu termene

[4]) *„Bauwelt"*, 1940.

de plată până la 20—25 ani ; li se va da posibilitatea ca creditele ce le pot dobîndi aiurea prin ipoteci de rangul I, Statul să le acorde restul până la 95% chiar pe ipoteci de rangul II şi III. Aceste înlesniri de credite speciale să fie înţelese însă numai pentru locuinţe modeste, cu cel mult un etaj, şi care nu trec de 100 m² suprafaţă clădită. Spunem : locuinţe cu un etaj, fiindcă înţelegem că se vor face 2-3 categorii de aceşti privilegiaţi.

h) Se va găsi prilej de a extinde avantajele protecţiei Statului şi asupra altor categorii, nu numai la funcţionarii săi ; căci nu trebuie să existe diferenţiere între cetăţeni. Toţi sunt egali, toţi formăm celulele laborioase ce alcătuesc viaţa vrednică a unui Stat ; toţi trebue să tindem să ne putem înfăptui cât mai curând căminul nostru. Să avem un cămin sănătos, pentru o familie sănătoasă, pentru un popor sănătos.

i) Să se înfiinţeze prin lege un organ oficial cu mari puteri, care să aplice, să urmărească şi să verifice rezultatele politicei de Stat în realizarea campaniei intense de lucrări publice şi particulare, cu toate laturile financiare şi cele producătoare de materiale de construcţie rezultate din aceste legi.

VI. AVANTAJELE ŢĂRII. Realizând o campanie intensă de lucrări, o campanie de construcţii de mari proporţii, formând oraşe şi sate înfloritoare şi de confort, ţara îşi va ridica standard-ul ei de viaţă şi va cunoaşte binefacerile muncii adevărate, a belşugului.

Prin creearea acestor stări dinamice şi active va naşte o Românie frumoasă, sănătoasă. Banul circulând mult din mână în mână, transacţiuni de toate genurile încheeându-se uşor, viaţa individului devenind mai lesnicioasă şi creeatoare, Statul îşi va recupera cu prisosinţă, prin atâtea căi şi modalităţi, avantajele şi reducerile ce au fost acordate cetăţenilor săi. Putem spune că prin o circulaţie intensă monetară la multiple taxe şi impozite create ca venituri directe şi indirecte vistieriei de Stat asupra oricari produse—organele Ministerului de Finanţe ştiu aceasta—banul rulat de 4 ori dintr'o mână într'alta, la a 5-a mână revine integral ca bun rămas în cassa Statului.

Şi esenţialul, proprietatea imobiliară odată înfăptuită, ea devine şi o bogăţie naţională de-a Statului, producătoare de venituri sigure de o durată de minim 50 ani, dacă considerăm durata unei clădiri pe numai acest interval de timp.

Astfel oraşele şi satele noastre vor căpăta înfăţişarea de sănătate într'o Românie nouă, tânără, proaspătă, nebănuită, peste care a bătut un suflu răscolitor de energii mari, — a orgoliului nostru românesc.

In consecinţă rugăm pe guvernanţii de astăzi, să facă efortul de-a pregăti, pentru ziua de mâine, care nu poate fi departe, când ţara va fi iar liniştită în graniţile ei naturale, o lege chibzuită care va da impuls putinţei de a construi ; o lege ce va da României întregite posibilitatea ca printr'o muncă vrednică să capete expresia unui entuziasm colectiv, ce are în el îngrămădit toată bărbăţia, puternică şi mândră. O lege care exprimă neîndoelnic renaşterea poporului român care trăeşte în credinţa timpului şi îşi modelează cu expresia vieţii sale noua mare Românie.

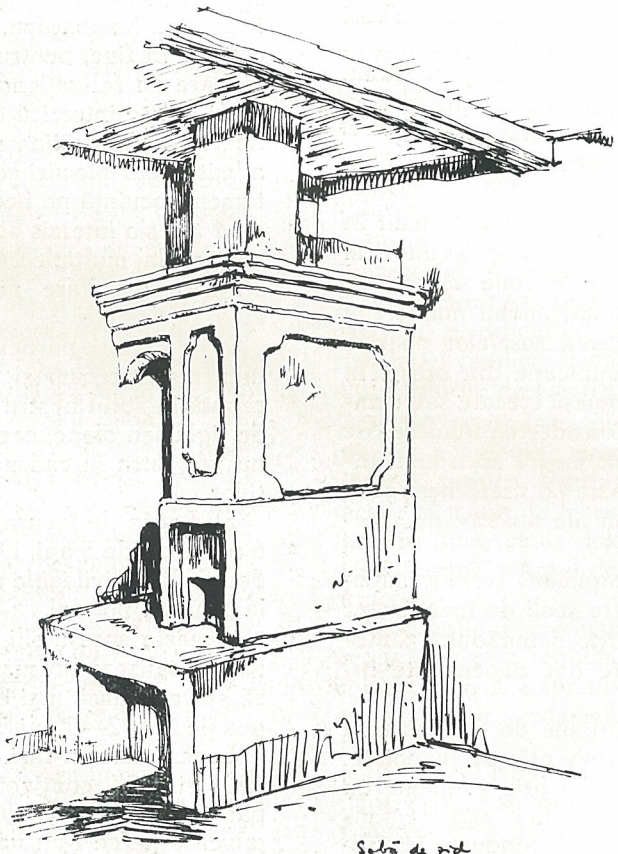

Salonul Oficial 1942

— Pictură —

Kimon-Loghi

Paul Constantinescu

D. Băjenaru

Salonul Oficial 1942

— Sculptură —

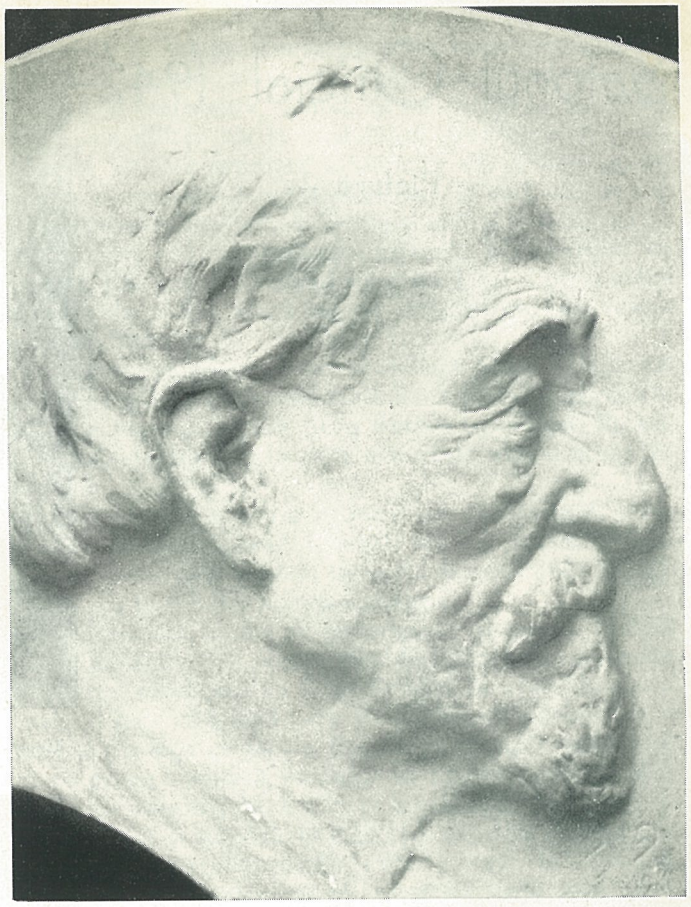

T. Burcă

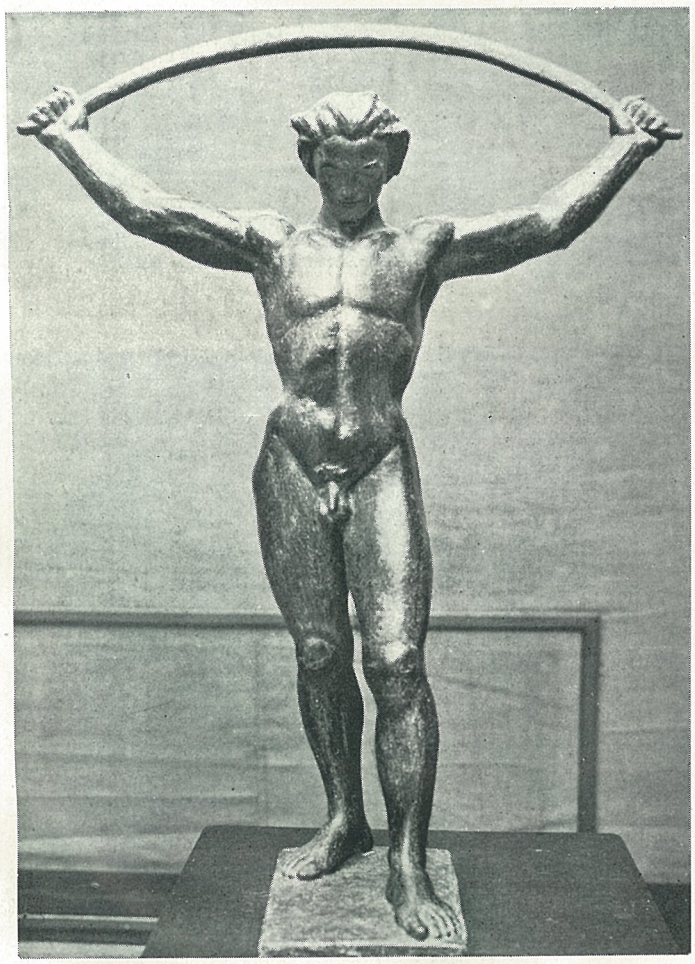

O. Hahn

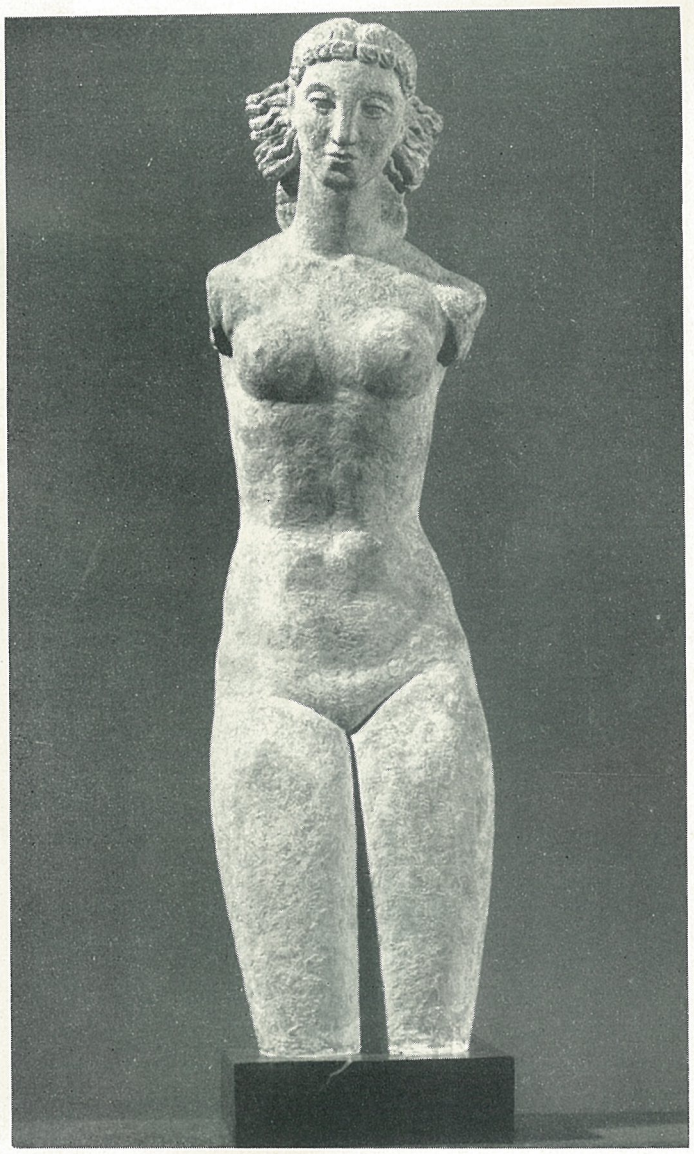

Murnu

STARE DE ANOMALIE

Această stare este o deviațiune a stării normale.

Atașat fiind artelor, voi cerceta azi, un prim caz, cu mai multe aspecte, în această direcție.

Iubitorii de artă sunt rugați să afle că Țara Românească are o pinacotecă.

S'a format din greu, în decurs de peste jumătate veac ; este mică, frumoasă și scumpă ; mai mândră ca ea nu avem, dar este închisă de aproape 2.500 zile și fiecare zi este o absență de cultură, de frumos și de extaz.

Această bogăție națională, fala noastră artistică, nu o poate vedea nimeni și nimeni nu o cunoaște pentru a o aprecia îndelung, așa cum se cuvine, pentru valoarea ei și pentru analiza trecutului nostru artistic.

Răul provine, de pe urma conflictului ridicol și fără de sfârșit, dintre Ateneul Român și Ministerul Culturei Naționale.

Primul deține operile și al doilea păstrează cheile. Această stare **este o anomalie.**

Cercetând mai departe, în scopul de a cunoaște cauza conflictului Titanilor noștri, aflăm că totul provine din lipsa fondului anual de întreținere, adică, apă, foc, mături, cârpe și custode.

Considerând cruditatea adevărului și anume, că această bogăție națională zace în praf și frig, de ani de zile, fără întreținere, considerând că această bogăție, nu se poate nici refface, nici înlocui, considerând că cei doi adversari, nu au **posibilitatea mărinimiei,** nici pentru ridicula sumă anuală de întreținere, considerând că războiul mondial se va termina, dar acesta nu, apreciem această stare, asemeni **o anomalie.**

Mai mult de cât atât, aflați că Ateneul Român, are, în adevăr, și o **pinacotecă proprie,** tot lângă Cupolă, dar în partea opusă, spre Str. Franklin și este îmbogățită, foarte apreciabil, prin colecția valoroasă oferită de Președintele Ateneului Român, D-l Dr. Prof. C. Angelescu.

Această pinacotecă, de mare înălțare, la fel ca și aceia a Statului, se păstrează ascunsă **numai pentru generațiile viitoare.** In această situație, cred că disprețul nejustificat, aruncat generației noastre, **este asemeni o anomalie.**

*

De ani de zile aștept și răsfoesc, să constat indignarea naturală, pornită din mijlocul iubitorilor de artă, prin vocea caldă și autoritară a unui academician, a unui artist, a unui jurnalist impetuos, a unui critic de artă, a unui om politic, etc. etc. care în decursul ultimilor ani, ar fi putut avea timpul necesar să vadă, **să simtă lipsa** și să atace puternic și legitim această lipsă de înțelegere a utilizării frumosului.

Dar, nimic, absolut nimic.

Nimic din nicioparte.

Această hrană bogată, de puternică însuflețire, nu este hărăzită bietei generații actuale, iar învățământul este lipsit de exemplele trecutului nostru.

Dar întrucât nici nu se oferă și nici nu se cere, mărturisesc umilit, că nu se poate considera drept anomalie, această stare de apatie, ci scoborîre, întunecime.

Dacă pinacotecile noastre se păstrează numai pentru generațiile viitoare ,scoborîrea, până atunci, va fi mai adâncă, iar prezența lor inutilă.

Absența de azi, va rupe firul continuității, iar creațiunea va fi poate de altă esență.

Pinacotecile vor deveni o ridiculă curiositate și această stare, poate nu va fi o anomalie.

*

Trebue să vedem născând o formă de viață, mai puțin exterioară.

Trebue să deschidem larg drumul instrucției și cultivărei artelor, în general și aceasta cu adâncă convingere, și cu o trăinicie de așa natură, încât Națiunea să fie îndrumată pentru a se hrăni sufletește, în mod virtual.

Starea sufletească de meditație artistică, este proprie naturei omenești, **există în noi înșine**, dar trebue să fim capabili să o desvoltăm și să-i alcătuim o întrebuințare utilă și fericită.

Munca cumplită de extragere, a esențelor aflate în afară de noi, **fără a valorifica, mai întâi, posibilitățile imense ale sufletului omenesc,** este o deviațiune a stării normale, deci o stare de anomalie.

Arhitect Profesor N. NENCIULESCU

INDICATOR TEHNIC IN CONSTRUCȚII

In editura „Cartea Românească" a apărut volumul „Indicator Tehnic în Construcții 1942", datorit colegului arhitect Victor Asquini care este fără îndoială una din bunele lucrări din domeniul tehnicei construcției.

Victor Asquini nu este un începător, are la activul său 5 asemenea lucrări toate de un real folos colegilor arhitecți și tuturor celor ce se ocupă permanent sau vremelnic de construcții.

Pasionat și meticulos cercetător al problemelor de construcție rezolvate în forme și formule practice, clare precise, nesovăelnice cu specificul din viața șantierelor noastre de construcție cu materialele lor și felul nou de organizarea muncii.

Recentul volum în cuprinsul celor 562 pagini alcătuește un luminos îndreptar pus la îndemâna tuturor tehnicienilor și are numeroase tabele, desene, statică și rezistență, beton, armat, materiale noui ,analize de prețuri, expuse până în cele mai mici componente și detalii făcând din această lucrare prezentată atât de documentat și metodic pot zice chiar didactic un auxiliar de cea mai bună calitate din câte cunoaștem în literatura tehnică românească — foarte săracă la noi.

Lucrarea colegului arhitect Victor Asquini a fost apreciată și răsplătită prin decernarea premiului „Arhitect Profesor Grigore Cerchez" de către Colegiul Arhitecților din România fiind socotită de Consiliul colegiului ca cea mai meritorie lucrare ce s'a publicat asupra construcțiilor.

Din citirea adresei Colegiului Arhitecților se poate trage toate concluziunile de munca, valoarea scrisului, de pregătirea profesională, de simțămintele și aprecierea tuturor colegilor făcută în unanimitate.

Comitetul de redacție al revistei „Arhitectura" ca organ de publicitate al Societății Arhitecților Români al cărui colaborator asiduu este colegul Arh. Victor Asquini prin varietatea problemelor cercetate, ține să ia parte cu multă bucurie la apariția valoroasei lucrări și o recomandă călduros și marelui public, cărora le va aduce foloase în momentul hotărîrii unor lucrări de asemenea natură. Cercetând indicatorul tehnic îl va lumina, îndruma și îl va hotărî mai ușor, prezentând pentru formularea programului și aprecierea valoarei lucrărilor indicațiuni suficiente atât proectantului cât și constructorului.

Arhitect PANDELE ȘERBĂNESCU

Ing. VLAD FOCȘA

GEOTECHNICA

— Studiul terenului de fundaţie —

Geotechnica este știința care se ocupă cu studiul terenului fie în vederea unei fundații fie ca element de construcție.

Intre construcție și teren există reciprocitate de influențe : construcția exercită asupra terenului pe care este așezată anumite solicitări și suportă la rândul ei reacțiunile acestuia.

Până acum un deceniu presiunea admisibilă pe un teren se stabilea de către un constructor mai experimentat sau conform prescripțiunilor din circulări, acestea rezultate tot din experiență. Buletinele de sondaj ne indică însă adesea terenuri pentru care prescripțiunile din circulări nu dau date, de exemplu : „argilă roșie nisipoasă" sau „chișai".

In cazuri mai dificile se făceau probe de încărcare. Pentru ca aceste probe să fie concludente ele trebuiau făcute pe suprafețe mari și cu sarcini și cheltueli importante. Totuși probele nu influențează terenul până la aceiași adâncime ca și construcția așa că rezultatele erau destul de relative.

Se vede așa dar cât de legitimă apărea dorința de a se descoperi o metodă care să indice pentru fiecare teren de fundație ,sub formă de numere, coeficienți pentru presiunea admisibilă, tasările probabile și decurgerea lor în timp. a

Au fost mai mulți pionieri ai acestei științe noui, dar întemeietorul ei poate fi considerat Prof. K. v. Terzaghi dela Școala Politechnică din Viena.

Literatura technică arată un mare număr de accidente survenite la construcții din lipsa de cercetare a terenului de fundație. Un exemplu dintre cele mai cunoscute este Turnul din Pisa care s'a tasat până acum în mediu cu 2,5 m. iar axul său s'a înclinat în acest timp față de verticală cu 4,5 m.

Circulara germană din 1940 pentru presiunile admisibile pe teren (DIN 1054) fixează într'o tabelă aceste presiuni pentru cazul când nu există îndoială că terenul nostru corespunde celui indicat în tabelă. Pentru cazurile îndoelnice circulara cere să se facă din timp cercetări. In acest fel s'au făcut la noi cercetări pentru fundațiile Palatului Administrativ C. F. R. în laboratorul Școalei Politechnice din Viena și pentru silozurile construite în ultimul timp, în laboratorul propriu al Direcției Silozurilor Regionale.

Terenurile pot fi clasate în următoarele categorii :

1. bolovăniș, pietre până la mărimea capului;
2. pietriș, dela mărimea alunei la aceea a oului;
3. savură, pietriș colțuros;
4. Pietriș mărunt, (mărgăritar) dela mărimea mazărei la aceea a alunei;
5. nisip, particule minerale mai mici decât mărimea mazărei. Nisipul se împarte în nisip foarte mare (ϕ 2—1 mm.), mare (ϕ 1—0,5 mm.), mijlociu (ϕ 0,5—0,2 mm.), fin (ϕ 0,2—0,1 mm.);
6. schluff (nămol), se deosebește de nisip numai prin

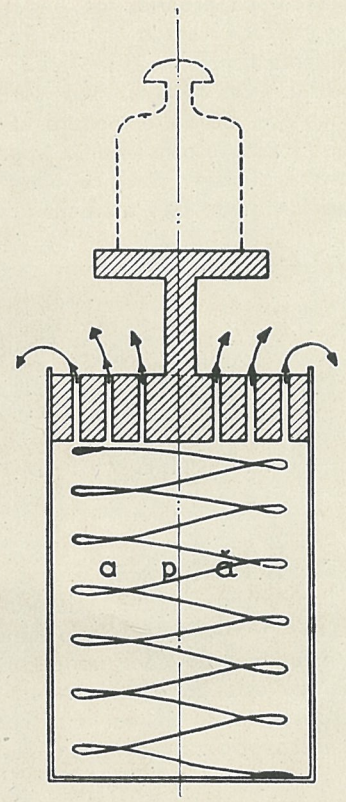

aceea că la nisip grăunțele se văd cu ochiul liber pe când aci numai la microscop;

7. argilă, are proprietatea de a-și schimba extraordinar de mult proprietățile fizice cu procentul de apă conținut;
8. lut, amestec de nisip și argilă, de culoare roșie sau galbenă, eventual adaos de substanțe organice;
9. turbă, materie organică în stare de descompunere cu mai mult sau mai puțin nisip.

Ca urmare a sarcinei suplimentare ce o are de suportat un teren prin așezarea pe el a unei construcții, straturile de sub fundație se comprimă, — construcția se tasează. Tasările

nu se sfârșesc odată cu terminarea construcției, adesea ele continuă multă vreme după aceia. Un exemplu luat din voiumul „Baugrund und Bauwerk" de A. Scheidig ne arată că Catedrala din Königsberg construită în 1533 pe piloți pe un strat de turbă de 3 m. grosime sub care urmează un strat de 6 m. mâl gros, s'a scufundat într'una până astăzi. De cinci ori s'a înălțat pardoseala la diferite epoci ; pragul cel mai exact a arătat că chiar astăzi, după patru sute de ani dela construcție turnurile dinspre apus s'au scufundat între 1903 și 1908 cu 2,8 cm.

Tasările construcțiilor fundate în terenurile nisipoase se termină foarte repede, — aproape odată cu construcția.

Iată experiența prin care Terzaghi explică de ce în unele terenuri tasările decurg repede și în altele mai încet. Figura de mai jos ne arată un cilindru vertical cu un piston cu găuri. Greutatea cilindrului este ținută în echilibru de un resort. Se introduce o greutate suplimentară deasupra cilindrului; pentru a-i face echilibru resortul ar trebui să se comprime. In acest moment însă sarcina este luată de apa din piston care nu se comprimă aproape deloc. Pe măsură ce apa iese prin găurile pistonului resortul se comprimă până la o poziție în care e din nou echilibru între pistonul cu greutate și resort ; aceasta se va întâmpla cu atât mai repede cu cât apa va putea ieși mai iute prin găurile pistonului, deci cu cât aceste găuri vor fi mai largi.

Tot așa terenul se tasează numai în măsura în care poate elimina apa. La pietrișuri și nisipuri lucrul e ușor, deoarece spațiile între grăunțe sunt mari și apa poate ieși repede. Nu tot așa se întâmplă la argile și luturi unde spațiile între grăunțe sunt mici și trece multă vreme până când se poate stabili un echilibru ca cel de care am vorbit mai sus. Când s'a ajuns la acest echilibru se zice că terenul s'a consolidat pentru sarcina respectivă. Pentru o nouă sarcină vom avea o nouă consolidare.

Apa dintr'un strat de argilă poate fi drenată într'un strat de nisip sau pietriș. Tasarea se va produce cu atât mai încet cu cât spațiul pe care îl are de parcurs apa până la acest strat de drenaj este mai mare.

Calculul cu anticipație al tasărilor probabile se face în laborator asupra probelor de teren luate prin sondaje. Cu ajutorul unui aparataj special probele se obțin în starea în care se găseau în natură, atât ca structură cât și conținut în apă, — „neturburate".

Numărul sondajiilor depind ede importanța și întinderea construcțiilor. Adâncimea sondajiilor este de 1,5 până la trei ori lățimea fundației, dar minimum 6 m. Probele se iau din metru în metru și la toate schimbările de stratificație a terenului.

In laborator așezăm într'un cilindru de alamă, între două pietre poroase prin care apa să poată ieși, o porțiune din proba neturburată tăiată astfel ca să umple complect conținutul cilindrului. De o parte a unei balanțe se pune cilindru și de cealaltă greutăți cari transmit asupra probei din cilindru presiuni de 1, 2, 3 etc. kilograme pe cmp. In acelaș timp se măsoară prin citiri foarte exacte (1/100 mm.) tasările. Experiența durează câteva zile. Când între două citiri consecutive, făcute la circa 6 ore interval nu se constată diferențe înseamnă că proba s'a consolidat pentru sarcina respectivă. Pentru aceea sarcină notăm cu cât s'a tasat proba.

Incărcăm balanța cu noui sarcini și obținem valorile tasării terenului pentru diferite presiuni. Alegem dintre aceste presiuni pe cea care corespunde încărcării date de fundația noastră.

Din cauza repartizării lor pe o suprafață mai mare în straturile mai adânci, presiunile de sub talpa fundației sunt cu atât mai mici cu cât ne coborâm mai jos. In calcularea valorii totale a tasării influența straturilor imediate e mai importantă și cea a straturilor de mai jos intervine cu un coeficient mai mic [1]).

In laboratoarele geotechnicei se execută în afară de calculul tasării multe alte probe cari ne dau indicații prețioase asupra terenurilor fie pentru fundații fie pentru construcții de pământ (rambleu, șosea, baraj, etc.).

Una din aceste experiențe este stabilirea curbei granulometrice a unui teren. Aceasta este curba procentuală a greutăților pentru diferite mărimi de diametru a grăunțelor acelui teren.

O altă experiență este determinarea coeficientului de permiabilitate a unui teren, care are mare importanță pentru stabilirea pericolului de îngheț.

Menționăm deasemeni determinările greutății specifice a unui teren și a umidității sale naturale.

Se mai fac încercări de forfecare a terenului, cari ne dau indicații pentru stabilirea înclinării sub care trebuie tăiată o tranșee sau stabilității unui taluz.

In România există un singur laborator geotechnic, la București în Calea Victoriei Nr. 45, înființat de Direcțiunea Silozurilor Regionale (astăzi făcând parte din P. C. A), înființat din imboldul D-lui Insp. Gen. Ing. Chiricuță, condus cu dragoste și pricepere de D-l Ing. N. Tomescu. Capacitatea acestui laborator e mare și în afară de lucrările pentru P. C. A. ar mai putea executa cercetări de terenuri și pentru alte instituții sau întreprinderi de construcție.

In această scurtă expunere nu s'a făcut decât să se arate întinderea și scopul studiului terenurilor. Geotechnica este o știință nouă care a ajuns totuși la un stadiu de desvoltare destul de avansat. Aplicațiile ei practice oferă atât proectării cât și execuției lucrărilor siguranță și economie și este de dorit să fie introdusă cât mai repede și mai mult și la noi, mai ales atunci când este vorba de lucrări importante ca acelea ce figurează în programul de desvoltare și refacere a țării noastre. Sarcina introducerii ei revine în primul rând arhitecților și inginerilor proectanții și conducătorii execuției acestor opere.

---

[1]) Un exemplu de calculul tasării se poate vedea într'un studiu al subsemnatului care va apare în Buletinul A. G. I. R. 1942.

BULETINUL CORPULUI ARHITECȚILOR

In luna Aprilie a. c. Majestatea Sa Regele și Conducătorul Statului au onorat cu vizita lor expoziția deschisă pentru proectele Noului Colegiu Militar Niculae Filipescu „Mânăstirea Dealului" întocmite de către colegii arhitecți G. Negoescu și E. Nădejde.

Majestatea Sa și Mareșalul Conducător, s'au întreținut îndelung cu autorii acestei lucrări menite a fi una din realizările arhitectonice cele mai importante ale vremurilor noastre.

Așezat pe o veche ctitorie domnească care a ilustrat paginile istoriei noastre și complectat cu tradițiile unei școli de elită, noul Colegiu Nicolae Filipescu, va trebui, în primul rând prin arhitectura sa să oglindească specificul românesc. Nu ne îndoim că distinșii noștri colegi vor fi la înălțimea misiunii lor.

●

La Ateneul Român, s'a deschis expoziția proectelor concursului pentru „Catedrala dela Odessa".

După o judecată prea mult frământată s'a obținut în fine un rezultat, fiind premiați următorii :

Premiul I și II contopite, Arhit. Ilie Teodorescu și C. Jojea.
Premiul I și II contopite Arhit. Tiberiu Niga.
Premiul III Prof. Kundert V., Docent Ilinser A., Asistent Sapolavenco și Inginer Silvestrovici.
Mențiune Arhit Eug. N. Popescu.
Mențiune Arhit. Nic. Goga, Arhit. Ion Puschilă, Arhit. Ion Ciupală, Sculptor D. Anastase, Pictor Nic. Stoica și Inginer Alex. Avram.

Din lipsă de spațiu, în numărul viitor, vom reveni mai pe larg asupra acestei chestiuni.

●

Cu ocazia numirii D-lui Arhitect Speer Albert ca Ministru al Reichului în locul defunctului Dr. Todt a avut loc un schimb de telegrame pe care le publicăm mai jos :

Excelenței Sale
Domnului Profesor Ahitect Inspector General

ALBERT SPEER
Ministrul Reichului

Berlin

Colegiul Arhitecților români vă exprimă, prin mine, călduroase felicitări pentru Inaltul post de conducere la care ați fost chemat, prin încrederea Marelui Fuehrer Adolf Hitler.

Tot odată și mândria pe care o resimțim pentru prețuirea profesiunii de arhitect.

Decanul Colegiului,
Arhitect I. D. ENESCU
fost Ministru

D-l arhitect Alber Speer, Ministrul Reichului pentru construcții și muniții, a răspuns d-lui arhitect I. D. Enescu, fost Subsecretar de Stat, Decanul Colegiului Arhitecților, următoarele :

„Felicitările D-voastră trimise mie, în numele Colegiului Arhitecților din România, pentru numirea mea ca urmaș al Ministrului de Stat Dr. Todt, dispărut atât de tragic, m'a bucurat foarte mult — și exprim prin aceasta D-voastră și membrilor Colegiului D-voastră, cele mai bune mulțumiri".

(ss) SPEER

●

Cu ocaziunea încredințării lucrărilor Palatului Justiției și Colegiului N. Filipescu, arhitecților Popescu A și Gh. Negoescu și E. Nădejde Colegiul păstrând punctul său de vedere manifestat în atâtea rânduri pentru instituirea concursului public a intervenit la M. L. P. cu adresa de mai jos.

Domnule Ministru,

Operile de arhitectură, rperezentând mărturii trainice și netăgăduite, cari oglindesc sufletul și virtuțile unui popor, s'au elaborat și realizat totdeauna cu o deosebită grijă.

Atât cei ce le-au hotărît, cât și arhitecții, au socotit că, mai ales pentru clădirile și monumentele publice, cari mai mult decât altele trebuiesc să înfățișeze concepția Statului și specificul național, — elaborarea planurilor să iasă din lupta spirituală la care să fie chemați toți arhitecții ; prilejuind cât mai multă frământare de idei, prin care se întreține și desvoltă climatul progresului artistic și profesional al unei națiuni.

In desorientarea care s'a manifestat în toate domeniile și deci și în arhitectură, după războiul de acum 25 de ani, Societatea Arhitecților, apoi Corpul, azi Colegiul Arhitecților, au manifestat mereu această credință, reușind să obțină pentru multe lucrări de arhitectură, concurs public între arhitecți ,cu bune rezultate. Și avem satisfacția de a spune că pe această cale am dat putință să se manifeste, în afară de curentul internațional în arhitectură, ca și în celelalte creații, și curentul ce căuta forme noui în spiritul tradiției noastre românești.

Ne vedem și azi siliți să repetăm și să cerem același lucru, constatând cu regret că două mari și importante lucrări : Palatul de Justiție și Colegiul Național Nicolae Filipescu — Mânăstirea Dealului, au fost încredințate direct unor colegi, meritoși, dar fără verificarea unui concurs.

Așa încât nimeni nu poate fi sigur că s'a obținut tot ce se putea mai bun și mai caracteristic, — mai la adăpost de surprize, critici și răspunderi.

Pentru motivele arătate, vă rugăm Domnule Ministru, să dispuneți și propuneți, Domnului Mareșal Conducător al Statului, legiferarea concursului public pentru planurile lucrărilor publice a căror valoare depășește zece milioane lei.

Decan, I. D. ENESCU

●

ERATĂ :

In articolul „După cutremur", din revista noastră Nr. 3 și 4, pe Iulie-Decembrie 1940, la pagina 15, rândurile 14 și 15, în loc de : calcanelor și **coșurilor nevizibile** din stradă, să se citească : calcanelor și **dosurilor vizibile** din stradă.

IN JURUL LEGIFERĂRII CONCURSULUI PUBLIC

In adunarea extraordinară dela 13 Mai 1942 a Colegiului arhitecților, în urma referatului d-lui arhitect Gh. Negoescu și a desbaterilor ce au avut lor s'a votat în unanimitate următorul proect de lege spre a fi propus spre cele legale Ministerului de Lucrări publice.

PROECT DE LEGE

Pentru reglementarea concursurilor publice de arhitectură.

Expunere de motive

Operile de arhitectură reprezentând mărturii trainice și netăgăduite, cari oglindesc sufletul și virtuțile unui popor, s'au conceput și realizat totdeauna cu deosebită grijă.

Atât cei ce au răspunderea cât și arhitecții, au socotit că mai ales pentru clădirile și monumentele publice, cari înfățișează concepția politică a Statului, cu viața și specificul națiunii, elaborarea planurilor să fie rezultatul unei lupte spirituale, în care să se angajeze cât mai mulți arhitecți prilejuind cât mai multă frământare și înfățișare de idei.

Concursul public, pentru astfel de lucrări, cerut totdeauna de organizațiile profesionale ale arhitecților și obținut uneori, a dat cele mai bune rezultate, a înlesnit tineretului putința de manifestare și a fost singura reacțiune contra curentului internațional, manifestat în arhitectură ca și celelalte domenii, după războiul din 1914—1918.

Concursul public este singura cale de a asigura găsirea soluției cele mai potrivite, mai la adăpost de surprize ,critici și răspunderi, prin care se pune la încercare și se desvoltă puterea de creație a neamului în general ; — și prin care se întreține climatul prielnic progresului profesional.

O serie de concursuri ,ținute din timp în timp, va putea stabili tendințele artistice către care ne îndreptăm, definind caracteristicele nouilor monumente arhitectonice ale timpurilor noastre.

Pentru cele arătate mai sus, propunem alăturatul proect de lege prin care s'a avut în vedere :

a) Pe viitor planurile tuturor lucrărilor publice importante, dela o anumită sumă și pentru anumit gen de lucrări, să nu se mai încredințeze decât arhitecților selecționați pe bază de concurs public.

b) Organizarea acestor concursuri publice se va face de Ministerul Lucrărilor Publice și Comunicații, prin Colegiul Arhitecților din România.

Textul legii

Art. 1. — Dispozițiunile prezentei legi se aplică tuturor autorităților de Stat, Jurеț și comună, Regii și Case Autonome, ori căror Instituțiuni și Fundațiuni cu caracter public, ale căror bugete intră în bugetele autorităților de Stat, Județ și Comună, sau sunt aprobate de acestea ; precum și tuturor Comitetelor constituite pentru colectare de fonduri în vederea construirii unui edificiu sau monument public.

Art. 2. — Autoritățile sau Instituțiile vizate prin art. 1 pot proecta prin organele technice proprii, Direcții, Servicii, birouri de arhitectură, reparații și întreținere de ori ce valoare, precum și lucrări noui de construcții, adăogiri, transformări, decorațiuni, mobilier și sistematizări, da valori totale maxime după cum urmează :

a) Ministerele, Casele și Regiile autonome și Municipiile până la 10.000.000 lei ;

b) Județele, orașele reședință de județ, Instituțiile și Fundațiile cu caracter public, până la cel mult lei 5.000.000 ;

c) Comunele urbane până la cel mult lei 2.000.000 ;

d) Comunele rurale până la cel mult lei 1.000.00 ;

e) Pentru proectele de urbanistică și sistematizare, sumele maxime prevăzute la punctele a. b. c. se încincesc ;

f) Pentru proectări de mobilier și decorațiuni, sumele prevăzute la aliniatul a, b, c, ,d se reduc la o pătrime.

Art. 3. — Pentru lucrări curente cu caracter comun ; obișnuit, Colegiul Arhitecților va putea ada aviz de proectoare, prin organele proprii de arhitectură ale Instituțiilor, menționate la punctele a. b. c. d., până la dublul valorilor prevăzute mai sus.

Art. 4. — In valorile de mai sus se înțelege costul total al lucrării cu toate instalațiunile și anexele necesare, pentru ca obiectul proectat să fie în stare de utilizare.

Art. 5. — Valorile de mai sus vor putea fi modificate de Ministerul Lucrărilor Publice prin Colegiul Arhitecților, adaptându-le indicele de scumpete.

Art. 6. — Face excepție la prevederile legii de față numai Ministerul Apărării Naționale și organele sau eîn subordine, pentru lucrările al căror caracter secret, privind apărarea țării, este învederat.

Art. 7. — Diviziune a unui tot în porțiuni mai mici pentru a se eluda obligațiunile ce decurg din această lege, sunt interzise ,organele de control preventiv și ordonanțare ale Instituțiilor fiind obligate să refuze viza și plățile pentru lucrări cari nu corespund legii de față ; ele urmând să se impute personal acelor cari le-au angajat.

Art. 8. — Concursurile publice internaționale, pentru lucrările publice foarte importante, nu se pot ține decât cu autorizațiune specială dată printr'un jurnal al Consiliului de Miniștrii, la propunerea Ministerului Lucrărilor Publice prin Colegiul Arhitecților.

Art. 9. — Programele concursurilor întocmite, în ceeace privește nevoile respective, de către administrația sau Colegiul Arhitecților.

Art. 11. — Autoritățile cari au instituit concursul sunt obligate să execute decizia Juriului de judecată.

Art. 12. — Organizarea acestor concursuri se va face sub auspiciile M. Lucrărilor Publice, prin Colegiul Arhitecților din România și Comisia Superioară de arhitectură.

Art. 13. — Un regulament va preciza amănuntele de aplicare și funcționare a prezentei legi.

Art. 14. — Ori ce legi, regulamente, sau dispoziții contrare legii de față se abrogă pe data apariției în Monitorul Oficial a prezentei legii.

„CONSTRUCŢIUNI CIVILE“

S. A. R.

Sediul Social

BUCUREŞTI : ŞOSEAUA JIANU, 19

TELEFON : 2.1975

Execută Lucrări Publice
şi Particulare

STUDII - PROIECTE

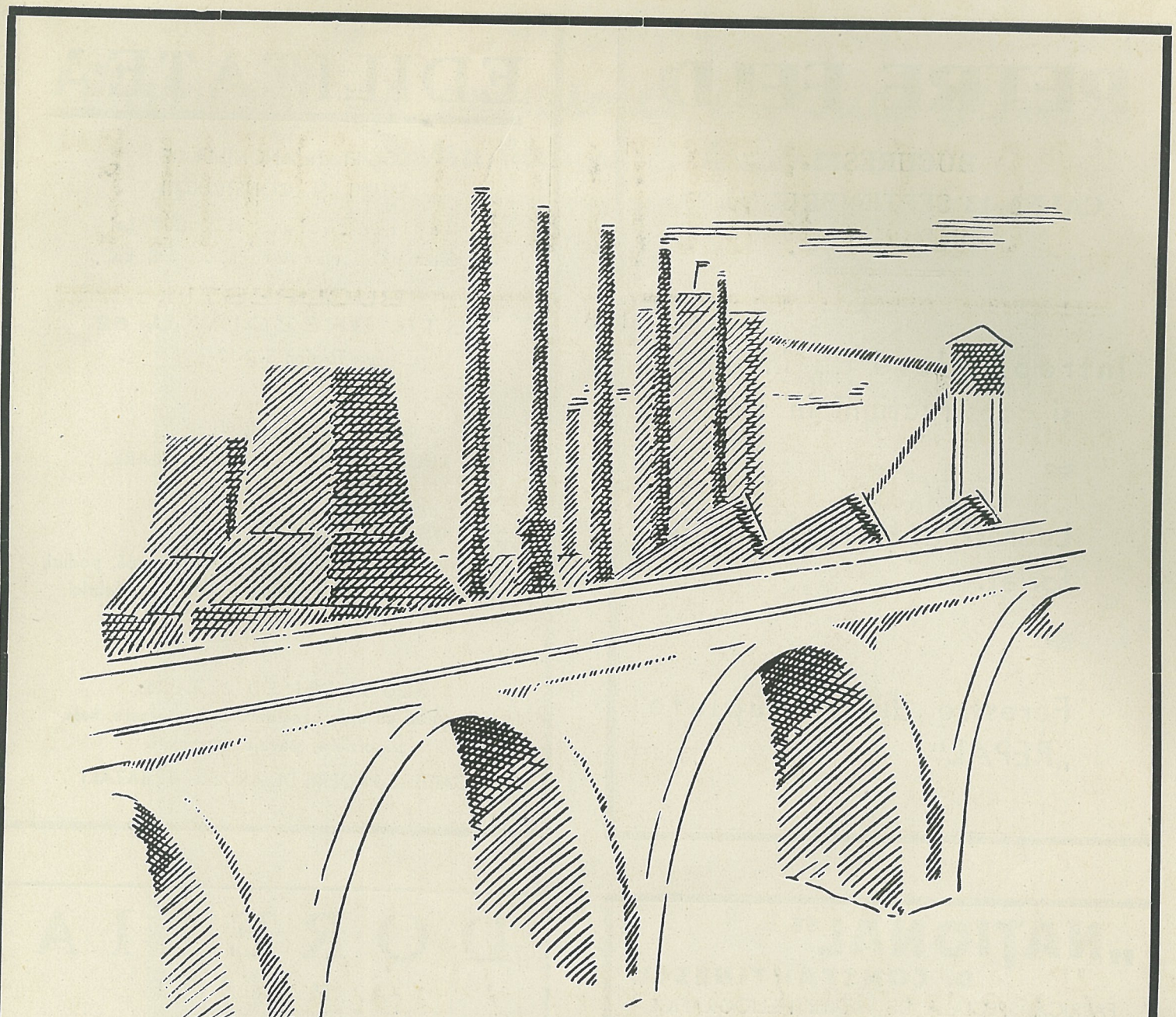

Izolați și protejați construcțiunile

CONTRA UMEZELII, INTEMPERIILOR, AGENŢILOR CHIMICI, UZUREI MECANICE, INFLAMABILITĂŢII, BURETELUI DE CASĂ ŞI COROZIUNII CU

produsele de renume mondial

DURSIT ★ AQUASOL ★ AQUASIT
HYDROSTOP ★ ITEX ★ DURSIT CHIT

GAB
BAUTENSCHUTZ

GUSTAV A. BRAUN
Fabrik Chemischer Baustoffe
Köln a. Rh.
Berlin, Hamburg, Stuttgart, Leipzig, Wien, Prag

DEPOZITARI GENERALI PENTRU ROMÂNIA :
„C. G. R."
Compania Generală Română de Import S. A.
Bucureşti, Calea Victoriei 91 | 93
Telefon 5.24.02

PETRE FELD

BUCUREȘTI

CALEA 13 SEPTEMBRIE No. 23

TELEFON 3.37.88

Intreprindere de învelitori și construcțiuni în fier.

Lucrări artistice în fier forjat.

Ferestre duble, cuplate „REPAL".

EDILITATEA

SOCIETATE ANONIMĂ DE STUDII ȘI CONSTRUCȚII

Capital social: 36.000.000 Lei

Complet vărsat: 18.000.000 Lei

BUCUREȘTI I.

STR. BREZOIANU, 62

Telefon 372-10

Proectează, studiază și execută:

LUCRĂRI PUBLICE ȘI PARTICULARE de orice natură

Uzine electrice, hidroelectrice, căderi de apă, poduri, tuneluri, căi ferate, porturi, instalații de fabrici, ateliere, etc.

LUCRĂRI EDILITARE

Alimentări cu apă, canalizări, băi, abatoare, hale, frigorifere, pavaje, parcelări.

CARIERE PROPRII DE ARDEZIT ȘI BAZALT

„NAȚIONAL"

D. CONSTANTINESCU

FABRICĂ SPECIALĂ DE HÂRTII HELIOGRAFICE

HÂRTII:

DEMISEC / PÂNZĂ de CALC SENSIBILĂ

FERROPRUSIATE / AMMONIACALE /

BIROU DE COPIAT PLANURI

Se execută lucrările de copiat planuri pe ori-ce fel de hârtii sensibile, curat, rapid și mai eftin ca ori unde.

BUCUREȘTI — STRADA EPISCOPIEI No. 2

TELEFON: 4-48-33

DORELIA

A. MAIROT

GELATINOGRAFIE ◆ PHOTOSTAT HELIOGRAFIE ◆ FOTO DOCUMENTARE ◆ REDUCERI ȘI MĂRIRI

BIROU DE DESEN

REDUCERI ȘI MĂRIRI

Str. G-ral Lahovary 14 — Tel. 4.04.54

Pentru a avea o instalație perfectă cu prețul cel mai redus, adresați-vă la:

GH. OLANESCU

BUCUREȘTI, V.

Str. Alunișului, 41

Telefon: 3.94.79

Incălziri centrale și Ventilațiuni ✱ Proiecte ✱ Devize și oferte la cerere.

SIEMENS

Instalații de ceasornice electrice Siemens

pentru birouri și locuințe

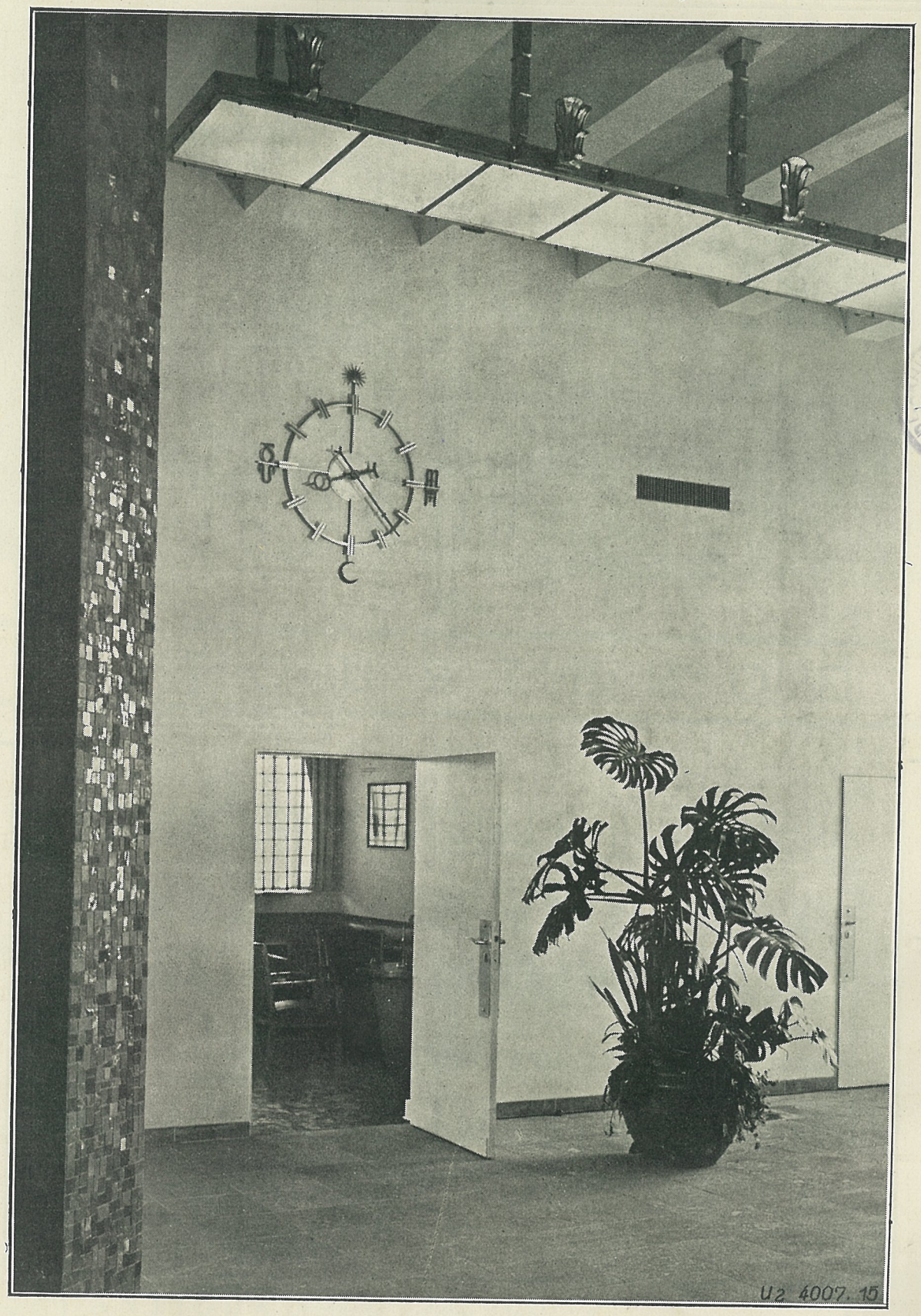

Instalațiile noastre de ceasornice electrice sunt indispensabile pretutindeni unde locuri distanțate trebue să arate exact aceiaș oră. La fel cu ceasornicul din fotografia de mai sus, o serie întreagă de ceasornice electrice secundare poate fi comandată simultan prin impulsuri emise de un ceasornic electric principal. Ceasornicele electrice secundare se pot adapta oricărui stil arhitectonic din interior și exterior. Livrăm aceste instalații în toate mărimile și cantitățile dorite, precum și în legătură cu ceasornice electrice pentru turnuri, stampile orare, indicatoare de timp, instalații de semnalizare și alte aparate cu mecanism dependent de timp.

Cereți prospecte și informațiuni la:

Societatea Română de Electricitate SIEMENS-SCHUCKERT S. A.

SECȚIUNEA CURENȚILOR SLABI

BUCUREȘTI I, STR. C. A. ROSETTI Nr. 21

„TECHNICA NAŢIONALA"

Ing. I. și A. NIȚESCU

INSTALAŢIUNI DE CALORIFER

INSTALAŢIUNI DE RADIO CENTRAL AMPLIFICARI

C O N S T R U C Ţ I I

INSTALAŢII ELECTRO-MECANICE

INSTALAŢIUNI SANITARE

INSTALAŢIUNI DE LUMINA SEMNALIZARE ŞI TELEFOANE

BUCUREȘTI — STR. S-TII VOEVOZI, 6 — TEL. 4-77-03

Cele mai subtile probleme in domeniul desemnului se poate soluționa prin acest creion universal. —

Negrul intensiv, capacitatea acoperitoară precum și înaltul grad de rezistență evidențiază mina patentată, absorbitoară de lumină. —

Aceasta mina permite și copii heliografate extrem de clare. —

Diferențele intre cele 19 durități sunt garantat egal distribuite. —

J.S.STAEDTLER MARS Fabrica de creioane Nürnberg

INTREPRINDERILE GH. GH. POPOVICI

BIUROU
Str. Doamnei, 4
TEL. 4.60.69

BUCUREȘTI

DEPOZIT - UZINE
Str. Fântânica, 40
TEL. 3.34.79

TERRASIT Tencuiulă în toate colorile şi nuanţele.
PIATRA MACINATA în diferite culori şi nuanţe pentru lucrări de Mozaic.
TUBURI PTR. DRENAJ material poros, ars cu gaz Metan.
PIETRE DE MOARA.
ŢIGLE ŞI CARAMIZI speciale.
ANTIQUA material izolator ideal.

Mărfuri de calitate — livrări prompte

Martin Cazacu

STRADA FLUERULUI 11 B.
TELEFON 2.36.08

EXECUTĂ:

Instalaţiuni încălzire centrală

★

Instalaţiuni de aer condiţionat

★

Instalaţiuni de ventilaţie

★

Instalaţiuni sanitare

★

Instalaţiuni medicinale

VASILE RUDNIC

STR. PLĂEŞULUI, 31
București

Antrepriză de clădiri publice şi particulare. Execuţie ireproşabilă în condiţiuni convenabile.

AUTOCALOR

APARATUL AUTOMAT DE ARS CARBUNI

★

SE ADAPTEAZĂ LA:

CAZANE DE CALORIFER.
CĂLDĂRI INDUSTRIALE
ORICE FOCARE INDUSTRIALE
MODELE DE APARATE
CU UN DEBIT DE
1 — 400 KG. CĂRBUNI PE ORĂ.

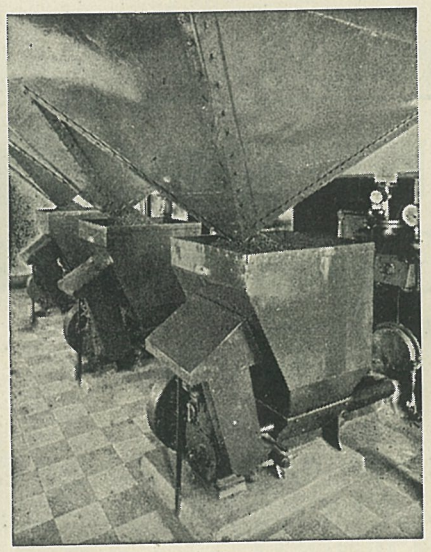

Autocalor la Monetăria Statului

AGRECALOR

cuprinde într'un singur ansamblu:

I. CAZANUL DE CALORIFER,
II. BOILERUL PENTRU APĂ CALDĂ,
III. APARATUL DE ARS CĂRBUNI,

Totul mergând complect automat

DOUĂ MODELE

pentru 50.000 calorii / oră.

pentru 100.000 calorii / oră.

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 118
TELEFON 4.02.02, 4.72.10

B. UNGUREANU & FIU

STRADA THOMAS MASARIK, 8 ◆ TELEFON 2-16-68

FABRICILE DE CARAMIDA ŞI ŢIGLA

FABRICA DE CARTON ASFALTAT ŞI AMERICAN IN TOATE CALITAŢILE

FERDINAND KOŞCA & Co. S. A.
Bucureşti Şoseaua Pantelimon colţ cu Vergului
Linie de Garaj Staţia Titan
Telefon 2.48-66

NICOLAE HAGIENOFF & FERDINAND KOŞCA S.A.
Comuna Manasia Judeţul Ialomiţa
Linia de garaj Staţia Urziceni
Telefon Of. Urziceni No. 7

BIROUL CENTRAL BUCUREŞTI I. STR. LIPSCANI No. 19

TELEFON 3.10-02

Produce şi furnizează :
Cărămizi normale, aparente, găurite radiale şi dublu presate. Ţigle Model 253. Stadler şi solzi. Mozaicuri în diferite mărimi şi praf de piatră. Carton asfaltat în diferite calităţi, strat izolant cu pietriş şi fără pietriş. Cariere de nisip şi pietriş.

Fabrică înzestrată cu cele mai moderne instalaţii automate. Uscătorie artificială.

Produce cărămizi normale, aparente şi toate specialităţile indicate mai jos. Ţigle şi coame diferite forme de calitate superioară.

FABRICĂ PROPRIE DE IPSOS

SOCIETATEA NAŢIONALA DE CONSTRUCŢIUNI

S. A. R. STUDII CONSTRUCŢIUNI ŞI LUCRĂRI TECHNICE **„SONACO"**

CAPITAL SOCIAL DEPLIN VĂRSAT LEI 10.000.000

REGISTRUL COMERŢ.
No. 98 SOC. 19/III/1937

BUCUREŞTI
Str. Sfinţilor, 10

TELEFON 5-46-99

Ing. CEZAR EPURE

BUCUREŞTI ◆ B-DUL ELISABETA No. 38 A

TELEFON 4.76.46
4.60.55

BIROU TECHNIC,

S T U D I I,

CONSTRUCŢII,

EXPERTIZE

■

INTREPRINDERI GENERALE DE CONSTRUCŢIUNI

„MICA"

SOCIETATE ANONIMA ROMANA MINIERA
CAPITAL SOC. LEI 500 000.000 REZ. 147.918.300

MINELE DE AUR: Ruda 12 Apostoli, Brad, Stănija ◆ MINA DE CARBUNI: Ţebea ◆ CARIERELE: Albeşti şi Mateiaşi (Muscel)

◆◆

Face orice afaceri miniere.
Expertize şi analize în laboratorii proprii.

BUCUREŞTI • CALEA VICTORIEI No. 63-65 • TELEFON 306/10

INTREPRINDERILE EDOARDO TOMAT
INTREPRINDERI DE MARMORĂ ŞI PIATRĂ
ATELIER DE SCULPTURA ✱ MONUMENTE PUBLICE ŞI FUNERARE

Centrala:
BUCUREŞTI
Str. Dr. Felix Nr. 41
Telefon 3-02-68

Depozit:
Şos. Giurgiului Nr. 6
BUCUREŞTI
Tele on 5-26-97

INGINER
EMIL PRAGER

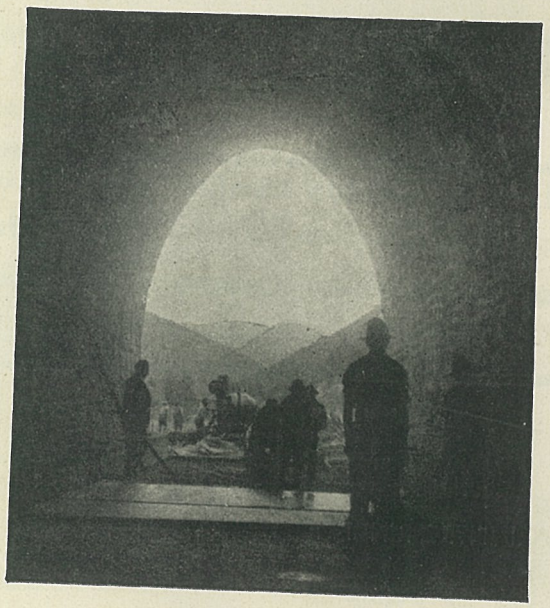

BUCUREŞTI
STR. COLŢEI 33 — TELEF. 5-5567-5-4941

CONSTRUCŢIUNI
LUCRĂRI INDUSTRIALE

LUCRARI PUBLICE:
ŞOSELE, CĂI FERATE
CARIERE BAZALT

I. E. T.

INTREPRINDERILE ELECTRO-TECHNICE

ARGHIR ATANASIU

BUCUREȘTI — STR. MOCEANU No. 9 — TELEFON 2-65-61

Instalații de lumină electrică • Forță motrică • Proecte de luminat Săli de Cinema, Teatre • Semnalizatoare Optică • Telefoane, intercomunicație și automate

SOCIETATE ANONIMA DE CONSTRUCȚIUNI

fost F. SCHMIDT S & FII

BIROU DE ARHITECTURA ŞI ANTREPRIZA
STRADA ACADEMIEI Nr. 15 — TELEFON 4.12.40

•

FABRICA DE CARAMIDA „COLENTINA"
COMUNA COLENTINA — TELEFON 2.00.22

Dosar - Deviz

De vânzare la sucursalele noastre și la librăriile principale din țară.

UN EXEMPLAR LEI 60.—

CUPRINDE: 300 articole de deviz; text clar, precis, complex; numai cantitățile şi costul rămân de complectat.
ANEXAT: Norme în facerea măsurătorilor şi analiza articolelor.

Editura **„Cartea Românească"** Bucureşti şi la sediul redacţiei revistei **„Arhitectura"**

TARIFUL RECLAMELOR

AUTORITĂȚI, INSTITUȚII ȘI MARI INTREPRINDERI

		Lei
1 pagină de 4 ori anual	= 12.000 lei	½ „ odată = 3.000 lei
1 „ odată	= 3.600 „	¼ „ de 4 ori anual = 7.200 „
½ „ de 4 ori anual	= 9.600 „	¼ „ odată = 2.400 „

Clișeele ce se vor executa de redacție pentru publicații, cad în sarcina D-lor clienți.

REZISTENȚĂ LA INTEMPERII, ETANȘEITATE PERFECTĂ

95 % SUPRAFAȚĂ LUMINOASĂ, SIGURANȚĂ LA FOC ȘI FURT, LINIE MODERNĂ, SPAȚIU MINIMAL

Ușile și ferestrele sunt părțile cele mai vulnerabile și delicate ale unei clădiri; trebue să reziste la intemperii, la manipulațiuni brutale, chiar și să opuie un baraj eficace în caz de foc.

Numai OȚELUL satisface toate aceste cerințe.

Consultați Casa **FICHET** specialistă recunoscută pentru:

UȘI DE OȚEL PROFILAT ȘI PRESAT

FERESTRE CULISANTE DE OȚEL

FICHET S. A. R. **BUCUREȘTI**

B-DUL BRĂTIANU 21. — Tel. 3-5642 și 47-446

FICHET FERESTE DE FOC ȘI FURT

FICHET

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE
MARVAN S. A. R.
BUCUREȘTI, B-DUL PR. MIRCEA 10